

สุขใจที่ใจไผ่หา

อนุชา นิลลา

สุขใดที่ใจไม่หา

วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๓๒

ณ ศูนย์ฝึกอบรม กทม. หนองจอก

โครงการ 'พัฒนาคุณภาพชีวิต' กองฝึกอบรม กทม.

สวัสดิ์ค่ะ

เข้านี้เราจะพูดกันถึงเรื่องความสุข

ดิฉันเชื่อว่า เราทุกคนรู้จักความสุขกันเป็นอย่างดีแล้ว

และพยายามแสวงหาให้กับตัวเองมาโดยสม่ำเสมอ เพราะ
อะไร ๆ ที่เราทำตั้งแต่รู้ความมานี้ เราทำเพื่อหาความสุขให้
ตัวเองทั้งนั้น แต่วิธีที่แสวงหา นั้น บางท่านก็ไปค้นพบเมื่อ
ภายหลังว่า สิ่งที่ตั้งเป้ามุ่งหวังว่า จะทำให้เรามีความสุขนั้น
กลับไม่ใช่ก็มี

10 อย่างสมัยที่เรายังเด็กอยู่ เราก็เข้าใจไปว่า อะไรที่
เป็นสิ่งแปลก เป็นสิ่งใหม่ เพื่อนเขาทำกัน เราไม่เคยได้ทำ
คงเป็นความสุข พวกผู้ชายก็คิดว่า ถ้าได้ลองสูบบุหรี่ สูบ
กัญชา หรือลองกินเหล้าดู คงเป็นความสุข

11 ตัวเองเมื่อสมัยเด็ก ๆ แม่จะคอยตรวจตราว่า หนังสือ
อะไรอ่านได้ หนังสืออะไรอ่านไม่ได้ พอเข้าโรงเรียนเตรียมฯ

เข้ามหาวิทยาลัย เกิดความรู้สึกว่า ถ้าได้อ่านหนังสือที่พ่อแม่ห้าม แต่เพื่อนฝูงล้วนอ่านกันได้ คงสุขใจดีพิลึก

หรือถ้าจะไปดูหนัง ก็ต้องไปกับที่บ้าน ครั้นไปคบหาสมาคมอยู่กับเพื่อนที่เขาชวนกันไปดูหนังกันอย่างเสรี ก็รู้สึกว่า ถ้าแอบทำอะไรที่พ่อแม่ห้ามทำได้ คงเป็นความสุข สนุก ตื่นเต้นดีแท้ แต่ไม่รู้หรอกว่า จริง ๆ แล้ว นั่นเป็นการเริ่มต้นหาคความทุกข์ใส่ตัวแท้ ๆ เพราะหากท่านทราบเข้า ก็ต้องโดนดุ โดนทำโทษ ถูกตัดค่าขนม ค่าอาหารกลางวัน แล้วแต่กรณี

ถึงท่านไม่ทราบ เราก็สร้างนิสัยไม่ซื่อสัตย์ให้กับตนเอง กลายเป็นคนมีที่ลับ ที่แฉ่ง ต้องคอยถนอมน้ำใจเพื่อน เพื่อเขาจะได้ไม่เอาความลับของเราไปบอกพ่อแม่ กลายเป็นคนหมดอิสรภาพ

แทนที่เราจะได้คิดว่า การที่ท่านมีกรอบระเบียบ หรือมีหลักเกณฑ์ให้เราประพฤติปฏิบัติ นั้น เป็นเพราะท่านห่วงใยเรา อยากให้อะไรก็ตามที่เรากระทำลงไป เป็นสิ่งที่ดีงาม มีคุณประโยชน์กับตัวของเรา

เหมือนอย่างกับการรับประทานอาหาร ก็ควรเลือกอาหารที่รับประทานเข้าไปแล้ว ไปเป็นประโยชน์กับร่างกาย ไม่ใช่รับประทานเข้าไปเพราะความอร่อย ทั้ง ๆ ที่มันผิด

ร้อน เต็มวูบวาบไปหมด แต่เราก็ว่าอร่อย ทั้ง ๆ ที่
 ภายหลังรับประทานเข้าไปแล้ว ก็ปวดท้อง อาหารไม่ย่อย
 ทำให้เกิดความทุกข์ ความไม่สบายกาย หรือขณะถ่ายก็
 รู้สึกเสบริ้อนเป็ดตลอดช่วงทวาร

ในความรู้สึกที่ยังไม่รู้จริงของเรา กลับเข้าใจไปว่า
 ชีวิตอย่างนั้นเป็นชีวิตที่สุข ที่มีรสชาติ แล้วก็เพ่งโทษว่า
 ผู้ใหญ่นั้นะ คร่ำครึ...ตัวเองคร่ำครึ แล้วไม่พอ ยังจะมา
 โน้มน้าวให้เราพลอยมีชีวิตอันสุดแข็ง จืดชืด ตามไปด้วย

แต่เมื่อเราโตขึ้น...โตขึ้น จึงค่อย ๆ เห็น ชีวิตที่เรา
 นี้ว่ามีรสชาติ ชีวิตที่เราไม่รู้ไม่เท่าทัน ที่เราคิดว่าเป็นการ
 เสี่ยงโชค หรือลองทำอะไรที่น่าใจหายใจกว่า เป็นของสุข
 สนุก จริง ๆ ไม่ใช่หรอก

บางทีกลับเป็นการทำให้เราขาดทุนปีนี้ แล้วก็ได้
 แต่มาเสียใจเมื่อภายหลัง จนกระทั่งขาดสติ แก้ไขปัญหา
 ไปในทางที่ผิดอีก คนบางคน จากชีวิตที่ดั่งลม มันคง
 ปลอดภัย กลายมาเป็นชีวิตที่สร้างแต่หนี้สิน เป็นชีวิตที่มี
 ความลับ ซึ่งไม่สามารถจะสารภาพกับใครได้ เพราะอาย...
 เพราะคิดไปว่า การที่ใครมาล่วงรู้ความผิด ความบกพร่อง
 ของเรา เป็นของน่าอับอาย แต่ไม่ได้คิดว่า การที่เราเอา
 อิศรภาพของเราไปขาย เพื่อซ่อนเร้นปกปิดความผิดอันนั้น

ยิ่งทำให้ชีวิตของเราห่างไกลจากความสุขมากยิ่งขึ้นไปอีก

พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ว่า ใจของเรามาจากความไม่รู้ ถ้าเรารู้แล้ว เราไม่มาเกิด ถ้าเรารู้แล้ว เราฉลาด มีปัญญาญาณแล้ว เราจะเห็นทุกอย่างตามเป็นจริง ชีวิตของเราต้องบรมสุขอย่างพระพุทธองค์และพระอรหันต์ทั้งหลาย

นี่ชีวิตของเราเหมือนเด็กเล็ก ๆ ที่ยังไม่เตี้ยสา ไม่มีสติสัมปชัญญะพอจะไตร่ตรองและแยกวิถีทางดำรงชีวิตของตนให้ถูกต้องได้ทุกครั้ง เราจึงต้องเรียนรู้จากความผิดพลาด

ส่วนใหญ่ ก่อนที่จะรู้ว่าอะไรถูกต้อง อะไรไม่ถูกต้อง เราก็มักเผลอแล้วเผลออีก เหมือนเด็กเล็ก ๆ ก่อนจะเดินแข็ง เดินเป็น ก็ต้องเดินหน้าคว่ำ หน้าหงาย ล้มแล้วล้มอีก จนกระทั่งเริ่มรู้ว่า เมื่อล้มลงไปแล้ว มันเจ็บหนา จึงตั้งสติพยายามทรงตัวให้ได้ ครั้นเราเดินได้แข็งแล้ว เราวิ่งเป็นแล้ว เราลืมความหลัง ที่กว่าจะเดินได้แบบนี้ เราต้องล้มลุกคลุกคลานมาเสียก่อนนานเท่าไร

เราก็เลยใจร้ายกับคนอื่น เห็นใครเดินไม่คล่อง เดินไม่แข็ง หรือพลั้งพลาด แทนที่เราจะให้กำลังใจ เรากลับมีความสุขสนุกในการที่จะทำให้คนอื่นเห็น ดูสิ...ดูสิ...ดูสิ เขาทำไม่ถึงยังหกล้มอยู่ได้

ลืมความหลังของเราเสียแล้วว่า ตอนที่เรายังเป็น

อย่างนั้นนะ เราก็ไม่อยากให้ใครมาเยาะเย้ย หรือมาชี้ให้เห็นที่ผิดของเรา

นี่แหละ บางครั้งการแสวงหาความสุขความสนุกของเรา ก็ไปอิงอยู่บนความทุกข์ของผู้อื่น แล้วทำให้เมื่อตัวเองต้องประสบภาวะอย่างนั้นบ้าง ก็น้อยใจว่า ...เอ๊ะ ทำไมเพื่อนถึงใจร้ายกับเรา แท้ที่จริง เขาไม่ได้คิดอะไรร้าย เขาดูเรา เขาอยากล้อเล่น อยากหัวเราะ แต่เราหัวเราะไม่ออก ฉะนั้น ขณะที่เรายังคะนองอยู่ วิธีหาความสุขให้กับตัวเอง จึงเป็นเรื่องติดลบ ทำให้คนเข้าใจผิด แล้วมาทำอย่างนั้นกับเรา เราก็เลยไปคิดว่า อ้อ...นี่เขาเยาะเย้ยเรา ไม่เห็นใจเรา ไม่ได้กับเรา

ความสุขแบบที่กล่าวมานั้น เป็นต้นว่า เราก็ไปสูบบุหรี่ ไปสูบกัญชา กินเหล้า เล่นการพนัน ลืมลองทุกอย่าง หรือบางคนก็ลองมากไปกว่านั้น เพื่อพิสูจน์ว่า ฉันทก็เป็นชายจริง อะไรทำนองนี้ ล้วนเป็นการกระทำที่ไม่รอบคอบ

ต่อมาเราก็เริ่มเห็นว่า จริง ๆ แล้ว ความสุขที่เราคิดว่ามันเป็นความสุข ล้วนมีผลติดตามมาเป็นหนี้สิน เป็นภาระความรับผิดชอบที่เราแกะไม่หลุด หรือเป็นสนิมในใจของเราทั้งนั้น

เราก็เริ่มอึม เริ่มเบื่อ เสาะแสวงหาต่อไปอย่าง

ระมัดระวังว่า อะไรจะเป็นความสุขที่จริงยั่งยืนกันแน่ บางคนก็พบหลักว่า ความสุขที่จริงยั่งยืนนั้นคือ สิ่งที่ทำให้ใจของเราเป็นอิสระ

เมื่อเราเริ่มตั้งต้นชีวิต ทำงานทำการ สิ่งที่จะทำให้ใจเป็นอิสระได้ก็คือ เราต้องมีรายได้ จับจ่ายใช้สอยพอหัวเดือนชนท้ายเดือน ถ้าเรามีครอบครัว ครอบครัวของเราจะต้องมีความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายตามสมควร

เมื่อเป็นอย่างนี้ เราก็คิดว่า ความสุขคือการแสวงหาทรัพย์

บางคนยึดเกินเลยไป แทนที่จะแสวงหาทรัพย์เพื่อให้ทรัพย์มาเป็นปัจจัย ให้เรานำไปแลกเปลี่ยนให้เกิดเป็นความสุขของใจ เราลืมไป กลับไปคิดว่า การแสวงหาทรัพย์เป็นตัวความสุขไปแล้ว เราไปเห็นว่าตัวเลขในบัญชีคือความสุข เราก็เลยทำตัวเราให้กลายเป็นเครื่องปั๊มเงินไป แล้วก็ไม่มีความสุขหรอก

ตัวเองมีเพื่อนอยู่คนหนึ่ง เมื่อจบออกมาเขาก็แต่งงานมีครอบครัว เขาตั้งเป้าไว้ว่า ภรรยาและลูกจะต้องมีความสุขแค่นั้นแค่นี้ มีเงินทองจับจ่ายใช้สอย ไม่ให้น้อยหน้าเพื่อนฝูง ประกาศกับเพื่อน ๆ ว่า อายุ ๔๐ ปีแล้ว จึงจะมีเวลามาสังสรรค์กับเพื่อน ๆ ได้ ตอนนี่ต้องตั้งหน้าหา

เงินสร้างครอบครัวก่อน

รุ่นเราจบออกมาแล้ว ก็นัดพบกันปีละครึ่ง เขา
 ประท้วง...ไม่ได้ เวลานี้เป็นเวลาที่จะต้องชวนขวยหาเงิน
 หาทอง นอกจากทำราชการแล้ว ก็ทำร้านส่วนตัว ถ้าจะ
 ปิดร้านบ้าง ประเดี๋ยวคนไข้มาแล้วไม่พบ จะเลยไปร้านอื่น
 ทำให้เสียคนไข้ไปโดยใช่เหตุ เขาบอกว่า ให้อายุ ๔๐ เสีย
 ก่อน ตั้งเป้าเอาไว้ว่า เดือนหนึ่ง ๆ จะต้องมียาได้เท่านั้น
 เท่านั้น

ครั้นอายุได้ ๓๕ ก็บอกว่า ๔๐ ไม่พอแล้ว ต้อง
 ๔๕ เพราะว่าตอนนี้ค่าของเงินบาท ก็เลิกลง อัตรา
 ดอกเบี้ยก็ลดลง เทียบแล้ว ที่ขายได้เดือนละเท่านั้นเท่านี้
 ค่าแท้จริงก็ลดลงไป ยังไม่ถึงเป้า เพราะฉะนั้นต้องยืดเวลา
 ออกไปอีก ๕ ปี

พวกเราที่ขบขัน ลูกเด็กก็ไม่เข้าใจอะไร เพราะเพื่อน ๆ
 ได้ไปตากอากาศ ขุดหอมใหญ่พ่อแม่ของเพื่อน ๆ ก็
 พาลูกไปเที่ยวต่างจังหวัด ไปที่ไหนต่อไหนเป็นการศึกษา
 โลกกว้าง คุณพ่อรายนี้...ไม่ได้...ลูกเที่ยวในกรุงเทพฯ เสีย
 ก่อน เพราะพ่อต้องรีบหาเงินไว้ให้เป็นหลักเป็นฐานสำหรับ
 อนาคตของลูก

ลูก ๆ ก็แข็ง เพราะต่างก็ปรารถนาจะมีพ่อ ไม่

ปรารถนาจะมีเครื่องปั๊มเงิน อยากมีเวลาได้พูดคุยกัน ไม่ได้
 อยากมีพ่อเป็นหมอนักธุรกิจ อยากให้เป็นคนธรรมดา...
 ธรรมดา ที่มีเวลาว่าง เวลาพักผ่อนหย่อนใจ เล่นหัว
 สรวลเสเฮฮากันบ้าง

เขาก็ยังไม่ได้คิด

เมื่อเขาอายุได้ ๔๐ กว่า ๆ ยังไม่ทันถึง ๔๕ เลย
 วันหนึ่ง เพื่อนนักเรียนแต่สมัยชั้นมัธยม ถูกที่ทำงานส่ง
 มาตรวจสุขภาพประจำปี ซึ่งต้องฉายเอกซเรย์ปอด ก็มาหา
 เขาก็ที่ทำงาน

ด้วยความมีน้ำใจ เขาก็ถูกลูกจอกพาเพื่อนลงมาที่แผนก
 เอกซเรย์ พวกลูกศิษย์เห็นเข้า ก็ตะยั้งตะยอว่า 'อาจารย์ก็
 อายุเกิน ๔๐ แล้ว วันนี้อาจารย์ว่าง ลงมาถึงที่นี่แล้ว ขอ
 ฉายเอกซเรย์ปอดสักหน่อยนะครับ'

ว่าแล้ว ก็จับตัวคุณหมอมอเข้าไปฉายเอกซเรย์เสีย
 ด้วย ซึ่งตอนนั้นคุณหมอมอไม่มีอาการอะไรเลย เพียงแต่ไป
 ดูแลบริการเพื่อน ให้เขาอบอุ้มใจ คุณหมอมอไม่ได้คิดสงสัย
 อะไรเลย

ผลเอกซเรย์ปรากฏว่า ที่ปอดกลีบบนขวามีรอยฝ้า
 ขนาดเหรียญ ๕ บาท เอาไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางเอกซเรย์ดู
 ให้แพทย์ผู้ชำนาญทางทรวงอกดู ทุกท่านมีความเห็น

เหมือนกันหมดว่า มะเร็ง...มะเร็ง...

ตัวคุณหมอเอง เห็นฟิล์มเข้าก็หน้าซีด เพราะว่าลักษณะผาอย่างนั้น ไม่มีทางเถียงเป็นอื่นได้ นอกจากมะเร็ง หลังจากดูกันอย่างถี่ถ้วนแล้ว แพทย์ทุกคนลงความเห็นพร้อมกันว่า ควรผ่าตัด เพราะมะเร็งเพิ่งเป็นระยะเริ่มต้น คนไข้ยังไม่มีอาการอะไรเลย ดูจากเงาในปอดก็ก็ยังเป็นขอบเรียบชัด กลมเหมือนเหรียญ ๕ บาท ดูสะอาดเรียบร้อย ยังไม่มีรากงอกออกไปเปราะที่ตรงไหน ก็คิดว่า การผ่าตัดควรจะสามารรถเอาก้อนมะเร็งออกไปได้เกลี้ยงเกล่า เพราะผู้ป่วยยังไม่มีอาการ ยังไม่มีอะไรผิดปกติ

ก็เป็นอันว่า หลังจากเอกซเรย์ทราบผลแล้ว ๒-๓ วัน คุณหมอก็ถูกผ่าตัด เรียกได้ว่า ได้รับการรักษารวดเร็วเฉียบไวมาก เมื่อเทียบกับคนไข้รายอื่น ๆ

หลังจากผ่าตัด แพทย์ทุกคนมีความหวังว่า ทุกอย่างจะเรียบร้อย เพราะขณะผ่าตัดก็สามารถคว้านเนื้อมะเร็งออกมาได้เกลี้ยงเกล่า

แต่ปรากฏว่า หมองูตายเพราะงู มะเร็งนี้เป็นชนิดร้าย หลังผ่าตัด คนไข้ยังไม่ทันออกจากโรงพยาบาล ก็เริ่มมีอาการที่อื่นต่อไป คล้ำได้ต่อมน้ำเหลืองโต ต้องฉายแสงให้ยาฉีดเข้าเส้น เรียกว่า ได้รับการรักษาทุกอย่างรวดเร็ว

เต็มที่ แต่ปรากฏว่า มะเร็งก็คงลุกลามต่อไปเสมือนไม่ได้มีการรักษาใด ๆ กระจายลงไปตับ ในปอดก็มีฝ้าประอะทั่วไปทั้งสองข้าง และเริ่มมีน้ำท่วมปอด ตัวคนไข้เองก็รู้ว่า คงจะอยู่ต่อไปอีกไม่ได้นาน

ระหว่างนั้น คุณหมอก็พยายามทำใจเข้มแข็ง ปลอบลูกเมียว่า...ไม่เป็นไรหรอก ไม่ต้องตกใจ...ไม่ต้องกังวล...ทั้ง ๆ ที่ตัวเองก็รู้ว่า อาการของโรคหนักแค่ไหน

เจ้าตัวสั่งเพื่อนฝูงไว้ว่า เมื่อถึงตอนหน้าสีวหน้าชวานอย่าให้ภรรยาและลูกเข้ามา ลูกก็ยังไม่โตนัก เพิ่งอยู่มัธยมต้น เขาให้เหตุผลว่า ถ้าภรรยาและลูกมาร้องไห้ระจอนแงแล้ว ตัวจะใจเสีย ตั้งสติไม่อยู่

หลังจากเอกซเรย์ทราบโดยบังเอิญได้ ๔ เดือน คุณหมอก็สิ้นใจ

เรื่องนี้เป็นตัวอย่างให้เห็นว่า การไปคิดว่า เราจะมีชีวิตอยู่ถึงเท่านั้น เท่านั้น ตอนนั้นเราตั้งหน้าประพตติดนเป็นโรงปั้มกษาปณ์อย่างเดียว พอถึงกำหนดเวลาเท่านั้น เท่านั้น จึงจะเอาเงินเหล่านั้นมาใช้ ก็ไม่ใช่ของแน่นอน เพราะเราไม่รู้ว่า ชีวิตของเรจะมีอายุยืนยาวไปเท่าไร

เงินไม่ใช่ตัวความสุข หากเป็นเพียงสื่อที่ช่วยให้เราไม่ลำบากเดือดร้อนอย่างลัศจรรย์ หรือคนยากคนจนที่เข้าชั้น

ก็ตั้งรีบเร่ง ตีนถีบปากกัดแสวงหา เพื่อว่าเย็นลงจะได้เอา ส่วนที่หามาได้นั้น ไปซื้อหาอาหารมากินประทังชีวิตไปชั่ว แต่ละวัน...แต่ละวัน บุคคลเหล่านั้นต้องทำงานสายตัวเป็น เกลี่ยว เพื่อจะได้มีพอกินพอใช้สำหรับวันหนึ่ง ๆ เมื่อเป็น อย่างนั้น ชีวิตก็หมดไปกับการหาเงินเพื่อเอามาจับจ่ายยังชีพ เท่านั้น

แต่อย่างเรา...เรานี่ ตีนฉันทันเชื่อว่า ถ้ารู้จักจัดภาวะ เศรษฐกิจให้รัดกุม เราจะมีเวลาสำหรับดูแลจิตใจของตัวเอง มีเวลาที่จะชื่นชมกับธรรมชาติ กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว แล้วสร้างความสนิทสนมชื่นชมกับครอบครัวของตนในด้าน จิตใจ เพื่อให้เกิดเป็นความสุข ความอิ่มเต็มของใจขึ้นมาได้

เพราะฉะนั้น การที่เราชวนขวายเป็นประกอบสัมมาอาชีพ ให้มีทรัพย์ไว้จับจ่ายใช้สอยนั้น เราก็ควรรู้ถึงวัตถุประสงค์ ที่แท้จริงของมัน มันจะนั้นก็เข้าทำนองคนทำไร่มะขามหวาน ช่วงหนึ่งมะขามหวานราคาดี ทุกคนก็ตื่นตื่นทำไร่มะขามหวาน แต่ผู้ทำไร่มะขามหวานไม่ได้ศึกษาให้เข้าใจว่า เมื่อตนทำไร่ มะขามแล้ว ก็ได้ ฝัก มะขาม เราไม่เห็นตรงจุดนี้กัน

เราไปมุ่งหวังว่า ทำไร่มะขามหวานแล้ว เมื่อฝัก มะขามออกมา เห็นฝักแต่ละฝักกลายเป็นแบงก์ก็ใบละร้อย ใบละห้าร้อย เพราะในใจที่ไร้สำนึกของเรา จัดการคำนวณ

ล่วงหน้าเอาไว้เรียบร้อยแล้ว มะขามของเราจะก็โลละสองร้อย
สามร้อย

เราตั้ง เป้า เป็น เงิน เอาไว้

แต่ไม่เคยจุกคิด ขวนขวายศึกษาว่า มะขามของเรา
รสจะหวานสนิทเท่าพันธุ์เดิมตั้งที่คาดหวังไหม ตลาดปีนั้น
จะมีผู้ผลิตอื่น ๆ ผลิตมะขามออกมาล้นหลาม หรือว่า
มะขามจะขาดแคลน ผลิตออกมาเท่าไร คนซื้อซื้อหมด

เราไม่ได้มองให้รอบคอบ ไม่ได้รู้จักสิ่งที่ตนกำลัง
เผชิญอยู่ตามเป็นจริง แบบเดียวกับที่เราคิดว่า มีเงินแล้ว
จะมีความสุข ไม่ได้มองว่า เงินเป็นตัวสุข หรือจริง ๆ แล้ว
เราต้องรู้จักใช้ รู้จักแปรเงินให้ไปเป็นตัวสุข

ถ้ามีเงินแล้ว ไปคิดว่า เงินเป็นความสุข เป็นต้นว่า
เห็นเขามีรถเบนซ์ซี่ เราต้องมีเบนซ์ เขามีโรสลอยด์ เรา
ต้องมีโรสลอยด์ เขามีบ้านอย่างนี้ เราต้องมีบ้านอย่างนี้
ถ้าเป็นแบบนี้ เงินก็ไม่เป็นความสุขหรอก เพราะยังมีมาก
เท่าไร ก็ยังทำให้เราไม่อิ่มไม่เต็มมากยิ่งขึ้นเท่านั้น

ยามมีเราก็เหลียวไปมองเปรียบเทียบกับคนอื่น ตั้ง
เป้าปีนั้นได้ขึ้นไปเรื่อย ๆ จนไม่รู้ว่า จะปีขึ้นไปถึงตรง
ไหน ดีไม่ดี เราก็อาจปีขึ้นไปติดอยู่บนตึก ๒๐ ชั้น แล้ว
ถูกอย่างสดอยู่บนนั้น อะไรทำนองนี้

ใจของคนเรา บางทีก็หลอกตัวเองสาหัสที่สุด ไม่มีใครที่จะทำทุกข์ให้เราได้มากเท่ากับที่ใจของเราทำให้ตัวเอง เริ่มต้นตั้งเป้า เราก็มอง เราไม่ต้องการอะไรมาก ชีวิตเรา ต้องการความสุขเท่านั้นเอง แต่เมื่อทำไป...ทำไปแล้ว ปรากฏ เราไปติดอยู่บนกองทุกข์มึนหมึมาเลย เพราะมันได้ที่เราคิดว่า จะพาเราไปหาความสุขนั้น กลับกลายเป็นภูเขาสงครามทุกข์ อย่างตัวอย่างที่เป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์เมื่อปีสองปีมานี้

มีครอบครัวหนึ่ง พ่อบ้านลาพักร้อน พาภรรยา กับ ลูกไปเที่ยวปักซีใต้ ตัวเองเป็นชาวภาคกลาง ยังไม่เคยเห็นปักซีใต้ ระหว่างไป กำลังเป็นช่วงที่มีการลักลอบขนเฮโรอีน ออกทางชายแดน

ขณะที่ท่านผู้นี้ยืนคอยจะข้ามถนนไปฝั่งตรงข้าม มี เด็กวัยรุ่นเอาท่อกระดาษแบน ๆ มาส่งให้ พลังบอกว่า 'พี่ครับ...พี่ครับ ช่วยเอาท่อกระดาษนี้ไปให้เพื่อนผมที่ฝั่งข้างโน้นหน่อย'

แวบหนึ่ง คุณผู้ชายท่านนี้ก็นึก ...เอ...นี่ต้องเป็นของไม่ชอบด้วยกฎหมายแน่ ท่อแบนเล็กนิดเดียว ไม่หนัก ไม่หนาอะไร แล้วนายคนนั้นก็รูปร่างลำสัน เป็นหนุ่มเป็นแน่นกว่าเรา ทำไมไม่ถือไปเอง ซ้ำร้ายยังบอกอีกว่า พี่เอา

ไปถึงฝั่งข้างโน้น' ซึ่งเดินข้ามถนนลึบกว่าก้าวเท่านั้น 'เพื่อน
ผมจะให้ค่าป่วยการห้าพันบาท' ก็ยิ่งแน่ใจใหญ่ ไม่มีใคร
ทรอก อยู่ดีดี ดีดี จะให้เราถือห่อเล็กนิดเดียว ด้วยสนน
ราคาค่าจ้างถึงห้าพัน

แต่ความโลภที่มีอยู่ในใจ ทำให้ใจส่วนไร้สำนึกคิด
ติดต่อกันไปในวินาทีนั้นว่า...อือม...มันก็เหมือนเราถูกหอยไต่ดิน
นะ เหลียวซ้ายแลขวามองโดยรอบ ก็ไม่เห็นมีวิ้วแววของ
ตำรวจ หรืออะไรที่ผิดปกติ

โดยไม่รู้สีกตัว เขาก็ยื่นมือออกไปรับ หั้ง ๆ ที่ใจที่
สำนึกรู้ก็ล้งเลวว่า มันไม่น่าเสี่ยงนะ เพราะคิดไตร่ตรองดูก็
เป็นเรื่องไม่สมเหตุสมผลเลย แต่ใจฝ่ายดิบของมนุษย์เรา
ที่เป็นรวงรังของทุกข์ บงการให้ยื่นมือออกไปรับห่อนั้นมา
แล้ว เพราะเราทุกคนก็ชอบเสี่ยงโชค ชอบของอะไรที่ได้มา
โดยไม่ต้องลงทุนลงแรงอะไร ขอประทานโทษที่จะใช้คำไม่
สุภาพว่า คงเป็นสันดานที่ฝังรกรากอยู่แน่นหนา เพราะเรา
มาแต่กิเลสนี่คะ

เป็นอันว่า เขาก็ถือห่อนั้นไป เมื่อไปถึงถนนพากันนั้น
กำลังยื่นส่งให้ผู้ที่คอยรับอยู่ ตำรวจนอกเครื่องแบบก็กรูเข้า
มา จับได้คาน้ำชาเขา เพราะว่าของกลางยังอยู่ในมือท่าน
ปฏิเสธว่า 'ไม่รู้ ไม่ทราบว่าเป็นอะไร เพราะไม่ใช่ของ

ของท่าน เด็กฝั่งข้างโน้นวานให้ช่วยถือมา

แต่พอเหลียวขึ้นไป เด็กฝั่งข้างโน้นก็อันตรธานเป็น
อากาศธาตุไปหมดแล้ว

ท่านก็ถูกจับในข้อหาว่า ครอบครองของผิดกฎหมาย
แล้วถูกส่งไปฝากขังไว้ในคุก คิดดูเถอะ เราเห็นว่าเรากำลัง
จะมีความสุข เพราะอยู่ดี ๆ ก็จะได้ห้าพันบาท โชคดีแท้ ๆ
จะได้พาลูกเมียข้ามไปเที่ยวมาเลเซีย

เห็นหรือไม่ว่า ถ้ามองแต่แง่สดใส ทุกอย่างพลาด
ด้วยกลีบกุหลาบ เราลืมนึกไปว่า ยังมีความจริงอีกด้านหนึ่ง
ว่า หากไม่เป็นไปอย่างคิด เป็นไปอย่างร้ายที่สุด ซึ่งสติของ
เราก็เตือนเราแต่แรกแล้ว แต่เราไม่ยอมฟัง ครั้นเหตุการณ์
ผิดคาดไปอย่างนี้ ก็เจ็บใจ ก็แค้นใจ แล้วความสุขที่คิดจะ
ได้ก็กลายเป็นนรกไปซัด ๆ

ข้อร้ายที่สุด ที่จะติดตามมาคือ ถ้าเราแก้ข้อหาไม่
หลุด แล้วต้องติดคุก อะไรจะเกิดขึ้น?

เราลงทุนด้วยราคาแพงที่สุด เราถูกออกจากราชการ
ไม่ได้เบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ อนาคตหมดสิ้น ถ้าภรรยา
เรามาจากตระกูลเก่าที่ยึดมั่นว่า เชื้อสายฉันไม่เคยมีใครเป็น
คนซื่อกู้ชู้ตระกูล เขาก็อาจจะฟ้องขอหย่าจากเรา

เราก็แค้นอกใหม่ ไล่ชมหนักเข้าไปอีก เพราะ

ความจริงแล้ว ที่เราเสี่ยงทำลงไปนั้น ก็เพราะความรัก ภรรยา รักลูก ถ้าลำพังตัวของเรา เราไม่ทำหรอก มันก็ก่อให้เกิดเวรขึ้นมาอีก เพราะเราลงไปเคียดแค้นว่า ...ผู้หญิงคนนี้ ขออย่าได้เจออะ อย่าได้เจอกันอีกเลยนะ ชินเจอเมื่อไรละก็ จะตามมาเสียให้อาสา ...แล้วก็ถูกจับเข้าคุก เป็นรอบที่สอง คราวนี้เพราะเป็นฆาตกร

ชีวิตของคนทุกคน ล้วนตั้งเป้าไว้ว่า จะหาแต่ความสุข แต่บางครั้งการตัดสินใจผิดพลาดด้วยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือเผลอปล่อยใจไปตามอารมณ์แวบเดียว ก็มีผลทำชีวิตของตนให้พลิกผัน เหมือนอย่างกับผีร้าย แล้วตัวเองก็แก้ปัญหาก็ไม่ออก เพราะตั้งสติรับความจริงที่โหดร้ายอันนั้นไม่ได้

อีกรายหนึ่ง เป็นเด็กหนุ่ม อายุยังไม่ทันถึง ๓๐ ขั้บรรพาคู่รักไปกินข้าวกัน เสร็จแล้วก็จะเอาคู่รักกลับไปส่งบ้าน บังเอิญเวลาดึกไปสักหน่อย และดื่มเบียร์เข้าไปด้วย พอเล่นรถมาตามถนน รถสิบล้อแซงรถคันหน้า สวนทางเข้ามาวิ่งอยู่บนช่องถนนที่เป็นทางของเขา

แทนที่จะหลบลงข้างถนน เพราะเห็นว่าคนขับรถสิบล้อกำลังเมา มัน เบียร์ที่ชานอยู่ในสมอง ทำให้เกิดความยึดมั่นถือมั่นขึ้นมาว่า ...ก็มันช่องถนน ของตู นี้นะ ถ้าชน

กันเราก็มีสิทธิตามกฎหมาย เราต้องชนะ ตำรวจหรือใคร ๆ ก็ต้องเห็นพ้องต้องกันว่า เราใช้สิทธิของเรา แต่เขาลืมไปว่า คนเดินถนนอยู่บนทางม้าลาย ยังถูกรถชนตายได้

ผลก็คือ รถเขา และรถสิบล้อ พุ่งเปรี้ยงเข้าประสานงากันอย่างเต็มกำลัง คู่รักตายคาที่ ตัวเองตกเลือดในสมอง สลบไป ตำรวจพาไปส่งโรงพยาบาล ได้รับการผ่าตัดเปิดกระโหลก เอาเลือดที่ตกค้างออกได้

เมื่อฟื้นขึ้นมาแล้ว เขากลายเป็นอัมพาตไปครึ่งซีกข้างขวา แต่คุณหมอมีความหวังว่า อาการอัมพาตนั้นเนื่องมาจากสมองถูกกระแทกอย่างแรง และถูกเลือดที่ออกมาคั่งกดทับอยู่นาน ทำให้เนื้อสมองซ้บวม ถ้าเมื่อไรเนื้อสมองยุบเข้าที่เรียบร้อยแล้ว อัมพาตจะหายไป ระหว่างที่ยังมีอาการอัมพาต คุณหมอส่งคนไข้ไปทำกายภาพบำบัด เพื่ออนุรักษ์กล้ามเนื้อไว้ไม่ให้เกิดอาการลีบฝ่อจากไม่ได้ใช้งาน

แต่คุณคนไข้ทำใจไม่ได้ เขารับความจริงไม่ได้ พอเจ้าหน้าที่มารับเพื่อไปทำกายภาพบำบัด ให้เขาช่วยตัวเอง ทรงตัวลุกขึ้นยืน และเอาแขนขวาซึ่งไม่มีเรียวแรง ดันน้ำหนักขึ้นไปตามทางลาดชัน ๓๐ องศา เพื่อเป็นการออกแรงต้านน้ำหนัก จะได้รับการรักษากล้ามเนื้อไว้ไม่ให้ฝ่อลีบจากไม่ได้ใช้งาน

ผู้ชายอายุเกือบ ๓๐ ร้องไห้เหมือนเด็กอายุ ๕ ขวบ พร้อมกับคร่ำครวญว่า 'เอาผมกลับไปนอนใหม่ นี่ไม่ใช่เรื่องจริง ผันร้ายต่างหาก' คือเขาคิดว่าทั้งหมดที่เกิดขึ้นเป็นผันร้าย ทำให้รับไม่ได้ เป็นตายยังไง...ก็เป็นไปไม่ได้ ก่อนจะไปเกิดเรื่องนี้ขึ้น ฉันเป็นหนุ่มล่าสัน..แล้วทำไม...เกิดอะไรขึ้น...ฉันถึงกลายเป็นคนตายไปครึ่งซีกอย่างนี้..รับไม่ได้...

คนเรานี่ ถ้าไม่เคยฝึกใจของตนให้รู้ชัดว่า จริง ๆ แล้ว อะไรกันแน่ที่ตัวต้องการในชีวิต และชีวิตคืออะไรกันแน่ เราก็จะเสี่ยงกับความทุกข์อยู่อย่างนี้ เพราะใจของเราเอง..ใจของเราแท้ ๆ เป็นตัวที่ทำให้เรามีความทุกข์เพิ่มขึ้นเมื่อเป็นอย่างนี้ เราก็ต้องหาภูมิคุ้มกันให้ใจสามารถมองเห็นตามความเป็นจริง และให้เราสามารถอยู่ในโลกตามความเป็นจริง

เมื่อกี้เราเริ่มต้นพูดถึงการสร้างฐานะ มีเงินที่ได้มาจากการแสวงหาโดยสุจริตเพื่อจับจ่ายใช้สอย และต้องรู้จักจับจ่ายใช้สอยเงินนั้นเพื่อให้จิตใจของตนเกิดความสุข เกิดความอึดเต็มตามสมควร เพื่อใจของเราจะได้เป็นสุข

ถ้าอะไรเกิดขึ้น เป็นต้นว่า เราประสบอุบัติเหตุโดยไม่ได้คิดฝัน เราก็สามารถปรับใจให้รับได้ว่า เออ...มันก็เป็น

อย่างนี้ละนะ เราเคยเดินเห็นเป็นปกติมานานแล้ว คราวนี้
ลองเล่นละครบทคนพิการดูบ้างซิ เราจะได้เข้าใจ...เห็นใจ
คนพิการเพิ่มขึ้น

อะไรเกิดขึ้นกับเรา เราทำใจให้อยู่กับความเป็นจริง
เอาไว้

เมื่อเห็นแล้วว่า เราต้องสร้างฐานะ เราก็พยายาม
ฝึกใจให้เป็นผู้มีเป้าในชีวิตก็จริง แต่ถ้าเป้าเกิดผิดพลาดไป
ก็ไม่ไปโกรธแค้น หรือไปยึดว่าทุกอย่างจะต้องเป็นอย่างที่
เราตั้งความหวังเอาไว้ เราก็มีใจที่ยืดหยุ่นพอจะรับความ
เปลี่ยนแปลงเหล่านั้น...คิดว่า เออ...ดีเหมือนกัน อุปสรรค
มหัศจรรย์ให้เราได้ฝึกสติปัญญาของเรา

ขั้นต่อไป ก็ต้องพยายามระวังให้ตัวเองไม่ไปก่อ
หนี้สินขึ้นมา หรือถ้าจำเป็นต้องก่อหนี้สิน เป็นต้นว่า เรา
จำเป็นต้องมีบ้าน มีหลักฐานที่เป็นปัจจัยพื้นฐานของชีวิต
เราก็มีแผนว่า หนี้สินที่เราทำเพราะความจำเป็นนั้น จะมี
กำลังใช้ให้หมดไปในกำหนดเวลาที่คำนวณไว้หรือไม่

ถ้าไม่แน่ใจ ก็อย่าเพิ่งเสี่ยง เพราะบางครั้ง เรา
คำนวณแล้วว่า ตามฐานะของสามีและภรรยารวมกัน
สามารถผ่อนค้ำบ้าน ค่าเครื่องใช้ไม้สอยตกแต่งบ้านได้ แต่
ไม่ได้คิดเผื่อไว้ว่า ถ้าเกิดเจ็บไข้ได้ป่วย หรือมีอุบัติเหตุขึ้น

จะยังคงผ่อนหนี้สินเหล่านั้นได้อย่างยามปกติไหม

เหมือนกับครอบครัวหนึ่ง เริ่มต้นแต่งงาน จนมีลูกเล็ก ๆ อายุ ๒ ขวบกว่า ก็ไปผ่อนบ้านจัดสรรที่ชานเมือง เพราะเห็นว่า เงินเดือนของสามีภรรยาพร้อมกันแล้วสามารถผ่อนส่งได้ทุกเดือน ทุกเดือน โดยไม่เดือดร้อน ครั้นผ่อนไปได้ประมาณ ๖ เดือนเศษ สามีประสบอุบัติเหตุ ตาย เงินเดือนก็เหลือเพียงของภรรยาผู้เดียว เมื่อจับจ่ายใช้สอยในครอบครัวแล้ว ก็ไม่เหลือพอจะมาผ่อนส่งบ้านได้อย่างแต่ก่อน เลยกกลายเป็นภาระหนักหน่วง กลืนไม่เข้าคายไม่ออก

ปัญหาทำนองนี้ก็เป็นสิ่งที่เราคิดเอาไว้..รอบคอบหรือหาค่ะ...ไม่ใช่ไม่รอบคอบ แต่เราประมาทไปนิดหนึ่งตรงที่ไปคิดว่า ชีวิตของเราเป็นของเรา เราสามารถกำหนดกะเกณฑ์ได้ว่า มันจะเจ็บเมื่อนั้น จะตายเมื่อนี้ ซึ่งความจริงเป็นไปไม่ได้

ความจริงข้อนี้ก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ดิฉันอยากให้พวกท่านระลึกนึกไว้บ้าง เพราะการมีหนี้สินขึ้นมาแล้วนี้ หากเกิดเคราะห์ห้ามยามช่วย เป็นอย่างครอบครัวที่ดิฉันเล่าให้ฟังก็จัดเป็นความทุกข์อันสาหัส ไม่รู้จะทำอย่างไร จะไปหยิบยืมเขามาผ่อนหนี้นี้ ดอกเบี้ยใหม่ก็อกท่วมทันขึ้นไปอีก ดีไม่ดีเราจะถึงล้มละลายได้

หรือคนบางคนคิดสั้น ปวดหัวหนัก สามีกีมาตาย
ไปโดยที่ไม่คาดฝัน แล้วยังภาระทั้งหลายรุมเร้าขึ้นมาที่เรา
คนเดียว ก็เลยคิดว่า เออ...ถ้าเราหยุดหายใจเสีย ปัญหา
ทุกอย่างคงจบ เราจะได้มีความสุข ก็ทำให้หนักเข้าไปอีก

มีบางราย ปัญหาจริงยังไม่สาหัสเท่าที่คิดหรอก แต่
ตัวเองรู้สึก...ไม่ไหวแล้ว ตาย ๆ เสียให้รู้แล้วรู้รอดไป ก็เลือก
เอาวิธีตายด้วยการเอายาฆ่าหญ้ามากิน กินแล้วก็ไม่ตาย
และคงไม่รู้หรอกว่า ยาฆ่าหญ้านี้ร้ายแรงอย่างไร คือ พอกิน
ลงไปแล้ว ยาจะลวกลำคอทำให้เป็นแผลไหม้ตลอดทางที่ยา
ไหลลงไป เนื้อบริเวณนั้นเกิดแผลเป็น ตีบตันเข้ามาติดกัน
โดยไม่มีทางจะรักษาให้หายคืนดีดั้งเดิมได้

ผู้หญิงคนนี้ ตายก็ไม่ตาย เยื่อบุหลอดอาหารตั้งแต่
ลำคอตลอดทางเรื่อยลงไปจนถึงกระเพาะก็เป็นแผลเป็น ทำให้
หลอดอาหารตีบตัน คุณหมอต้งต้องทำผ่าตัด แก้ไข เพื่อให้
เธอสามารถกลืนอาหารและน้ำได้

ค่าผ่าตัด ค่ารักษาพยาบาล ตลอดเวลาที่รักษาตัว
อยู่ในโรงพยาบาลประมาณ ๗-๘ เดือน ทำให้เธอหน้ามืด
เงินทองที่ควรนำมาหาได้ก็ขาดไประหว่างที่เจ็บป่วย ตัวเอง
ก็เดือดร้อนหนักขึ้น หนี้สินที่แต่เดิมร้องว่า..หนัก..หนัก
สาหัสแล้ว เมื่อมารวมกับค่าใช้จ่ายครั้งใหม่นี้แล้ว ก็ยิ่ง

มหาสาหัสเข้าไปใหญ่

เวลาที่เรามองอะไรไม่ทะลุปรุโปร่งตามความเป็นจริง เราไม่รู้ตัวหรอกว่า เราแก้ปัญหาให้ตัวเองทรุดโทรมเดือดร้อนหนักเข้าไปอีกทุกครั้ง แล้วสิ่งเหล่านี้ก็ไม่ใช่ว่า เป็นความโง่เขลา ความเสแสร้งแก่งแย่งไม่เอาไหน แต่เป็นเพราะใจของเรา ที่มีวาทลงเพลิดเพลีนปล่อยปละละเลยตัวเอง จนไม่มีเวลาหาภูมิคุ้มกันให้ตัวเอง ไม่เคยศึกษาชีวิต ไม่เคยฝึกฝนให้มีกำลังใจที่จะรู้คิด ว่า อะไรเกิดขึ้นกับเราเป็นสิ่งที่ดี อย่างน้อยก็ดีกว่าที่จะไปทำให้มันทรุดโทรมหนักเข้าไปอีก

ถ้าเราฝึกใจให้คิดไว้ว่า อะไรที่เกิดขึ้นกับเราดี มีประโยชน์กับตัวเองทั้งนั้น ใจของเราจะจดจ่อแก้ไขปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ได้ดีขึ้น หากขณะนั้นยังไม่เกิดปัญญาที่จะเห็นประโยชน์ ก็คิดสอนตัวเองว่า เออ...มันเป็นแบบฝึกหัดที่ทำหายสติปัญญา ทำให้เราต้องฉลาด รอบคอบ ให้มากขึ้นไปอีก มีปัญหาเดือดร้อนเสียแต่ตอนนี้ก็ดี ทันทวยังหนุ่มแน่น มีกำลังวังชา ลำบากเสียแต่ตอนนี่ ฝึกตัวเองให้มีภูมิคุ้มกัน จะได้สบายเมื่อปลายมือ

เมื่อให้กำลังใจกับตัวเองอย่างนี้ เวลาวิกฤตการณ์ผ่านพ้นไปแล้ว เราจะเห็นคุณว่า อย่างน้อยที่สุด ก็เป็นการฝึกให้ตัวเองแก้ปัญหาอย่างตรงไปตรงมา ไม่แก้แบบชนิต

ที่ว่า ไฟกำลังไหม้อยู่ ก็เอาแกลบไปกลบทับ แล้วก็หลง
สบายใจว่า ไฟดับแล้ว แต่ความจริงไม่ใช่ ไฟก็ยังคุกรุ่น
อยู่ในกองแกลบ แล้วเสร็จแล้ว เเคราะห์ห้ามยามร้ายมีลม
พัดมา เกิดฮือลุกขึ้นมากลายเป็นไฟกองใหญ่กว่าเดิม
เพราะมีแกลบอีกทั้งกอง ที่เราเอาไปใส่เป็นเชื้อเพลิงเอาไว้
ให้ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์

การแก้ปัญหาด้วยวิธีกลบปัญหา หรือด้วยวิธีเดิม
เชื้อเพลิงนี้ เป็นอันตรายร้ายแรงต่อความสุขในชีวิตของเรา
โปรดอย่าทำ ถ้าเมื่อไรเกิดขาดสติขึ้นมา ขอให้ยับยั้งใจของ
ตัวไว้ว่า ...หยุดก่อน...เรายังไม่ทำอะไรทั้งสิ้น เราจะอยู่เฉย ๆ
ก่อน หยุดอยู่ที่ตรงศูนย์ให้ปลอดภัยไว้ก่อน รอให้จิตใจ
ของเราปลอดโปร่ง มีสติสัมปชัญญะคุ้มครองให้เห็นตรง
ตามเป็นจริงเสียก่อน ค่อยไปคิดแก้ปัญหา ตอนนี้อยู่เหนือยอยู่
พักเอาแรงเสียก่อน ไม่เป็นไร

อย่าไปคิดว่า ไม่ได้ ...เลือดเข้าตา ใครมาทำให้เรา
เจ็บแล้ว ยังไงก็ต้องเอากันให้เห็นเด็ดขาดไปข้างหนึ่ง ถ้า
เลือดเข้าตา ทราบเข้าตา เรามองไม่เห็นหนทางหรือกณะ
สิ่งที่กระทำออกไปเลยมักจะเป็นผลร้ายต่อตัวเอง ทำนอง
เดียวกับเรื่องที่ดีฉันเคยเปรียบเทียบเอาไว้

เป็นต้นว่า ตัวเองเป็นคนกลัวงู แล้วต้องไปในที่รก ๆ

มองอะไรก็เห็นไม่ชัด เพราะใจที่หวั่นระแวง กลัวงูเป็นพื้นฐานแล้ว พอเห็นกองอะไรขยุกขยิกเข้า ...อึ้ย...งู เมื่อใจบอกว่างู ตาก็หลอกเรา จริง ๆ นั้นมันไม่ใช่งู แต่เราก็มองกองขยุกขยิกนั้นกระดุกกระดิกได้ สัญชาตญาณพาให้เราออกวิ่ง

ใจมัวไปพะวงยึดติดพันอยู่กับเรื่องงู ไม่ได้ตามรู้ อยู่กับปัจจุบัน เมื่อกายออกวิ่งไปตามแรงขับเคลื่อนของสัญชาตญาณ ใจก็ไม่ทำหน้าที่รับรู้ดูทางให้ดีกว่า มีขอนแก่น มีอะไรก็ดขวางอยู่หรือไม่ ซึ่งถ้าใจของเรามีสติดี บริบูรณ์ รู้อยู่กับปัจจุบัน เราจะเห็นทุกอย่างชัดเจนตามเป็นจริง

แต่ขณะนี้ เรามีแต่กายที่วิ่งกระเจิดกระเจิงไป ตาลิมอยู่ก็เหมือนตาบอด เพราะขาดจักรวิญญาน กายเราก็มองที่อเข้าไปชนขอนแก่นเต็มแรง แล้วล้มลง ชาทัก

ชาวบ้านได้ยินเสียงเราโวยวายว่า ...อึ้ย...งู ก็วิ่งมาช่วย พอเข้าไปดู ก็เห็นว่าไม่ใช่งู แต่เป็นกองเศษผ้าเก่า ๆ เปื้อนน้ำมันซีล

เขาก็บอกเราว่า 'ไม่ใช่งูหรอก เศษผ้านั่นะ'

เมื่อรู้ว่าตัวเองเข้าใจผิด กระต่ายตื่นตูมไปแท้ ๆ จะไปลูบขาตรงที่หัก แล้วบอกว่า ...ติดเข้าไปอย่างเดิมเสียนะ ไม่ใช่งูหรอก... กระดุกที่หักก็ไม่ฟังเรา เพราะมันเป็นเรื่องจริง หักแล้วก็คงหักอยู่อย่างนั้น ไม่ว่าจะสาเหตุจะใช่หรือไม่ใช่

ก็ตาม

ในชีวิตคนเรา บ่อยครั้ง หรือแทบจะทุกครั้ง สาเหตุที่ทำให้เราทุกข์เดือดร้อน จนกระทั่งทำสิ่งที่เป็นพิษเป็นภัยให้กับตัวของตัวนั้น ไม่มีหรอก แต่เป็นเพราะจิตของเราคิดปรุงแต่ง แต้มเติมสีล้นไปเอง แล้วเราก็เผลอไปว่า ความคิดเหล่านั้นเป็นเรื่องจริงเรื่องจัง

ครั้งเรากระทำการอะไรลงไป เป็นต้นว่า กายกรรมก็ดี วาจกรรมก็ดี มันเกิดเป็นผลจริงขึ้นมา อย่างที่เปรียบเทียบน่าจะเข้าไปเข้าใจผิดว่ากองผ้าเก่า ๆ เป็นงู แต่เมื่อเราล้มลงขาหัก เราขาหักจริง ๆ

ความจริงจะเป็นงู หรือเป็นผ้า ก็ทำให้เราขาหักไปแล้ว เราจะต้องอยู่กับความผิดพลาดอันนั้น พร้อมทั้งรับผิดชอบพาตัวเองไปหาหมอ เข้าเฝือก หรือผ่าตัดพักรักษาตัวเป็นเวลาหกอาทิตย์ หรือสองเดือน จนกว่ากระดูกจะติด หรือเคราะห์ห้ามยามร้ายยิ่งไปกว่านั้น กระดูกไม่ติด เราก็กลายเป็นคนพิการไป

ในการดำรงชีวิตอยู่แต่ละวัน แต่ละวัน ใคร ๆ ก็ตั้งเป้าเอาไว้ว่า ฉันจะชวนขวยหาความสุข ฉันจะทำทุกอย่างเพื่อให้ได้ความสุข แต่กรรมวิธีที่ไปแสวงหา ประเดี้ยวประเดี้ยวก็เผลอหลุดเข้าถนนวงแหวน แล้วเลยออกไปใน

ปาละเมาะ ทะลุหลงไปติดอยู่ในป่าดงดิบ แล้วหาไม่เจอว่า
ทางด่วนที่จะพาเราไปสู่ความสุขนั้นอยู่ที่ตรงไหนกัน

แล้วเราก็ขมขื่น หงุดหงิด ท้อถอย กลายเป็นคน
คิดร้ายต่อคนอื่น เพราะมองเขาแล้ว เราก็น้อยเนื้อต่ำใจว่า
ทำไมโลกนี้ถึงไม่ยุติธรรม พระเจ้าลำเอียง เขาทำอะไรก็
เคราะห์ดีทั้งนั้น แต่เราทำอะไรเคราะห์ร้ายไปหมด

เพราะเราไม่มองให้ดี

ขอให้มองให้ดี แล้วพยายามค้นให้พบเหตุที่แท้จริง
เราจะสามารถเดินไปสู่ความสุขได้เช่นเขาเหมือนกัน

เมื่อเข้าใจเรื่องที่จะดูแลครอบครัว ขวนขวายหาราย
ได้ให้พอเพียงกับรายจ่าย ถ้าไม่จำเป็นจะไม่ก่อหนี้โดยไม่คิด
ให้รอบคอบเสียก่อน เมื่อมีความจำเป็น อย่างเป็นต้นว่า
เกิดอุบัติเหตุอะไรขึ้นมา ก็คิดให้รอบคอบ ถี่ถ้วน ไม่ทำให้
ตัวเองเกิดหนี้ซ้ำซ้อน จนถึงต้องล้มละลาย

คราวนี้ ก็มาถึงเรื่องที่เป็นนามธรรม เมื่อกี้เราพูด
กันถึงเรื่องวัตถุสิ่งของ ปัจจัยที่จะมาเอื้ออำนวยความสุขให้
แก่เราตามสมควร คราวนี้มาดูเรื่องตัวของเราเองในส่วนของ
นามธรรม ได้แก่ความประพฤติไปจนถึงการปฏิบัติตัวของเรา

ยุคสมัยนี้ ความเขี้ยววนมีมาก เราไม่ได้ขวนขวาย
จะไปทำชั่ว ก็มีสิ่งทดสอบตามน้ำ ทวนน้ำ ถึงเราไม่เจตนา

แต่เมื่อกระทำ เข้าไปแล้ว เคารวะที่ห้ามยามช่วย เขามาสอบสวน
เข้า พบหลักฐาน ลายเซ็นของเรา หรือเราไปทำไม่ชอบอะไร
ให้ปรากฏหลักฐานอยู่ เขาก็เดือดร้อน หรือเขาไม่มาสอบสวน
ใจของเราที่มีความสะดุ้งกลัว ละอายต่อความผิดความบาป
ก็ทำให้เราไม่เป็นสุข

เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่า ความสุขความทุกข์ไม่ได้
ขึ้นอยู่กับว่าใครอื่นที่ไหนจะมาให้ประกาศนียบัตร แต่ขึ้น
อยู่กับใจของเราเองว่า ไม่ว่าจะในที่ลับหรือที่แจ้ง เราสามารถ
มองคนได้เต็มตา แล้วก็เอาหน้าของเราวางไว้บนลำคอ บนบ่า
ของเราอย่างเสรี ไม่ว่าจะใครจะนิินทา หรือใครจะสรรเสริญ
เราก็ไม่ได้เปลี่ยนสถานภาพไปตามลมปากของคน ถ้าเรามี
กำลังใจที่ตั้งมั่นอย่างนี้ ใจของเราก็ร่มเย็นเป็นสุข

เพราะอะไร

เพราะถ้าสิ่งที่เราทำ เราเอง เราแน่ใจ มั่นใจว่า เป็น
สิ่งถูกต้อง เป็นสิ่งที่ไม่ไปเบียดเบียนใคร เป็นความประพฤติ
ที่อยู่ในกรอบของศีลของธรรม และเราเองก็ทำด้วยความ
บริสุทธิ์ใจ ใครนิินทาว่าเรา เขาก็มีความตั้งมั่นอยู่ในใจ มี
ความอดทนที่จะรอให้เวลาเป็นเครื่องพิสูจน์

เหมือนอย่างกับมีใครมาบอกเราว่า...ต้นที่เธอปลูกนี่นะ...
สมมติเราปลูกมะม่วง ...ไม่ใช่หรอก...ต้นที่เธอปลูกนี่มัน

มะนาวซัด ๆ เขาก็เฉย เพราะเรารู้ชัดแก่ใจว่า เราเอาเม็ด
มะม่วงปลูกลงไป เขาก็นิ่ง คอยจนกระทั่งเม็ดที่ปลูกลง
เป็นต้น ขึ้นมา ผลิบา

คนบางคน เห็นใบก็รู้แล้ว ใบมะม่วงกับใบมะนาวนั้น
มีลักษณะต่างกัน เขาก็เลิกเถียงเรา คนบางคนยังเอาสีข้าง
เข้าดู จนลูกมะม่วงออกมา ได้กินลูกมะม่วงเสียก่อน จึง
ยอมรับว่า ...เออ...ใช่ ต้นของเธอมะม่วงจริง ๆ

ถ้าเรามีสติรู้ชัด แน่ใจในสิ่งที่ตัวเองประพฤติปฏิบัติ
เราจะไม่ใส่ใจ สนใจ ไท่ห้วน ไท่รันทว่าร้าย หรือวิพากษ์
วิจารณ์อะไร เขาก็รอคอยให้เวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ว่าสิ่งที่
เราทำนั้น ถูกต้องดีงาม ใจของเรามีความปรารถนาดีเป็น
ที่ตั้ง ไม่ได้มีความตั้งใจจะเอาไรต์เอาเปรียบ ผลจวดยโอกาส
จกจวดยผลประโยชน์จากใคร

เมื่อเราพยายามที่จะให้การกระทำของเรามีหลักมีเกณฑ์
อยู่ในศีลในธรรมอย่างนั้นแล้ว เขาก็จะเป็นผู้ไม่ห้วนไท่ไปตาม
คำวิพากษ์วิจารณ์ของใคร ๆ ชีวิตเราก็จะมีความเบา มีความสงบ
มีความสุขตามสมควร

เพราะมีเช่นนั้นแล้ว เราจะต้องคอยไปตะแคงหูฟังว่า
เขาจะชมเราหรือเปล่า เขาจะวิพากษ์วิจารณ์เราว่าอย่างไร ทำให้
ใจของเรากลายเป็นสิ่งที่ฟังตัวเองไม่ได้ ต้องคอยว่าลมจะ

พัดไปทางไหน ถ้าลมพัดไปทิศทางที่เป็นคำสรรเสริญ เราก็มีความสุข ถ้าลมพัดไปทิศตรงกันข้าม ทั้งๆ ที่เราทำดี ทำถูก เราก็ทุกข์

อันนี้คิดฉันได้ประสมมากับตัวเอง เมื่อเรียนจบ แล้วเข้าบรรจุที่กรมการแพทย์ ปีแรกทุกคนต้องออกไปประจำอยู่โรงพยาบาลต่างจังหวัด

ปกติเมื่อหมอสั่งให้คนไข้ absolute bed rest หมายถึงให้อยู่นิ่ง ๆ บนเตียง มีกิจกรรมทุกอย่างบนเตียง ถึงเวลารับประทานอาหาร พยาบาลก็เอาถาดมาตั้งให้บนเตียง ถ้าจะถ่ายหนักถ่ายเบา ก็เอาหม้อนอนมาสอดให้ถ่ายบนเตียง ทุกคนได้รับการสั่งสอนมาอย่างนี้ทั้งนั้น ตั้งแต่สมัยเป็นนักเรียนแพทย์

จบออกมาทำงานเป็นแพทย์ฝึกหัด ทุกคนก็รู้ เมื่อเห็นคำสั่งว่า absolute bed rest จะเป็นอย่างนี้ แต่จังหวัดที่ฉันไปประจำนั้น ชาวบ้านค่อนข้างขี้อาย ประดาหมอและพยาบาลไม่สามารถจะเอาชนะคนไข้ที่ยังพอลุกเดินไหว และต้องการไปห้องน้ำเอง ให้ถ่ายหนัก ถ่ายเบา โดยเฉพาะถ่ายเบา บนหม้อนอนได้

คนไข้จะถ่ายไม่ออก ทั้งหมอและพยาบาลก็เลยยอมแพ้ ถึงคนไข้จะเป็นโรคหัวใจวายไม่สมควรเดิน หมอก็ยังอนุโลมว่า

ถ้าคนไข้ยังสมัครใจจะเดินไปห้องน้ำ ก็ให้เดินไป

เมื่อตัวเองไปถึงจังหวัดนี้เป็นวันแรก ตึกคนไข้ที่ได้
รับมอบหมายให้ดูแลมีคนไข้หัวใจวายอยู่ ๓ ราย คนไข้
แต่ละคนหัวใจพองโต บวมจนหนังแทบปริเป็นหยดน้ำซึม
ออกมา ดิฉันมองดูคำสั่งแล้ว ไม่เห็นมียาขับปัสสาวะ ก็ถาม
คุณพยาบาลที่เดินตามรับคำสั่งว่า 'ตึกเราไม่มียาขับปัสสาวะ
ใช้หรือ'

คุณพยาบาลตอบว่า 'มี คุณหมอจะเอาชนิดไหนล่ะ'
ดิฉันเลยเขียนคำสั่งยาขับปัสสาวะให้คนไข้ทั้ง ๓ รายนั้น
คุณพยาบาลก็ประท้วงว่า 'อ้อ...หมอ ถ้าหมอให้เขาน้ำมาก ๆ
อย่างนี้ ต้องตายกันหมดแหละ เพราะยิ่งไปฉีบ่อย ก็ยิ่ง
ตายเร็ว'

ดิฉันก็บอก 'อ้าว...ถ้าคนไข้บวมจนอย่างนี้ แล้วเรา
ไม่ขับน้ำทิ้งไปเสียบ้าง หัวใจก็เหนื่อยแยะ เพราะต้องแบก
น้ำปนกับเลือด สำหรับสูบฉีดไปทั่วตัว แล้วเห็นไหมล่ะ
ฉันก็สั่งให้ absolute bed rest แล้วด้วย'

คุณพยาบาลเธอก็ไม่ทันคิดว่า ดิฉันหมอใหม่ 'ไม่
เข้าใจว่า ข้อตกลงเฉพาะกาลของที่นี่เป็นอย่างไร ตกลงเรา
ก็พูดไม่รู้เรื่องกัน คุณพยาบาลก็หงุดหงิดกับดิฉันว่า หมอ
อะไรไม่รู้ โง่เช่ อธิบายให้ฟังแล้วก็ยังไขหู ดิ่งดื้อถึร้น

เอาตามอำเภอใจ

ดิฉันก็หงุดหงิดกับคุณพยาบาลว่า คนอะไรก็ไม่รู้ คนไข้บวมจนอย่างนี้แล้ว แทนที่จะให้ยาขับปัสสาวะ ซึ่เหนียวอยู่ได้ แล้วยังจะมาพาเราให้เขารกเข้าพงตามอีกแฉะ

ใจของเราต่างยึดกันอยู่คนละแห่ง

ผลก็ปรากฏว่า วันนั้นคนไข้ตายไปเรียบร้อย ๒ คน เข้าวันรุ่งขึ้น เมื่อดิฉันขึ้นตึกมาดูคนไข้ ก็พบคนไข้รายที่ ๓ กำลังยื่นหอบตัวโยน หัวใจจะวายมีวายແหล່ โทนประตู่ห้องน้ำอยู่ ดิฉันร้องสุดเสียง ตัวเองก็หัวใจจะพาลวายขึ้นมาบ้าง ว่า 'เรื่องอะไรถึงเอาคนไข้ absolute bed rest ของฉัน ให้เดินไปห้องน้ำเอง บอกแล้ว...บอกแล้วว่าให้ถ่ายบนหม้อนอน'

คุณพยาบาลสะบัดเสียงไล่ดิฉัน 'ก็หนูบอกคุณหมอ เมื่อวานนี้แล้ว คุณหมอก็ไม่ฟัง'

เห็นไหมคะ แต่ละคนพูดเรื่องเดียวกันก็จริง แต่ต่างคนต่างรู้ ตามพจนานุกรมในใจของตัวเอง คุณพยาบาลก็รู้ว่า ที่นี่ทำกันมาอย่างนี้ ถ้าคนไข้ยืนยันว่าจะลุกไปฉี่ที่ห้องน้ำจนหัวใจวาย ก็ต้องอนุโลมให้ไป เพราะว่าจะไปมัดมือมัดเท้าเขาไว้ไม่ได้ ถึงจะสั่งว่า absolute bed rest ก็เถอะ ทุกคนเป็นอันเข้าใจกัน

ขณะที่กำลังหุ้มเตียง อธิบายความกันอยู่นี้ คนไข้ก็

หัวใจวายตายไปอีกราย

ดิฉันรู้สึกอยากหัวใจวายตายตามไปด้วยเป็นรายที่สี่
ให้รู้แล้วรู้รอดไป

ถึงเวลากลางวัน ท่านผู้อำนวยการพาคณะโรงพยาบาล
และดิฉันไปเลี้ยงต้อนรับที่ร้านอาหารในเมือง พอท่านจอตรด
ดิฉันลงมายืน ชาวบ้านร้านตลาดแถบนั้นก็สะกิดกัน แล้วกระซิบ
แต่เสียงกระซิบของเขาดังมาถึงหูดิฉันจนได้ ... 'นั่นไง... หมอ
ใหม่พอมมาถึงปั๊บก็ทำคนไข้ตาย ๓ รายรวด'

คิดดูก็แล้วกันว่า โจดิฉันจะฟูบแพบแค่ไหน

ขณะนั้น โจของดิฉันปลิวไหวหัวนแทบจะถอนราก
ถอนโคนไปตามเสียงวิพากษ์วิจารณ์ เกิดความโหม่นสน้อย
ใจว่า เราก็คงหวังดีกับคนไข้ ไม่ได้เจตนาจะมาให้เขาตายสัก
หน่อย ทำไมเขาถึงไม่นึกถึงเจตนาของเราบ้าง

ตกลงไม่ว่าดิฉันจะขยับไปทางไหน เสียงลือลือ
เล่าอ้างประกาศเกียรติคุณสามารถสะพัดเป็นไฟลามทุ่งไปได้
ตลอดหัวเมืองท้ายเมือง ภายในเวลาเพียงชั่วกระพริบตาเดียว
ดิฉันไปทางไหน ทุกคนตื่นตื่นที่จะรู้จัก แต่ไม่ใช่ตื่นตื่น
ทางดีนะคะ ตื่นตื่นในฐานะคุณหมอมือมหากาฬ แต่ใคร
เข้าแล้ว รับรองได้ว่า ...ตายสนิท

คนไข้ในตึกบางคนก็หายดีแล้ว ควรกลับบ้านได้

แต่บ้านอยู่อำเภอไกล ๆ ก็ไม่ยอมกลับ เพราะคอยให้ญาติมารับ พอดิฉันกลับจากรับประทานเลี้ยง คนใช้เหล่านี้ก็ขอลากลับบ้านกันหมด รวมทั้งคนใช้ที่ยังไม่สมควรกลับก็พลอยกลับไปด้วย โดยเซ็นรับรองให้ตัวเองว่า หากไปเป็นอันตรายประการใดที่บ้าน จะไม่เอาผิดกับโรงพยาบาล ตกลงตีคนใช้ของดิฉันกลายเป็นตีกร้าง ตัวเองมองไปแล้วก็เกิดความรู้สึกวังเวงหดหู่ในหัวใจไปหมด เราก็อทุกข์...ทุกข์...ทุกข์...

พอต่อมา...ต่อมา...ต่อมา คนใช้เริ่มรู้ว่าอะไรเป็นอะไร วันหนึ่ง ขณะที่ดิฉันยังทำใจอยู่ว่า ...เออ...เรานี่ชื่อเสียงยังเนาอยู่ แต่ใครเข้าก็มีอมหากาฬนะ...วันนั้นดิฉันกำลังจะให้น้ำเกลือคนใช้ ปกติเราให้น้ำเกลือกันที่เส้นที่มือข้างแขนข้าง ขาข้าง แต่ดิฉันชอบให้เส้นตรงกลางหน้าผาก ตามที่ถูกสั่งสอนมา เพราะเด็กเอามือมาไม่ถึง แล้วระหว่างให้น้ำเกลืออยู่ ก็ไม่ต้องเมื่อยเพราะถูกตั้งแขนหรือขาที่มีเข็มน้ำเกลือใส่อยู่ เพราะถ้าไม่ตั้งให้ดี เวลาเด็กขยับ เข็มปักไปปักมา มีโอกาสทะลุออกนอกเส้น น้ำเกลือโป่งได้

รายแรกที่ถูกให้ที่หน้าผาก ก็แทบจะทะเลาะกันตาย เพราะแม่ไปคิดเอาเองว่า ลูกเขาหัวไม่ถึงกำปั้น แล้วดิฉันเอาน้ำเกลือขวดหนึ่งลิตรไปให้ กว่าน้ำเกลือจะหมดขวด ก็

คงไปทำให้หัวลูกเขาค่อยโปงออก...โปงออก...โปงออก...
แล้วลูกเขาหายจากท้องเดินก็จริง แต่กลายเป็นหัวมาร
ต้องไปออกงานวัด

กว่าจะอธิบายกันเป็นที่เข้าใจว่า เปลา่พรอกนะ
น้ำเกลือใส่เข้าไปในเส้นเลือด แล้วก็ไหลไปทั่วตัว ไม่มา
ค้างอยู่ที่ศีรษะเป็นอันตราย ดิฉันก็ต้องอธิบายกันซ้ำแล้วซ้ำ
อีกเสียปางตาย พร้อมทั้งให้สัญญากับแม่ว่า ถ้าแม่หัวลูกเขา
โตเป็นหัวมารเมื่อไร ดิฉันจะยอมให้เขามาติดฉันทิ้งได้เลย

เมื่อจะให้น้ำเกลือเด็กคนไหน ดิฉันจะอธิบายอย่างนี้
ทุกรายไป เพื่อป้องกันปัญหาการเข้าใจผิด ประพฤติตน
เป็นเทพตกร่อง พูดซ้ำซากอยู่อย่างนี้ คราวนี้พอเริ่มจะ
อธิบายก็มีเสียงลอยข้ามบ่ามาว่า 'ไม่ต้องตกใจ คุณหมอมองจะ
ให้น้ำเกลือที่หน้าผาก อย่างนั้น...อย่างนั้น...'

แม่คนไข้ซึ่งพาลูกมาเมื่อเดือนที่แล้ว ประทับใจกับ
บริการของดิฉันที่รักษาจนลูกหายท้องเดินกลับไป ครั้งนี้
มาด้วยปอดบวม เธอเลยเป็นกระบอกเสียงให้ดิฉัน หลังจาก
อธิบายเสร็จ เพราะเขารู้จักกันมาก่อน ก็ส่ายตบตอว่า 'ถ้า
คุณหมอมันรักษาแล้ว รับรอง ต่อให้เหวตามารักษา ก็ไม่ได้
ไปกว่านี้'

ใจดิฉันก็ฟูเลย มีความรู้สึกปลิวฟองเหมือนฟองสบู่

ที่ถูกลมพัด แต่สติก็มาเตือน ...เห็นเป็นภาพคนใช้หัวใจวาย
กำลังโหนประตูห้องน้ำ ก่อนจะพับลงขาดใจตาย ใจที่เมื่อกี้
ฟูขึ้นไปว่า โอ้โฮ ...เราเก่งปานเทวดา ก็รู้สึกเหมือนมีอิฐ
ก้อนหนักมาถ่วง ให้หล่นลงมาสู่ความจริง นึก ...อ้อม ...
เราจะบ้าหรือดีนี่ ใจของเราขณะที่รักษาคณใช้รายนี้กับรายที่
ตาย ถ้าเอาออกมาซึ่งเปรียบเทียบกันได้ ก็จะพบว่า เราตั้งใจ
ดีกับเขาเท่า ๆ กันแหละ แต่ผลที่ปรากฏออกมานี้สิ แปร
ตามเหตุแวดล้อมไปคนละทิศละทาง

ครั้งนั้นเราทุกข์เสีย सबักสะบอม แต่ครั้งนี้ บังเอิญ
ผลเป็นที่ถูกกิเลสของเขา แล้วเรื่องอะไรเราถึงโง่เชื่อ ปล่อย
ใจให้ลมปากของเขา คำนิทานสรรเสริญ มาเอาไปเป่าเล่น
เป็นว่าติดลมบนไปได้

ดิฉันเลยเกิดสมเพชตัวเองว่า ถ้าเราเอาความสุข
ของเราไปแขวนไว้กับลมปากผู้อื่นเช่นนี้ เราต้องเป็นบ้าใน
ไม่ช้านี้หรอก เพราะใจเราประเดี๋ยวก็ปลิวฟอง ประเดี๋ยวก็
พับตกลงมา ฉะนั้นแล้ว เราจะเลี้ยงตัวรอดได้อย่างไร

จากจุดนี้ ทำให้ได้คิดว่า ถ้าใจของเรามีเหตุมีผลใน
สิ่งที่ตัวเองกระทำลงไป เรารู้ตัวว่าเรากำลังทำอะไร ตั้งสติ
คอยระมัดระวังให้มีความซื่อตรงกับคุณภาพของตน ใคร
จะพูดว่าอะไร ก็เป็นเรื่องของเขา เราไปบังคับปากเขาไม่ได้

รอให้กาลเวลาเป็นผู้พิสูจน์เอง ก็พบว่า ตัวเองสามารถ
รักษาใจให้มีความสุขสงบได้ตามสมควร ม่ายอย่างนั้น ใจจะ
กระดอนไปกระดอนมา ไม่รู้ทิศทาง สุดแต่เขาจะเมตตา
หรือจะถล่มทลายเรา เราก็ก๊แย

มันเจ็บจริง ๆ นะคะ เวลาที่ใครเข้าใจเราผิด เพราะ
เราเอาใจของเราไปวางให้เขากระหึบ แต่เมื่อใจรู้เท่าทันแล้ว
เราเอาใจของเราเสี่ยงออกมาเสีย เขาอยากกระหึบ ก็ปล่อย
ให้กระหึบลมไป ไม่มีเรื่อง

เราก็ก้อยรู้สึกเป็นอิสระ แล้วเบาสบายขึ้น

นี่ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ช่วยระคับระคองหล่อเลี้ยง
ใจของตัวเองตลอดมา

นอกจากการแสวงหาข่าวของเงินทองถูกต้องตาม
ทำนองคลองธรรม ไม่ใช่จ่ายเกินตัวให้เกิดหนี้สิน ระมัด
ระวังความประพฤติ การปฏิบัติวางตัวให้เป็นที่น่านับถือ
เป็นผู้มีชื่อเสียง เกียรติยศ รู้จักหาภูมิคุ้มกันให้ใจไม่กวัด-
ไกวไปตามคำสรรเสริญนินทา หรือวิพากษ์วิจารณ์แล้ว
เรื่องสุขภาพก็มีความสำคัญอย่างมาก

ถ้าใครไม่เคยเจ็บ ก็คิดไปว่า สุขภาพเป็นเรื่องเล็ก
น้อย ความจริงไม่ใช่ คนบางคนมีสารพัด เงินทองสิ้นฟ้า
อำนาจก็มี ชื่อเสียงเกียรติยศก็มี แต่ไม่มีความสุข เพราะมี

โรคภัยไข้เจ็บที่หมอรักษาเท่าไร ๆ อาการก็ไม่ดีขึ้น ไม่ว่าจะ
เป็นหมอทั่วประเทศไทย หรือทั่วโลกก็เถอะ บางทีเลยกลัด
กลุ่มมากจนเป็นโรคประสาทไปก็มี หรือบางท่านพาลคิดสั้น
ฆ่าตัวเอง เพราะเข้าใจผิดว่า การตายจะทำให้พ้นไปจาก
ความทุกข์จากโรคภัยไข้เจ็บที่รุมเร้าเบียดเบียนได้

ดังนั้น การใส่ใจ เพียรพยายามเฝ้าดูแลสุขภาพของตัวเอง
ไว้ให้ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ ก็จัดเป็นความสุขด้วย เพราะถ้า
กายของเราแข็งแรงสุขสบายตามสมควร จิตใจและอารมณ์
ก็พลอยเบิกบานผ่องใสไปด้วย เหตุการณ์แวดล้อมภายนอก
เกิดปัญหากระทบกระทั่ง เราก็มักมีภูมิคุ้มกันสำหรับช่วยรักษา
ใจให้ผ่านความคับแค้นเหล่านั้นไปได้ด้วยดี

ถ้าเราเป็นโรคปวดหลังเรื้อรัง นั่งท่าไหนก็หาท่า
สบายไม่ได้ ความปวดหลังอย่างเดียวก็ทำให้เราแทบจะบ้า
อยู่แล้ว เกิดมีเรื่องอะไร ไคร่พุดผิดหูขึ้นมา อารมณ์ของ
เราเบี่ยงปร้างออกไปปานลูกกระเบิดปรมาณูถล่มได้

แต่ถ้าสุขภาพเราดี อารมณ์ชุ่มฉ่ำเยือกเย็น ถึงจะมี
เรื่องร้อนหูร้อนใจขนาดเตาอังโล่มาตั้งอยู่ ความเยือกเย็น
ในใจก็เป็นเหมือนไอน้ำที่มากคอยพ่นลดอุณหภูมิ ทำให้เตา
นั้นเย็นลง สุขภาพกายมีความสลักสำคัญอย่างนี้

นอกจากนั้น สุขภาพกายกับสุขภาพใจยังเกี่ยวเนื่อง

กันอีกด้วย ทางแพทย์พบว่า บุคคลที่คับแคบเครียด จะเป็นโรคกระเพาะ โรคความดันสูง โรคหอบหืด ภูมิต้านทานโรคต่ำ ร่างกายไม่แข็งแรงเท่าที่ควร

การไม่แข็งแรงเท่าที่ควร ทำให้ต้องไปหาหมอ เกิดเป็นวงจรเกี่ยวพันให้เศรษฐกิจฐานะย่อยยับลงไปอีก เห็นหรือไม่ว่า แต่ละเรื่องล้วนกระทบกระเทือนถึงกันหมด เหมือนเราทิ้งก้อนหินลงไปใบบ่อ แล้วเกิดระลอก ระลอกก็กระเพื่อมซ้ำแล้วซ้ำอีก ไปซะงั้นให้ตลิ่งพังลงมา

ความเจ็บไข้ได้ป่วยของกาย ก็สาหัสให้ใจทรุดโทรมทำนองนี้ ความสุขที่เรามุ่งหวังไว้ ก็ค่อยร่อยหรอไปเรื่อย ๆ

ถ้าเห็นจริงตามนี้ เราก็จะตระหนักถึงความสำคัญของตัวเอง ใจ มากขึ้น ๆ

ที่เราคุยกันมานี้ จริง ๆ ก็เริ่มเห็นพอเป็นราง ๆ แล้วว่าใจตัวนี้เป็นจักรกลที่สำคัญ ถ้าใจมีการควบคุมได้ อะไร ๆ ย่อมดีไปหมด เมื่อถึงจุดนี้ เราจะเห็นว่า ถ้าสุขภาพใจไม่ดี ก็มีผลมาทำให้ร่างกายเจ็บไข้ได้ป่วย เกิดเป็นความลำบากรำคาญ เปรียบเหมือน ใจ เป็นผู้ขับรถ แล้วร่างกาย เป็นรถ ถ้าใจเราถึงไหนถึงกัน ลู๊ แต่ตัวรถนี้ ประเดี๋ยวก็ดับ ประเดี๋ยวก็กระตุก ...กระตุก มันก็ไปไม่ถึงที่หมาย ทั้ง ๆ ที่เรามีความสามารถ มีสติปัญญา แต่ก็เสียตรงจุดอ่อน จุดบกพร่อง

คือ สุขภาพของกายของใจไม่ปกติ ทำให้เราไม่ได้ดีอย่างที่หวังไว้

เราก็คับข้อง เราก็ทุกข์ใจ

เห็นอย่างนี้ เราจะได้มาศึกษาว่า ถ้าอย่างนั้น จะทำใจของเราอย่างไรให้เป็นกุญแจที่จะไขไขเอาความสุขมาให้ตัวเองได้ทุกโอกาส ทุกโอกาส

เราก็พบว่า ใจคนเรานี่ ถ้าไปหลงเงา ไปติดอยู่กับอดีตที่ตัวเองเคยเป็นใหญ่เป็นโต เคยประสบความสำเร็จ มีความสลักสำคัญ แล้วปัจจุบันไม่เป็นอย่างนั้นแล้ว ขณะที่มีเรื่องอะไรเกิดขึ้น แทนการคิดอ่านแก้ไขปัญหา เรากลับไปนั่งหูดถึงอดีต ว่าร้องจะให้เงาเหล่านั้นหมุนกลับมาเป็นจริง ก็ทำให้ใจเราทุกข์ เพราะไม่อยู่กับปัจจุบัน ไม่มองข้อมูลตามความเป็นจริง แล้วลงมือประกอบความรับผิดชอบในปัจจุบัน ให้มีผลขึ้นมาเต็มเม็ดเต็มหน่วย กลับมัวแต่เฝ้าฝันหลงเงาอยู่

การปล่อยใจของตัวให้ไปติดอยู่กับอดีต หรือไม่พอใจตรงเดี๋ยวนี้ ไปคิดว่า อีกปีหนึ่ง เราจะได้เลื่อนไปอยู่ตรงนั้น อีก ๕ ปีจะเป็นอย่างนี้ สร้างวิมานในอากาศ ไปหลงอยู่กับอนาคต ประเดี๋ยวก็จะเป็นอย่างคุณหมอเพื่อนเองดิฉันที่เพิ่งเล่าให้ฟังยังไม่ทันได้อายุ ๔๕ ก็ตายไปแล้ว

แผนการเลยเฉาไปเปล่า ๆ

การปล่อยให้ใจหลุดไปในอดีตก็ดี อนาคตก็ดี ล้วนแต่ทำให้เราเป็นทุกข์ แต่ถ้าพยายามเอาใจของตนจดจ่ออยู่กับปัจจุบัน ทำสิ่งที่เป็นการกระทำที่ขณะเดี๋ยวนี้นี้ ให้เต็มที่ ให้ดีที่สุด แล้วไม่ว่าอะไรเกิดขึ้น เมื่อย้อนระลึกนึกทบทวน...หากสามารถหมุนเหตุการณ์กลับมาแก้ไขใหม่ได้ ก็พบว่าเราไม่มีอะไรจะเสียใจกับสิ่งที่กระทำลงไป ถึงหมุนเวลากลับมาใหม่ได้จริง ๆ เราก็คงทำอย่างที่ได้ทำลงไปแล้วนั้น

ใจเราก็สบาย เป็นอิสระ ใครจะว่าอะไร เราก็รับฟังได้ทั้งนั้น หากมีความบกพร่องจริง เราก็ได้เรียนรู้ และแก้ไขตัวเอง หากเพราะเขาเข้าใจผิด เราก็ไม่ถือสา ไม่ว่าอะไร เพราะได้ทำภาระเต็มสติกำลังของเราแล้ว

ใจที่อยู่กับปัจจุบันจึงเป็นใจที่เป็นไทกับตัวเอง เพราะไม่มีความลังเลสงสัย หรือข้องใจ เสียตายในสิ่งที่ได้ทำไปแล้วว่า ...รู้อย่างนี้ เราทำเสียให้ดี เรียบร้อยกว่านี้ก็จะดีหรอก

คำว่า ...รู้อย่างนี้ เราทำเสียให้ดี เรียบร้อยกว่านี้ก็จะดีหรอก... คือรวงรังของทุกข์ ไม่ว่าย้อนนึกถึงอะไรในชีวิต ชีวิตของเราจะกลายเป็นสมุดบันทึกของความบกพร่องของความไม่ได้ตั้งใจ จิตใจเลยมีแต่ความท้อแท้ มีแต่

ความไม่มั่นใจในตัวเอง แล้วก็เสียใจว่า อะไร ๆ ที่ทำลงไป
ไม่เคยเป็นที่ถูกใจของตัวเองเลย ใจอันนี้ก็โหยล้ำ อ่อนเปลี้ย
เปลี้ยแรง

แต่ถ้าการระลึกนึกถึงอะไรที่ผ่านไปแล้วก็ดี หรือนึก
ถึงหนทางที่จะไปข้างหน้าก็ดี ทำให้ใจเราอึด เราเต็ม เรามี
กำลัง ใจเราผาสุกเยือกเย็น แสดงว่าสุขภาพของใจใช้ได้

เพราะอะไร ...ลองนึกดู

ถ้าวันไหนเราเหนื่อยมาจกงานมาก ๆ หงุดหงิดทั้ง
เปลี้ย แล้วยังไม่มื่ออะไรตกถึงท้องเลย เราจะโหย หมดเรี่ยว
หมดแรง พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า ความหิวเป็นโรคอย่างยิ่ง
ใจที่หิวโหยไปหมด สิ่งโน้นก็ไม่ได้ตั้งใจ สิ่งนี้ก็ไม่ได้สมใจ
ระลึกนึกถึงอะไร ...อะไร ก็ล้วนแต่หงุดหงิด ผิดหวัง คับข้อง
ไปทั้งหมด ก็ยิ่งทำให้เราห่อเหี่ยวห่อแค้น

ใจที่หิวคือใจที่ห่างไกลจากความสุขที่สุด เพราะความ
สุขคือสิ่งที่อึด ที่เต็ม ที่มีความพอใจในตัวของตัวเอง จะมี
หรือจะไม่มี เราพอใจ เรารู้ว่า เท่าที่มีอยู่ เราสามารถทำให้
เป็นความพึงพอใจของเราได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ อะไร ๆ ที่เป็น
ปัญหาอยู่ ใจที่อึดเต็มมีกำลัง จะแก้ไขให้คลี่คลายไปใน
ทางดีงามจนได้ ไม่มีอะไรยากเหลือบ่ากว่าแรงจนทำไม่ได้
เพราะใจที่เป็นสุข สามารถหมุนสติสัมปชัญญะปัญญา

คิดค้นหาหนทางแก้ปัญหาลุล่วงไปได้ด้วยดีเสมอ

เมื่อแก้ปัญหาลุล่วงไปได้ด้วยดีได้ เราก็ไม่วิตกกังวลว่า จะต้องมียุทธศาสตร์นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์นี้สำหรับเป็นหลักประกันเอาไว้ เพราะเราเชื่อในศักยภาพของตัวเองว่า ไม่ว่าจะไปตกอยู่ที่ไหน ในสารทิศใด เป็นอย่างไร เราย่อมสามารถอยู่กับเหตุการณ์ อันนั้น หมุนเหตุการณ์อันนั้นให้มาเป็นประโยชน์กับเรา เป็นความสุขกับเราได้

เมื่อเราทำชีวิตของเราให้เป็นอย่างนี้ได้แล้ว ชีวิต ย่อมเป็นสุข ถึงจะไม่ไปไขว่คว้าหา มันก็เป็นสุขด้วยตัวของมัน ใจเช่นนี้เป็นใจที่ไม่มีอะไรมาทำให้เป็นกังวล ทำให้ทิวโหย วิตกกทุกข์ร้อน สะดุ้งกลัวว่าจะมีความทุกข์เดือดร้อนเกิดขึ้นมา

ดังนั้น ความสุขที่ใจเฝ้าหา แท้ที่จริงก็คือหัวใจ ของ เราตัวเอง ที่เรารู้จักอบรมดูแลให้เป็นเสมือนกุญแจ ที่จะไข เอาความสุขอ้อมเต็ม พอบริบูรณ์ ความผาสุก ชุ่มฉ่ำร่มเย็น มาให้กับตัวของตัว

จะมีคำถามอะไรไหมคะ

ถ้าไม่มีคำถาม ดิฉันขอโอกาสพูดต่อไปนะคะ

อาชีพของพวกท่านมีโอกาสดักดวงความสุขให้แก่

ใจได้ทุกเมื่อ เพราะครูอาจารย์เป็นอาชีพที่สร้างความอึด
เต็มให้ใจได้ตลอดเวลา เมื่อเฝ้าดูลูกศิษย์ของเราแต่ละคน
...แต่ละคน เจริญรุ่งเรืองขึ้นไป เราจะรู้สึกเหมือนปลูกต้นไม้
ถ้าใครเป็นคนรักต้นไม้ คงเข้าใจ เข้าขึ้นมา เดินไปดูต้นไม้
จะรู้สึกต้นไม้มีใบใหม่งอกเพิ่มขึ้นมา ต้นนั้นกิ่งแตกแขนง
ยาวออกไป ต้นโน้นลำต้นเจริญอวบขึ้น ยังมีดอกผลออกมา
แล้วค่อย ๆ แยมบาน เรายิ่งอึดใจ สุขใจ

นี่ก็เหมือนกัน กว่าที่ลูกศิษย์แต่ละคน แต่ละคนจะ
จบออกไปนี้ ไม่ใช่ความซ้ำซาก จำเจเลย เพราะแต่ละคน
แต่ละคนก็เหมือนหนังสือเล่มใหม่ที่เรายังไม่เคยอ่าน

ถึงแม้เราจะสอนขึ้นไหนจำเจอยู่ทุกปี ...ทุกปี วิชาซ้ำ
ของเดิม แต่ตัวลูกศิษย์ที่เข้ามารับคำสอน ล้วนเป็นหนังสือ
เล่มใหม่ของเราทุกคน ทุกคนไปเลย ไม่มีใครในโลกนี้ แม้กระทั่ง
ลูกแฝด ที่จะเหมือนกัน

ดังนั้น ความเป็นครู คือการเฝ้าดูแล สั่งสอนศิษย์
แต่ละคน จนได้รู้จักถึงธาตุแท้ของเขา เพื่อดึงเอาความ
สามารถ ...ศักยภาพ... นั้นออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่โลก
แก่สังคม และแก่ตัวของเขาเอง

หลายท่านไปเข้าใจผิดว่า ถ้าเราเป็นครูที่ประสบความสำเร็จ
สำเร็จ มีความสามารถ จะต้องปั้น ลูกศิษย์ให้ออกมาเป็น

พิมพ์เดียวกันหมด เด็กเก่งต้องไปเรียนวิศวะ ไปเรียนวิชา
ที่เหมาะสมกับค่านิยมของสังคมขณะนั้น ๆ

ความคิดเช่นนี้ไม่ใช่ความคิดที่ถูกต้อง เพราะเด็กแต่ละ
คนจะมีเอกลักษณ์ของตัวเอง มีพรสวรรค์ของตัวเอง ถ้า
เขาได้ไปทำสิ่งที่เขารัก เขาชอบ ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่อาชีพที่อยู่
ในค่านิยม แต่จากใจตั้งใจที่ฝึกฝนใส่ใจ เขาจะเอาพลังทั้ง
หมด ทรัพยากรมนุษย์ที่ดีที่สุด ออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์
กับโลก

มาย่ออย่างนั้น เราจะประสบปัญหา เด็กหลายคน
เลือกสมัครเข้ามหาวิทยาลัยตามที่อาจารย์แนะแนวก็ดี พ่อ
แม่ผู้ปกครองญาติพี่น้องก็ติดต้องการ โดยที่ใจตัวเองไม่รัก
เมื่อเรียนไปแล้ว คณะที่เคยดีก็ตกต่ำลง หรือเปลี่ยนวิชา
หรือเรียนไม่จบ

ในทางตรงกันข้าม ถ้าได้ทำสิ่งที่รักที่ชอบ เขาจะเอา
ใจทั้งใจของเขาทุ่มเทเข้าไป เกิดเป็นความสนุกขึ้น เมื่อเขา
สนุก เขามีความสุขแล้ว อะไร ๆ ที่จะทำก็ไม่เป็นภาระที่น่า
เบื่อหน่าย หรือทำให้ต้องฝืนใจ ต้องกัดฟัน ชีวิตทุกชีวิตก็
จะมีความสุขกันทั้งนั้น ทำให้สังคมนี้ร่มเย็นเป็นสุข เพราะ
ใจที่เป็นสุขแล้ว จะมีความรับผิดชอบ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
ต่อกัน เกิดเป็นสังคมที่ใกล้ชิด อบอุ่น ผูกพันต่อกันด้วย

น้ำใจ

แต่ถ้าเมื่อแต่ละคนคับเค็รียด แต่ละคนมีแต่เป้าที่จะต้องไปให้ถึง โดยที่ตัวเองก็ไม่รู้ว่าจะไปถึงหรือไม่ถึง หรือบางครั้งการจะไปให้ถึง ก็ไม่ได้ไปด้วยวิธีการที่สวยงามนัก อาจจะไปด้วยวิธีการที่ไม่ได้ด้วยเส้น ก็เอาตัวยกกล ไม่ได้ด้วยมนต์ ก็เอาตัวยกกา

ถ้าเป็นอย่างนี้ ใจของตัวเองก็มีแต่ความสะดุ้ง ความไม่สบายใจ ถ้าแต่ละคนเป็นแบบนี้แล้ว สังคมก็แห้งแล้งน้ำใจ เห็นมเกรียม แต่ละคนต่างก็ตัวใครตัวมัน แล้วความสุขที่เราทุกคนเฝ้ารอ ก็คงค่อยหดตัว ระเหิดหาย เป็นไอไปหมด เราควานหาเท่าไร ๆ ก็ไม่เจอ

ความสุขนี้เปลี่ยนแปลงสถานะได้เหมือนกับน้ำ น้ำบางภาวะก็เป็นก้อนแข็ง บางภาวะก็เป็นน้ำเหมือนที่ใส่ไว้ในถ้วยแก้ว บางภาวะก็แลดูเหมือนหายไป แต่ที่จริงก็ไม่ได้หายไปไหน หากเป็นไอไป แลยแลไม่เห็น

เมื่อไอขึ้นไปสะสมกันมาก ๆ เข้า ก็กลั่นตัวเป็นเมฆฝนตกลงมาใหม่ ก็ไม่หายไปไหนหรอกค่ะ ยังลอยอยู่ในโลกอยู่อย่างนี้ เพียงแต่ว่า ใจของเราจะรู้จักกลั่นไอกลับมาใช้ให้เป็นประโยชน์ หรือจะทำเปลวร้อนขึ้นมาเผาให้ระเหยหายไปจนหมดแล้วโวยวายว่า ไอ้ย...โลกทุกวันนี้ช่างชั่วร้าย

เหลือเกิน ไม่มีความสุขเหลืออยู่แล้ว

แท้ที่จริง เปล่าหรอกค่ะ เราช่วยกันขับไล่ไปเอง
แล้วก็ไปร้องไวยวายว่า ไม่มีความสุขต่างหาก

ถ้าเห็นอย่างนี้ แล้วช่วยกัน ความสุขก็จะกลับมาอยู่
ในหัวใจของเราทุกคน ทำให้ตัวเรา บรรยากาศ สภาพแวดล้อม
ล้อมเรา มีความร่มเย็น มีความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ มีน้ำใจไมตรี
ต่อกัน ชีวิตของแต่ละคนก็จะเป็นชีวิตที่สบาย ๆ ถึงไม่ชวน
ขวยเสาะหาความสุข ก็รู้สึกเหมือนกับว่า เชื้ออิมอยู่ในความสุข
อยู่แล้ว เพราะมันเป็นธรรมชาติสَمَاเสมออยู่อย่างนั้น

ดิฉันหวังว่าที่เรามาพบกัน ฟังกันเข้าวันนี้ คงพอเป็น
ข้อคิด และเรื่องตัวอย่างก็คงเป็นเครื่องเตือนใจ ให้พวกท่าน
ระลึกรู้ถึง ขณะที่เกิดความซึ่งเครียด หรือไม่ได้อย่างใจ
ขึ้นมา ว่าจริง ๆ แล้ว ความสุขที่เราเฝ้าหา ไม่ได้อยู่ห่างไกล
เลย หากอยู่ที่ในใจของเราเอง อย่าเอาไปใส่ตู้ไม้รักยล้น
กุญแจเข้าไว้ หรืออย่าไปทำไอร้อนเผาจนระเหิดระเหยไปหมด
แล้วก็ไวยวายว่า เราหาความสุขไม่พบ

ดิฉันขอฝากไว้เป็นกำลังใจสำหรับชีวิตของพวกท่านค่ะ

* * * *

ทาน

วันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๓๑

ณ ตึก ๘๔ ปี ชั้น ๑๑ โรงพยาบาลศิริราช

โครงการ 'การใช้ธรรมในหอผู้ป่วย'

ถ้าไม่มีการให้ทาน จิตใจสัตว์โลกทั้งหลายย่อม
 แห้งแล้ง เขี้ยวเกรี้ยว ไม่น่าอยู่น่าอาศัย เพราะอะไร
 เพราะโดยสัญชาตญาณของสิ่งมีชีวิต จะรักตัวเอง พยายาม
 ให้ตัวเองได้ทุกอย่างทุกอย่างมากที่สุด สรรหากอบโกยมาเข้า
 ตัวเอง จึงเป็นใจที่ไม่รู้จักการให้ ไม่รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หรือมี
 น้ำใจ

ถ้าไม่รู้จักมีน้ำใจเสียแล้ว เราทำทานไม่ได้ เพราะ
 การให้อะไรออกไป เราต้องเต็มอกเต็มใจ ชื่นใจ ยินดีใน
 การให้ออกไป ให้ออกไป ถ้าเราเอาสิ่งที่ไร้ค่า เช่น มะนาว
 หนาแล้งมาบีบ บีบเท่าไร ๆ ก็ไม่ได้น้ำมะนาว ช้ำร้ายยังได้
 ผิวที่ขม ๆ ออกมาแทน เราก็เหมือนกัน เวลาที่กัณฑ์ให้
 อะไรใครออกไป สิ่งนั้นไม่เป็นทาน เพราะใจไม่ได้สงเคราะห์
 เขา ไม่ได้มีความตั้งใจเอาของดีมีประโยชน์ไปให้เขา

โดยความหมาย คำว่า ทานคือ การเสียสละ จะ

เป็นวัตถุสิ่งของหรือหัวใจ เป็นต้นว่า ความสะดวกสบาย หรืออะไรที่เป็นสิทธิ์ของเรา เราเสียสละให้ออกไปโดยตั้งใจ เกื้อกูลให้เป็นประโยชน์แก่เขา

การให้ทาน ที่เรียกกันว่า ทานสมบัติ คือความถึงพร้อมสมบูรณ์ ซึ่งทำให้ทานที่ได้บริจาคแล้ว เป็นทาน ยอดเยี่ยม มีผลมากนั้น มีองค์ประกอบ ๓ ประการ คือ

๑. เขตสมบัติ บุญเขตถึงพร้อม คือ ปฏิภาณ หรือ ผู้รับทาน เป็นคนมีคุณธรรมความดี เหมาะที่จะเอาทานนั้น ไปทำให้เกิดผลประโยชน์ เหมือนกับบทสวดพระสังฆคุณ ที่ว่า พระสงฆ์เป็นเนื้อนาบุญของโลก กล่าวคือผู้รับสามารถ ทำให้ทานที่ได้รับไปออกงายเป็นสาธารณประโยชน์ ไม่ได้คิดเอาเป็นสมบัติส่วนตัว หรือเอาไปก่อความเดือดร้อนระส่ำระสายให้ตัวเองและผู้อื่น

ถ้าวัตถุทานของเราเป็นเหมือนเมล็ดที่หว่านลงไป ผู้รับก็เป็นเสมือนเนื้อนาที่ดี คือเนื้อนาบุญของโลก ทำให้ เมล็ดอะไรก็ตาม ที่หว่านลงไปนั้นเกิดผลประโยชน์ ถ้าจะ เปรียบเทียบ ก็เหมือนคนทั่วไปรับประทานผลไม้เสร็จ ก็ เหวี่ยงเมล็ดทิ้งไป ทำให้ผลไม้ลูกหนึ่งเมื่อรับประทานแล้ว ถูกขบถ่ายออกมาเป็นกาก ผลไม้ลูกนั้นก็สูญหายไป ไม่มี อะไรเหลือให้งอกงายขึ้นมา

แต่ถ้าเอาผลไม้ขึ้นไปให้ผู้รับที่มีคุณธรรม ท่าน
รับประทานเสร็จแล้ว ก็เอาเมล็ดเพาะให้เกิด เป็นต้นผลไม้
ชนิดนั้นขึ้นมาใหม่ ชั่วอายุขัยของต้นไม้ต้นนั้นสามารถผลิต
ผลไม้เป็นแสนเป็นล้านลูกสำหรับเลี้ยงคน เลี้ยงสัตว์ในโลก
ที่ได้รับประโยชน์สืบต่อไป ทำให้วัตถุต้นกำเนิดที่เรานำไป
ให้ท่านเกิดพลาณิสงสังอกงะยั้ง ๆ ขึ้นไป

ผู้รับที่ถึงพร้อมด้วยเขตสมบัติจะต้องเป็นอย่างนี้

๒. ไทยธรรมสมบัติ คือวัตถุสิ่งของที่เอาไปทำ
ทานเหมาะสมเป็นประโยชน์แก่ผู้รับ ได้มาโดยชอบธรรม
ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ด้วยน้ำพักน้ำแรง ไม่ใช่ที่เราคิด
จะทำทานก็ไปขโมยเขา แย่งเขามา ถ้าแบบนั้น ไทยธรรม
สมบัติของเรามัวหมอง บุญที่ได้รับ ผลที่ได้รับจากการทำ
ทานก็ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย หรือเราออกเงินกู้ด้วยเจตนา
เอาดอกเบี้ยมาทำทาน ทานนี้ก็ไม่ใช่สะอาด เพราะคนกู้ถูก
เราเช่นดอกร้อยละเท่านั้นเท่านี้ ย่อมไม่อนุโมทนาไปกับเรา
แน่ ๆ เพราะฉะนั้นอย่าทำจะกลายเป็นทำคุณบูชาโทษ คือ
..หนที่จะเป็นบุญกลับได้บาปกลับมามากมาย

๓. จิตตสมบัติ คือตัวเจตนาของผู้ทำทาน ต้อง
เป็นเจตนาถึงพร้อม ตั้งใจให้เป็นประโยชน์แก่ผู้รับด้วยแท้จริง
ขณะที่คิดนึกก่อนลงมือประกอบการทำทานจริง ๆ จิตใจก็

มีความยินดี เพียงแค่คิดจะทำเตรียมไว้ ใจก็ยินดีแล้ว ขณะกำลังทำ กำลังให้แก่ผู้รับ ก็มีความพอใจในจิตใจ เมื่อให้ไปแล้วระลึกนึกถึงขึ้นมาเมื่อใด ใจก็ยังเบิกบานชุ่มชื่น ไม่ใช่ให้ไปแล้ว เกิดเสียดาย...แหม...รู้อย่างนี้ไม่ให้ก็ดีกว่า ถ้าเป็นอย่างนี้ ท่านเรียกว่าไม่ครบด้วย กาล ๓ คือทั้ง ก่อนให้ ขณะกำลังให้ ภายหลังให้ไปแล้ว จิตใจต้อง พอใจอิ่มเอิบยินดีเต็มใจ

เพราะฉะนั้น อะไรก็ตาม ถ้าเราตกลงปลงใจทำทาน แล้ว อย่าเผื่อใจไปคิดเสียดาย คิดทวงคืน เช่น บางคน ให้ไปแล้ว เก็บไปฝันว่า เอากลับคืนมา ถ้าอย่างนี้ไม่ถึง พร้อมด้วยจิตตสมบัติ

เมื่อเรารู้องค์ประกอบของทานสมบัติซึ่งจะทำให้ทานของเราใสบริสุทธิ์เต็มทีว่า ประกอบด้วย ผู้รับทาน วัตถุที่ทำทาน และเจตนาของผู้ทำแล้ว เราจะได้คอยตรวจดูตัวเองทุกครั้ง ๆ ที่ทำทานว่า เราทำครบองค์ ๓ อย่างนี้ หรือเปล่า ไม่อย่างนั้นขาดทุน ของก็เสีย ใจก็หมอง ถลอก ปอกเปิกหมด บุญเลยเหว้าแหวกไป จะทำสิ่งใด ต้องพินิจพิเคราะห์ ทำแล้วของ ๆ เราต้องประณีตสวยงามพอใจ ที่สำคัญใจของเราต้องได้อาหาร ได้ความปีติอิ่มเอิบด้วย

คนบางคนสงสัยว่าการทำทานนั้น มีผลไปถึงผู้ที่เรา

อุทิศให้จริงหรือ หรือว่าทำเป็นพิธีไปเช่นนั้นเอง เช่น เด็กคนหนึ่งถามว่า แต่ก่อนนั้น คุณปู่ตายไปคนเดียว พ่อแม่ทำบุญให้ นิมนต์พระมาฉันภัตตาหารที่บ้านสี่องค์ ต่อมาคุณย่าตายไปอีกคนหนึ่ง เวลาทำบุญถึงคุณปู่คุณย่าก็นิมนต์พระมาเท่าเก่า บุญที่ให้คุณย่ามิต้องไปแบ่งเอามาจากที่เคยให้แต่คุณปู่คนเดียวหรือ ถ้ามีใครตายอีก คุณปู่ก็แย เพราะได้รับส่วนบุญน้อยลง น้อยลง

วิสัยเด็กทำให้คิดว่า บุญก็เหมือนกับของที่เรามีของ ๑ ชิ้น ถ้าเอาให้ใครคนเดียว เขาก็ได้ครบทั้งชิ้น ครั้นเราเอาของชิ้นนั้นไปให้คน ๒ คน ก็ต้องแบ่งกันคนละครึ่ง หรือจะแบ่งกันอย่างไร

บุญทานนั้นไม่ใช่วัตถุสิ่งของ แต่เป็นความปิติของใจ เราย่าเพิ่งไปตัดสินคุณสมบัติผู้รับทานเลย ว่าดีหรือไม่ดี เพราะจิตใจเราจะเฉไปเสียก่อน ถ้าอีก ๒ องค์ประกอบของทานสมบัติ คือ เจตนาของผู้กระทำ และวัตถุสิ่งของที่นำไปทำ เป็นของโสภณวิเศษแล้ว ก็เหมือนกับว่า เรามีเทียนที่จุดไฟสว่างอยู่ในมือ ๑ เล่ม พอเราตั้งใจทำบุญให้ใครก็เหมือนเราเอาเทียนของเราไปต่อให้กับเทียนที่ผู้นั้นถืออยู่ในมือ แต่ยังไม่ได้จุดไฟ พอเราต่อเทียนให้เขาแล้ว เทียนในมือเราสว่างน้อยลงไหม?

ไม่น้อยลง ใช่หรือไม่

ถึงใครจะมาขอต่อเทียนเราก็ดวงก็ดวง เทียนของเราก็คงสว่างอยู่เท่าเดิม คือ หนึ่งกำลังเทียน แต่บริเวณนั้นจะสว่างไสวเพิ่มขึ้น เพราะมีเทียนที่จุดไฟเพิ่มขึ้น เป็น ๒ กำลังเทียน ๓ กำลังเทียน ๑๐ กำลังเทียน โดยลำดับ

การทำบุญให้ทานก็ทำนองนี้ แม้วัตถุทานจะคงเท่าเดิม แต่เราอุทิศส่วนบุญให้ผู้รับมีจำนวนเพิ่มขึ้น โดยตั้งใจเกือบทุก ๆ คนเหล่านั้นเท่ากันหมด ไม่ใช่ว่า คนนี้ให้เต็มที่ คนนั้นขยักเอาออกมา เราไม่ได้คิดคอร์ปชั่นอย่างนั้น ก็เหมือนกับการที่เราต่อเทียนให้แต่ละคน ๆ มีเทียนติดไฟสว่างก็ทำให้ทุกผู้คนเหล่านั้นมีความร่มเย็นเป็นสุขในใจ เกิดความปีติอิ่มเอิบทั้งผู้ให้ผู้รับ

ทานกับบุญต่างกันหรือไม่

ทานเป็นทางหนึ่งของการทำบุญ เรียกว่าทานมัย ทางอื่น ๆ ก็ได้แก่ สีสมัย ภาวนามัย เป็นต้น

หลายท่านเชื่อว่าทานคือการให้แก่บุคคลขัดสนยากจน เชื้อใจ ตลอดจนผู้คนทั่วไป แต่บุญนั้นได้จากการน้อมถวายแด่พระสงฆ์เท่านั้น เมื่อเราทำทานการสละให้ออกไป ด้วยจิตใจที่มีสติปัญญาอยู่ในเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้ว สิ่งที่ทำลงไป จะให้กับใครก็เป็นบุญทั้งสิ้น เพราะบุญคืออะไร

บุญคือความฉลาด ความดี คือสิ่งที่ทำให้ใจของเรามีสติปัญญา มีความสงบร่มเย็นเป็นสุข

มีผู้ได้ยินมาว่า การให้กับพระ แม้เป็นสมมติสงฆ์ก็เป็นบุญ หากท่านตั้งใจประพฤติปฏิบัติเพื่อขจัดกิเลส บุญก็ทวีคูณขึ้น ยิ่งท่านปฏิบัติจนเป็นอริยบุคคล บุญก็เพิ่มเป็น ๑๐ เป็น ๑๐๐ เป็น ๑๐๐๐ เท่าของผลที่ได้จากสมมติสงฆ์ จนกระทั่งถ้าทำกับพระพุทธเจ้า บุญย่อมสูงสุดนั้น ก็มีสวนจริงในแง่ที่ได้เรียนให้ทราบแล้วว่า ท่านยังมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดรอบรู้ตามเป็นจริงเท่าไร จิตใจของท่านบริสุทธิ์เท่าไร วัตถุที่เราเอาไปถวายท่านก็เป็นประโยชน์กว้างไกล สมดังคำเปรียบเทียบที่ว่า ท่านเป็นเหมือนาบุญที่ไม่มีนาอื่นยิ่งกว่า

แต่ถ้าจิตใจของเรา เจตนาของเราเวลาทำบุญ คอยจ้องสอดส่ององค์นี้เป็นพระอรหันต์หรือเปล่า ตอนที่ทำก็สืบจนกระทั่งแน่ใจว่าใช่ แล้วทำไปด้วยความเต็มอกเต็มใจ ครั้นทำเรียบร้อยแล้ว มีคนประหลาดว่า เธอแน่ใจได้อย่างไร ฉันท่านไม่ใช่สักหน่อย เราก็เกิดลังเลสงสัย คงไม่ใช่ คงของปลอมละครมั่ง ทั้ง ๆ ที่ท่านผู้รับก็เป็นผู้บริสุทธิ์ วัตถุสิ่งของที่ทำไปก็บริสุทธิ์ แต่เจตนาของเรากลับเป็นมารมาบั่นรอนผลการกระทำของเราเอง บุญเลยไม่เต็มเม็ดเต็ม

หน่วยเท่าเมื่อทำด้วยใจที่ใสบริสุทธิ์ เพราะทำแล้วจิตใจปิด
อิมเอิบ เบาสบาย

ถ้าความเป็นบุญสำเร็จด้วยปฏิบัติทุก คือ ผู้รับต้อง
เป็นพระสงฆ์ แล้วนำวัตถุทานไปใช้ทำนุบำรุงกิจการของ
สงฆ์เท่านั้น ท่านพระอาจารย์มหาบัวคงไม่เอาข้าวของที่
ทายกทายิกนำไปถวายท่าน กลับมาสงเคราะห์เด็กพิการ คน
ชรา หน่วยงานของกรมประชาสงเคราะห์ หรือตามโรง-
พยาบาลต่าง ๆ กล่าวคือ สิ่งที่เป็นสาธารณูปโภคทั้งหลาย
ด้วยท่านเห็นว่า พระเป็นอยู่ได้ด้วยปัจจัยของชาวบ้าน
หากชาวบ้านเดือดร้อนขาดแคลนสิ่งเหล่านี้ แล้วพระกลับ
อยู่กุฎีกัดติดแอร์ เปรียบเหมือนขอทานอยู่ปราสาท แต่
อุปัฏฐากอยู่กระท้อบ ดูแล้วน่าละอาย

ท่านจึงนำสิ่งที่ได้จากพวกเราทายกทายิกาคืนกลับไป
ไปสู่ประชาชนที่ขัดสนยากไร้ขาดแคลนเหล่านั้น การกระทำ
นี้ก็เป็นการตอบให้เราเห็นว่า ความเชื่อที่ว่า การช่วยเหลือ
ภราดรภาพคุณธรรมดาเป็นทานต่อคุณค่า ต้องทำกับพระ
เพื่อเกื้อกูลศาสนา จึงเป็นบุญนั้น ไม่จริง

ดิฉันแน่ใจว่า สิ่งที่ท่านอาจารย์พาทำ ย่อมเป็นสิ่งที่
มีผลมีประโยชน์สูงสุดสำหรับพวกเรา ท่านทำให้เราเห็นด้วย
ตาของเราว่า ทานนั้นเป็นทางหนึ่งของการสร้างบุญสร้าง

กุศล การไปเจาะจงผู้รับ แล้วตีตราว่า ยี่ห้อนั้นบุญ ๑๐๐ เต็ม ยี่ห้อนั้นบุญแค่ ๕๐ ไม่ใช่อย่างนั้น หากอยู่ที่ใจของเรา ถ้าเราฉลาดรู้จักหมุนทุกอย่างให้เป็นประโยชน์ อะไร ๆ ก็ เป็นบุญเป็นกุศลทั้งนั้น

พุทธศาสนาสอนว่า การปฏิบัติต้องอาศัยสติ อาศัย ปัญญา ทุก ๆ การกระทำของเราจึงเป็นมรรค เป็นประโยชน์ สูงสุด จะยกเรื่องทางโลกมาเป็นตัวอย่างก็ได้ พวกคุณ คงทราบประวัติของยาปฏิชีวนะแล้วว่า มีการค้นพบมาได้ อย่างไร แต่ก่อนนั้น ใครเป็นผีชนิดหนึ่ง แล้วเป็นเบาหวาน ด้วย ผีจะลุกลามออกไปเป็นผีฝักบัว ร้อยทั้งร้อยตายหมด เลย เพราะเราไม่มียาปฏิชีวนะที่จะไปหยุดยั้งการติดเชื้อ ทำให้ลุกลามไปเข้าเส้นเลือด เข้ากระดูก เกิดโลหิตเป็นพิษ ถึงตายได้

ขณะนั้น มีนักจุลชีววิทยาท่านหนึ่ง ชื่อ อเล็กซานเดอร์ เฟลมมิ่ง ทำงานวิจัยเพาะเลี้ยงเชื้อแบคทีเรียตัวหนึ่ง เพื่อศึกษา ปรากฏว่า แทนที่เชื้อแบคทีเรียตัวนั้นจะงอกงาม ด้อย่างคิด กลับมีราสีดำ ๆ ขึ้นเต็มจานเพาะเชื้อ แผ่นลุ่ม แบคทีเรียของท่านตายหมด

ถ้าเป็นพวกเรา ก็คงโกรธผู้ช่วย โกรธลูกน้อง เรียก มาดูหมด หรือมีฉะนั้นก็ขว้างจานเพาะเชื้อเปรี้ยวปร่า

เฟลมมิ่งไม่ได้ทำอย่างนั้น ท่านถือว่า อะไรที่เกิดขึ้น ต้องมีสาเหตุ ถ้าเรารู้จักเอาสติปัญญาไปค้นหา ก็สามารถนำคุณนำประโยชน์ของสิ่งนั้นๆ ออกมาใช้ได้

ท่านพยายามพิจารณา ราชตัวนี้คงมีฤทธิ์ฆ่าแบคทีเรียได้ ถ้าความนึกคิดของเราถูก เราคงค้นพบยาวิเศษที่ช่วยมนุษย์และสัตว์โลกให้พ้นความเจ็บป่วยจากการติดเชื้อได้

ท่านจึงเพาะเชื้อราขึ้นให้มีปริมาณมากพอเพื่อเอามาสกัดฉีดเข้าสัตว์ทดลอง ที่ทำให้เป็นผี เป็นโรคติดเชื้อจากแบคทีเรีย ก็พบว่าสัตว์ทดลองเหล่านั้นหายจากโรคได้ เมื่อเอารานี้ใส่ไปในจานเพาะเชื้อแบคทีเรียอื่น ๆ แบคทีเรียก็ชะงักการเติบโต หรือตายได้

พวกเราจึงเรียกว่าไมติ ทำให้สิ่งของเน่าบูด เลื้อยผ่า สกปรกเสียหาย ไม่มีใครปรารถนา แต่เฟลมมิ่ง ไม่ปล่อยความคิดเหล่านี้ให้ครอบงำใจ พยายามใช้สติปัญญาหมุ่นจนพบแง่มุมที่นำประโยชน์สูงสุดของมันมาใช้ ทำให้เดี๋ยวนี้เราไม่กลัวการเป็นผีฝากบัว หรือแม้แต่โลหิตเป็นพิษ เพราะยาปฏิชีวนะมีประสิทธิภาพ สามารถรักษาให้หายได้

ถ้าเปรียบเทียบแล้ว อเล็กซานเดอร์ เฟลมมิ่งก็ทำสาธารณประโยชน์ให้มวลชนท่านเองเดียวกับเนือนาบุญ

เพราะท่านยกการค้นพบนี้ให้เป็นสาธารณะ ไม่คิดค่าลิขสิทธิ์ ทำให้คนยากจนสามารถซื้อหาเพนิซิลลินมาใช้ได้เช่นเดียวกับคนร่ำรวย เรายังมีโอกาสเช่นนี้กับทุกคน หากใช้สติปัญญาเป็นทางเลือกว่าควบคุมการกระทำ คำพูดของเราทุก ๆ ขณะให้เป็นบุญเป็นกุศล เป็นทาน

ทุกครั้งที่ใครได้ประโยชน์จากเพนิซิลลิน ผลนั้นก็ เป็นกุศลไปถึงท่าน เพราะทานของท่านเป็นอัมปมัญญาเป็นสมบัติของโลก ใครเจ็บไข้ได้ป่วยก็สามารถซื้อหาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

เราเอง ถ้าเราคิดอย่างนี้ อาชีพของเราทำทานได้ทุกวัน ทุกลมหายใจเข้าออก เพียงแต่เราคิดให้เป็นกุศลกับคนไข้ที่มาหา มาฟังเรา เขาอาจถามเราด้วยคำถามที่ฟังดูแล้วไม่น่าถาม หรือถามซ้ำซาก เพราะกำลังตื่นตกใจจนสติไม่อยู่กับตัว เราตอบแล้ว เขาก็ยังไม่แน่ใจ ไม่มั่นใจ ถามซ้ำอีก เราก็อย่าไปหงุดหงิด อย่าไปโกรธ อย่าไปใช้วาจาไม่น่าฟังกับเขา อย่าไปชี้เหนียวบิยวาจาของเรา เพียงแค่นี้ก็เป็นทานแล้ว

เราให้หัวใจของเรา ให้วาจาของเราเป็นกำลังใจ ช่วยเยียวยาจิตใจเขาให้มีความสุข ความสงบ ความมั่นใจขึ้น ฟื้นฟูร่างกายของเราช่วยบำบัดความเจ็บปวด ทุกข์เดือดร้อนของเขาให้ทุเลาเบาบางไป

โอกาสที่เราจะทำทานเมื่ออยู่ทุกลมหายใจเข้าและออก
 วัตถุทานไม่จำเป็นต้องเป็นเสมอไป เพราะทานประกอบด้วยวัตถุทาน
 และกรรมทาน วัตถุทานหรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่า อามิสทาน
 จัดเป็นทานขั้นต่ำ ใครไม่มี ยากไร้ขัดสน ก็ไม่ต้องไป
 เสียตายว่า เราทำทานไม่ได้ ใจของทุกคนเป็นอภิมหาเศรษฐี
 ทำทานเมื่อไร าก็ได้ แล้วสามารถทำได้มากกว่าอภิมหา-
 เศรษฐีเสียอีก

สมัยพุทธกาลก็มีตัวอย่างมาแล้ว มีนางทาสีคนหนึ่ง
 ยากจน ไม่มีอาหารกินมาสองวันสามวันแล้ว วันหนึ่งขณะ
 เดินถือหม้อภิกขาจารไป ผ่านหน้าบ้านอนาถบิณฑิกเศรษฐี
 คนใช้ทานเศรษฐีกำลังยกเศษอาหารเหลือจากเมื่อก่อนนี้มาเท
 ทิ้ง นางทาสีดีใจ เข้าไปถามว่าจะทิ้งหรือ คนใช้ตอบว่าใช่
 ของเหลือแต่เวลานี้ ทาสีร้องขอฉันเถอะ คนใช้ติงว่า เดี่ยว
 จะต้องเสียนะ ทาสีก็ว่าไม่เป็นไร ฉันกินได้ คนใช้ก็เทเศษ
 อาหารเหล่านั้นใส่หม้อของนางทาสีจนเต็ม นางทาสีมีความสุข
 สุขมากที่ได้ลาภลอย จะได้กินให้อิ่มสมกับที่อดมาสองวัน
 สามวันแล้ว ก็เดินกลับจากบ้านทานเศรษฐีด้วยความเบิกบานใจ

เข้านั้นบังเอิญอนาถบิณฑิกเศรษฐีนิมนต์พระพุทธเจ้า
 มาฉันภัตตาหาร พอนางทาสีเดินกลับก็สวนทางกับพระ-
 พุทธองค์ซึ่งเสด็จมากับพระอานนท์ นางทาสีลืมไปแล้วว่า

อาหารในหม้อของตนเป็นอาหารเหลือที่เขาคะเท่ทิ้ง ก็เบิกบานใจ วันนี้เราโชคดีเหลือเกิน มีของกินเต็มหม้อ แล้วยังได้ลอปะพุทเจ้า จิตใจปีติอิ่มเอิบอยากใส่บาตร พระพุทเจ้าเล็งรู้ใจนางทาสีก็เปิดฝาบาตร

นางทาสีจึงใส่บาตรจนอาหารเกลี้ยงหม้อด้วยความปราบปลื้มที่มีของวิเศษสุดใส่ ก็ตัวเองดีอกดีใจว่า จะกินให้สมอยาก รา่พึงไปเดินเบิกบานใจไป สักครู่ฉุกคิดได้ว่า พระพุทเจ้ากำลังเสด็จไปบ้านอนาถบิณฑิกเศรษฐี เราทำไมถึงโง่งอย่างนี้ ใครจะปล่อยให้พระพุทองค์ฉันอาหารเหลือเดน ผาดองเอาเท่ทิ้ง... เกิดความเสียใจ

พระพุทเจ้าเล็งรู้ในใจนางทาสี เห็นเจตนาที่เลื่อมใสศรัทธาใส่บริสุทธ์เต็มเปี่ยม ทรงแสดงกิริยาให้พระอานนท์ลาดอาสนะตรงข้างทางนั้น แล้วประทับฉันภัตตาหารของนางทาสีจนหมด

ท่านตรัสกับพระอานนท์ว่า รู้ไหม บุญที่นางทาสีใส่บาตรมือนี่ มากมายกว่าบุญที่อนาถบิณฑิกเศรษฐีสร้างเสถวันมหาวิหารถวาย รวมทั้งสร้างโรงพยาบาลสี่มุมเมือง

เพราะเหตุใด เพราะแม้วัตถุทานของท่านเศรษฐีจะมากมายนับเป็นมูลค่ามหาศาล แต่ไม่เคยมาจากส่วนที่ท่านจงตัดใจอดสละจากจะออกมา ทำบุญทำทานเท่าไร ๆ ก็

ไม่กระทบกระเทือนถึงส่วนจำเป็นแก่ชีวิตของท่านเศรษฐี
 เจตนาที่ทำจึงมีน้ำหนักไม่รุนแรงเท่านางทาสี ซึ่งตั้งใจจะกิน
 อาหารนั้นอยู่แล้ว ใจยินดีพอใจ เห็นว่าเป็นของวิเศษที่สุด
 ที่ตัวเคยมี ครั้นเห็นพระพุทธเจ้า ก็ตั้งใจน้อมถวายอาหาร
 นั้นทั้งหมด ไม่ได้ตระหนี่หวงแหน ให้แค่ครึ่งเดียว ก่อน
 เดียว ทั้งที่ตัวเองก็อดมาตั้งสองวันสามวัน วันนี้อดอีก ก็
 ไม่เป็นไร ไม่ระย่อท้อ เพราะความศรัทธาปลื้มปิติท่วมทับ
 ที่ได้ทำบุญกับพระพุทธเจ้า

เจตนานี้ทำให้ผลทานผลบุญของนางทาสีมากมาย
 มหาศาล เหลือคณานับ

เราจำตัวอย่างอันนี้เอาไว้ ถ้าเกิดน้อยใจแทนใจว่า
 ไม่มีวัตถุจะทำบุญได้เทียบเท่าเขา เขาทำบุญกันที่ละร้อย ที่
 ละยี่สิบ ที่ละสิบ เราไม่มี ต้องนับเศษเหรียญ หนึ่งบาท
 ห้าบาท ไม่ต้องเสียใจหรืออับอาย เพราะเจตนาในใจของ
 เราอาจมีน้ำหนักมากมายกว่าวัตถุที่เขาทำไปก็ได้

เห็นอย่างนี้แล้วจะได้ไม่มีข้อกังขาว่า การทำทาน
 ของเราไม่สะดวก มีข้อขัดข้อง

ความขัดข้องที่จะขึ้นกับเหตุปัจจัยอย่างนั้นอย่างนี้
 ไม่มีเลย เราสามารถให้จากใจเป็นธรรมทาน ได้ทุกวาระ
 โอกาส ให้กายของเรา การกระทำของเราเป็นปฏิบัติบูชา

เป็นธรรมดาได้ทุกวาระโอกาส โดยการช่วยเหลือผู้ที่ต้องการให้เราช่วย เป็นต้นว่า วันนี้เรากำลังจะลงเวร เกิดคนไข้ อากาศหนักกระทันหัน หรือมีคนไข้รับเข้ามาใหม่ เราก็ให้นำใจอยู่ช่วยเวรถัดไปจนทุกอย่างเข้าสู่สภาพปกติโดยไม่เห็นแก่เหน็ดแก่เหนื่อย

สิ่งนี้ไม่มีใครบังคับเรา เราไม่ทำเขาก็ไม่ปรับโทษ แต่เมื่อเราให้นำใจอย่างนี้ ทานที่กระทำก็ทำให้คนไข้ได้รับความ สะดวกสบายรวดเร็วขึ้น เพื่อนเราก็ชื่นใจ แม้ตัวเราเองก็พลอยชื่นใจด้วย

ไม่เชื่อลองทำดู แล้วจะพบว่าใจเราปีติอิ่มเอิบ ที่เห็นคนไข้กำลังจะตายมีตายແທ່ อากาศดีขึ้นและรอดปลอดภัย ความปีติอิ่มเอิบใจนี้มีคุณค่ายิ่งกว่าเราลงเวรตามเวลา แล้วไปเดินเที่ยวเล่น หรือไปนอนหลับบ้าง ไม่หลับบ้าง เพราะคนไข้เข้ามาอยู่ในหัวใจเรา พอจะนึกถึงอะไร ภาพคนไข้ก็เข้ามาหลอนจิตใจ ทำให้ใจเราขึ้นไปติดอยู่บนห่อผู้ป่วย ทั้งที่ตัวอยู่นอนอน

ขอโอกาสยกตัวอย่างที่จะช่วยให้เห็นถึงความปีติอิ่มเอิบที่ว่านี้ เมื่อสมัยที่ตัวเองเป็นเด็กนักเรียน คุณครูสอนให้รู้จักทำทาน โดยมีกระป๋องให้แต่ละห้องเก็บสตางค์ ตามข้อแม้ที่ว่าเราจะเก็บสตางค์หลังรับประทานอาหารกลางวันแล้ว คือ

สตางค์ที่ใส่ในกระป๋องจะต้องมาจากเจตนาอดขนม คือเจียดมาจากส่วนที่เป็นค่าขนมของเรา ไม่ใช่ไปขอพ่อแม่เพิ่มเป็นพิเศษ และเก็บสม่ำเสมอทุกวันตั้งแต่เปิดเทอมไปจนถึงหนึ่งอาทิตย์ก่อนวันหยุดปีใหม่ ใครจะทำบุญก็ต้องกระเหม็ดกระแหม่ออกมาจากค่าขนมของตนได้เท่าไรก็หย่อนลงกระป๋องไป

นักเรียนชั้นหนึ่ง ๆ มีหลายห้อง แต่ละห้องก็แข่งกันในที่ว่า ห้องไหนจะใจบุญมากกว่ากัน พอครบกำหนดเอาสตางค์ออกมานับ ได้เท่าไรแล้ว หัวหน้าห้องจะปรึกษากับทุกคนในห้องว่า จะเอาสตางค์เหล่านั้นไปทำบุญอะไรดี ห้องที่ตัวเองอยู่ตกลงกันว่า จะเชิญเด็กกำพร้ามาเลี้ยงของว่างและไอศกรีม งบประมาณของเราสามารถเชิญเด็กกำพร้ามาได้สี่คน

เราช่วยกันตกแต่งโต๊ะอาหารด้วยการเอากระดาษสีสวย ๆ มาฉลุ เป็นลวดลายอย่างกับผ้าปูโต๊ะลูกไม้ แล้วจัดโต๊ะอย่างสวยงาม ใช้จานชามหลากสี ทำการ์ดชื่อเด็กแต่ละคนตั้งประจำที่นั่ง ทำเหมือนงานเลี้ยง รับรองแขกผู้มีเกียรติ มีต้นกล้วยพฤกษ์แขวนของขวัญสำหรับเด็กเหล่านั้น สอยด้วย

ครั้งแรกก็มีสมาชิกหลายคนในห้องกระแนะกระแหว่า

เรื่องอะไรจะต้องอดทนเก็บสัจจังค์เพื่อมาเลี้ยงเด็กกำพร้า
สกปรกโกโรโกโสเหล่านี้ เขาไม่พอใจ ไม่เต็มใจ แต่แพ้ไหวต
พวกเราก็ไม่ใส่ใจ

พอถึงวันงาน ทั้งคนเต็มใจ และไม่เต็มใจก็มาเป็น
เจ้าภาพร่วมกันทั้งหมด เมื่อเด็กกำพร้าที่เราไปติดต่อรับมา
ลงจากรถแล้ว ผู้ที่ถูกอุปโลกน์ให้เป็นพี่เลี้ยงก็เข้าไปต้อนรับ
พาแขกของตนไปนั่ง

นัยน์ตาของเด็กเป็นประกายตื่นเต้น ชื่นชอบเมื่อ
เห็นโต๊ะอาหารที่จัดอย่างสวยงาม ภาคภูมิใจเมื่อเห็นการ์ด
ชื่อของตน ต่างพากันลูบคลำกระดาษบุโต๊ะที่เราตัดไว้ ๗
แถว ๗ สวยบ้าง ไม่สวยบ้าง เพราะช่วยกันหลายฝีมือ
ไม่สม่ำเสมอ ระวังตัดก็ค่อนข้างแซวกันไป ของ
คนนั้นไม่ดี คนนี้ดีกว่าอะไรทำนองนี้ เด็กเหล่านั้นไม่เห็น
ความบกพร่องเหล่านี้ ต่างชื่นชมประหนึ่งเป็นผืนผ้าแพรวพิเศษ
ลวดทุกดวงที่ใส เต็มทัน เบี่ยมขึ้นมาด้วยความสุข ละลาย
หัวใจของทั้งคนไม่เต็มใจ คนเต็มใจ ให้ตื่นตัน จนน้ำตาคลอ
เกิดความรู้สึกนอกรื่นใจปลื้มปิติด้วยกันหมดทุกคน

เมื่อเด็ก ๆ เห็นถ้วยไอศกรีมที่ยกมาเลี้ยง ก็รีบตัก
เข้าปากอย่างรวดเร็ว แทบไม่ต้องเสียเวลากลับใส่หายไป
ในลำคอได้ในพริบตาเดียว พวกเราก็ตักเติมให้เรื่อย ๆ จน

ดูเหมือนกระเพาะของเด็กพวกนี้เป็นถุงพิเศษ ใส่อะไรลงไป
แล้ว ละลายหายไปหมด ขนมน ของว่างอื่น ๆ ดูตกอันดับไป

หลังจากอิ่มแล้ว เราพาไปสอยของขวัญ เขามองเรา
อย่างไม่แน่ใจว่า เขามีสิทธิได้รับความสุขมากมายอย่างนี้
จริง ๆ หรือ ความไม่เดียงสาทำให้เขาแสดงความรู้สึกที่เกิด
ขึ้นในใจออกมาอย่างตรงไปตรงมา เป็นที่ประทับใจพวกเรา
ให้ได้คิดว่า ขณะที่เรามีพ่อแม่ มีความสะดวกสบายทุกสิ่ง
ทุกอย่าง ยังมีอีกมุมหนึ่งที่ผู้คนหัวไทยขาดแคลนความ
เอาใจใส่ดูแล ความรักใคร่ มีน้ำใจจากเพื่อนร่วมโลก

โดยไม่ต้องนัดหมายกัน พวกเราต่างเห็นห้องเป็น
เอกฉันท์ รวบรวมขนมของกินทุกอย่างที่เหลือใส่ถุงให้เอา
กลับไปฝากเพื่อน ๆ รวมทั้งยกการ์ดชื่อของเขาให้เก็บกลับ
ไปเป็นที่ระลึก พับกระดาษชูโต๊ะ ให้เอาไปปูที่สถานเลี้ยง
เด็กกำพร้า เพื่อเป็นเครื่องเตือนให้รำลึกถึงวันแห่งความสุขครั้งนี้

ความปลาบปลื้มที่เปี่ยมอยู่ในใจของเขา ฉายประกาย
ออกมาเป็นความมีชีวิตชีวา สดชื่นเบิกบานเหมือนดอกไม้ที่
สยายกลีบรับแสงตะวันยามเช้า กิริยาท่าทางของเขาเปลี่ยน
ไปเป็นคนละคน จากเด็กท่าทางตื่นกลัว อ่างว้าง กลายเป็น
เด็กช่างซักช่างถาม สนใจใคร่รู้ หยิบจับดูทุกสิ่งทีขวาง
หน้า มันอกมันใจในตนเอง และดูจับทุกเวลานาทีเข้าไป

หล่อเลี้ยงชีวิตจิตใจให้เข้มแข็งเบิกบาน

เมื่อส่งเด็กกำพร้าขึ้นรถกลับเรียบร้อยแล้ว ยังไม่ทันเก็บข้าวของเข้าที่ พวกเราทุกคนก็พร้อมเพรียงกันโหวตว่า ก่อนเปิดเทอมใหญ่ ห้องเราจะจัดเลี้ยงเด็กกำพร้าอีกครั้งหนึ่ง คราวนี้หลายคนเต็มใจอดขนม โดยกินแต่ข้าวกลางวันที่เราเอามาจากบ้าน เอาสตางค์ค่าขนมใส่กระป๋องทั้งหมด เพื่อจะได้เลี้ยงเด็กจำนวนมากขึ้น

นี่เป็นตัวอย่างให้เห็นว่า ใจที่สัมผัสความสุข ปีติ อิ่มเอิบชื่นใจของคนที่ได้รับวัตถุทาน หรือน้ำใจของเราแล้ว เกิดเป็นกระแสความปีติอิ่มเอิบ ย้อนกลับมาหล่อเลี้ยงใจเราให้ชุ่มชื้นไปด้วยนั้นเป็นอย่างไร

ก่อนท่าเราเสียดาย เพราะไม่เคยรู้รสอาหารใจ เรา รู้จักเคยคุ้นแต่วัตถุ สิ่งของอะไรใช้ไปแล้ว หหมดไป หรือ เหลือน้อยลง เราต้องอดอดองจน กระเบียดกระเสียน ชาติแคลน เราก็ก็นเสียดายตามสัญชาตญาณของความรักตนเอง นอมตัว ที่เคยเป็นตลอดมา แต่เมื่อได้สัมผัสกับของแท้ของจริงในใจแล้ว พบว่าอาหารใจคือ ปีติอิ่มเอิบเป็นอย่างนี้เอง เราก็ก็น่าสนใจ

ต่อไปใจนี้จะเป็นใจอภิมหาเศรษฐี เป็นใจที่ไม่ตระหนี่ การทำทาน เห็นใครเดือดร้อน ทั้ง ๆ ที่ตัวเองก็ไม่มีเหลือ

เพื่อ แต่เราก็เหมือนนางทาสีคนนั้น เราเต็มใจพอใจแบ่ง
ข้าวของประดามีปันให้เขา ให้แล้วใจเรามีความสุข จิตใจ
เช่นนี้เป็นจิตใจที่ทำให้โลกร่มเย็นเป็นสุข

เริ่มต้น เราก็กุหลุกจอบแบ่งปันสิ่งที่มี ให้กับคนรักคน
ชอบ หรือคนไม่รู้จักแต่ไม่มีอะไรซึ่งเคียดต่อกัน ต่อไปก็ถึง
บพยาก คือให้ศัตรูคู่แค้นที่ทำให้เราเจ็บช้ำน้ำใจ คอยใส่ไคล้
ป้ายสี เลื่อยขาเก้าอี้เรา หรืออะไรก็ตาม ใจที่ได้รับการฝึกฝน
จนมีกำลังพอ จะต้านพายุของความรักตนเห็นแต่ตัวได้ เห็น
ศัตรูเดือดร้อน หรือต้องการความช่วยเหลือ เราก็เมตตา
ช่วยเหลือเขาอย่างช่วยคนอื่น ๆ

ครั้งแรกใจอาจกระตุกไหวหวั่นนิดหนึ่ง ...นกทนมมา
กักกินของ เรายังอภัยให้ได้ ทำไมคนทั้งคน เราจะใจไม่ได้
ระงำ... ปลอบใจตัวเองให้ตัดใจช่วย ต่อไป ต่อไป ใจจะ
ค่อยอ่อนโยนลง ถึงเขาไม่เดือดร้อน เขาไม่มาร้องขอ เรา
ช่วยได้แค่ไหน ก็เต็มอกเต็มใจรับช่วยเหลือ เพราะใจเห็น
ความเป็นจริงว่า เราทำอย่างไรไวย่อมได้รับผลอย่างนั้น

อะไรที่ทำลงไป ทานที่ทำลงไป ก็เป็นเหมือนเมล็ด
พันธุ์ที่หว่านลงไปใหน้ของน้าของผู้รับ คือ ใจของเราเอง
พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า เรามีกรรมคือการกระทำของเราเป็น
มรดก อะไรที่เราทำก็ไปงอกอยู่ในจิตใจ คือที่นาของเรา

ถ้าเราทำนาของเราให้เป็นนาบาป เราก็ทุกข์เดือดร้อน ถ้า
เราทำนาของเราให้เป็นนาบุญ เราก็ผ่องแผ้วสดใส

เราจะทำนาของเราให้เป็นอะไร ก็ขึ้นอยู่กับใจของเรา
พอเห็นชัดอย่างนี้ เราก็ไม่แบกหาม ความแค้นอาฆาต
พยาบาท เราไม่รู้ตัวหรือกว่า เราเป็นนักโทษอยู่ในคุกของ
ความอาฆาต ตัวเขาไม่อยู่ใกล้เรา ใจเราก็ไปคิดสงสัยว่าเขา
อยู่ดีมีความสุข หรือทรมานทรมายเดือดร้อนใจ เราคอยเป็นตำรวจ
ตรวจตราด้วยความอยากรู้ เขาไม่ได้จ้างให้เป็นนักสืบ เรา
ก็คอยสืบเรื่อยว่าเขาไปทางไหนมาทางไหน เลยไม่เป็นสุข

พออภัยให้เขาได้ เราก็กินอิ่มนอนหลับ เขาจะไป
อยู่ที่ไหน จะเป็นอะไร เราไม่สนใจ เพราะคนไม่เกี่ยวข้อง
กันแล้ว ไม่ได้ผูกพันด้วยเวรแล้ว ใจของเราก็สงบเบา ชุ่มฉ่ำ
รื่นเย็นเป็นสุข

หลายท่านปรารถนาให้ฟังว่า ถ้ารู้ว่าอภัยให้เขาแล้ว มี
ความสุขอย่างนี้ อภัยเสียมานานแล้ว ไม่เก็บไว้เป็นปี ๆ จน
กระทั่งใจห่อเหี่ยว ออกใหม่ได้ชื่นหรือ

ทุกคนพูดเหมือนกันอย่างนี้ ไม่มีรายไหนเลยเสียดาบ
ที่ไปให้อภัยเขา หรืออยากทวงเอาความแค้นคืนมาใหม่
แต่คนที่ยังให้อภัยไม่ได้จะตอรองว่า ...ก็คุณไม่ได้มาเป็น
ฉันนี่ลองมาโดนเจ็บอย่างฉันสิ คุณจะอภัยให้ได้แน่หรือ...

ยังตระหนี่ถี่เหนียวความขุ่นแค้น ขอกอดไว้อีก
 หน่อยหนึ่ง ไม่เป็นไร ถ้ายังอยากทุกข์ อยากทำร้ายตัวเอง
 อยู่ ก็ทำไป เมื่อไรใจละเอียดต่อไป จนเห็นว่า ผลการ
 กระทำของเราเหมือนกำแพงที่เป็นแก้วบางใส บางที่ใสจน
 หลอกตาเราให้เห็นเสมือนไม่มีอะไร เราไม่เชื่อว่าผลการ
 กระทำของเราจะงอกขึ้นมาให้เราได้รับผลตอบแทน เราก็
 เลยวิ่งเข้าไปชนกำแพงเต็มที เพราะคิดว่าบาปไม่มี เราโกรธ
 เขา เราจะแก้งเขา จะทำร้ายเขา เอาผลประโยชน์เข้าตัวเรา
 เราก็พุ่งเข้าชนกำแพงแก้วใสเต็มแรง

ผลเป็นอย่างไร เราหัวแตก เราคอหัก ถ้าถึงตายก็
 รู้แล้วรู้รอดไป ถ้าไม่ตาย เป็นอัมพาตนอนอยู่ ทำให้คนอื่น
 ลำบากรำคาญ ไม่ดูดำดูดี ยิ่งแค้นใจหนักเข้าไปอีก หรือ
 ถ้าคุณกรณีจิตใจไม่ดี อาฆาตเราว่า 'เจ้านี่บังอาจมาชนเรา'
 กำแพงก็ถล่มหล่นมาทับเราให้เจ็บช้ำช้อนเข้าไป เรียกว่า
 ก่อเวรขึ้นมา

ถ้าไม่รู้จักคำว่า *อภัยทาน* เราก็ทำร้ายตัวเองด้วย
 การก่อเวรให้ตัวของตัว ก่ออกุศลกรรมให้ตัวเอง เราก็ทุกข์
 ตั้งแต่ต้นไปจนจบ

ตัวอย่างที่ช่วยให้เห็นกันในชีวิตจริง ๆ มาจากหนังสือ
 ของอาจารย์วศิน อินทสระ เรากระทำอะไรเอาไว้ ผลนั้น

ยอมตามสนอง บางอย่างใช้เวลายาวนานจนกระทั่งเราจำไม่ได้ แต่บางอย่างก็เห็นกันวันนี้พรุ่งนี้ เรื่องที่อาจารย์ยกมากล่าวเป็นเรื่องเกิดขึ้นที่วัดมะกอก สมัยนั้นวัดมะกอกยังเงียบเหงา ร้านรวงแถบข้างเคียงยังไม่มี ผู้คนไม่หนาแน่นอย่างเดี๋ยวนี้ ตัววัดตั้งอยู่ตรงกันข้ามกับโรงพยาบาลเด็ก แต่ยังเป็นย่านที่แทบไม่มีผู้คนอาศัยอยู่เลย เวลาเจ้าภาพศพจะทำบุญเลี้ยงพระ ต้องว่าจ้างคนแถวนั้นช่วยมาเป็นแม่ครัว ทำอาหารให้

วันหนึ่ง เจ้าภาพให้เงินคนที่รับทำอาหารสำหรับซื้อของสดมาเตรียมทำอาหารเลี้ยงเพล วันรุ่งขึ้น บังเอิญเธอซื้อเนื้อมาแล้ว ไม่ทันได้เก็บให้เรียบร้อย สุนัขมาคาบเอาไปกิน เจ้าภาพไม่ได้ตำหนิอะไร จัดเงินให้ไปใหม่ พร้อมสัพยอกว่า คราวนี้เก็บดี ๆ นะ อย่าให้หมาเอาไปกินเสียอีกล่ะ

แม่ครัวเกิดความแค้นใจสุนัข พอไปซื้อเนื้อมาใหม่แล้ว ก็ต้มน้ำใส่กระทะใหญ่เอาไว้ พอน้ำเริ่มเดือด ก็เอาหังผัดเนื้อที่ซื้อมาต่างหาก หันเป็นชิ้นเล็ก ๆ กองล่อให้หมาแถวนั้นมากิน เธอจำหมาตัวที่ขโมยเนื้อไปกินได้ พอหมาตัวนั้นมากิน ก็เอาเศษเนื้อโปรยล่อเป็นทางเข้าไปจนขีดเตาต้มน้ำ

ขณะหมากำลังกินเพลิน ๆ อยู่ เธอก็กยกกระทะที่

น้ำกำลังเดือดเต็มที่ สาดหมาตัวนั้นเต็มแรง หมาโดนน้ำเดือดลวกเต็มที่ทั่วตัว ล้มลงติดกับพื้นที่เป็นกรวดเป็นทราย หนึ่งบางตอนที่ถูกลวกพอ งก็กลอกหลุดออกมา เห็นเนื้อแดง ๆ ที่ถูกกรวดทรายติดอยู่เต็ม เต็มรัก ๆ มันร้องด้วยความเจ็บปวดทรมานทรมาน ยิ่งดั้นก็ยิ่งทรุดโทรมเพราะคลุกกับฝุ่นกรวดทราย

คนที่เห็นเหตุการณ์แล้วว่า กว่าจะหมาจะตาย กว่าจะเจ็บเสียงร้อง ก็นับเป็นชั่วโมง สองชั่วโมง ทุกคนต่างก็สลดสังเวชใจ

วันรุ่งขึ้นซึ่งเป็นวันเสด็จพระ ปรากฏว่า แม่ครัวผู้นี้ ยกหม้อแกงเดือด ๆ ลงจากเตา วางบนถาด แล้วยกทูนขึ้นหัว เพราะอาสนะที่พระฉันภัตตาหารอยู่บนชั้นสองของศาลา แทนการเดินทางบันได ผู้คนก็ใช้ระเบียงที่ยื่นออกมาเป็นทางลำเลียงของขึ้นไปถวายพระ โดยคนรอรับข้างบน เอื้อมมือลงมาหิ้วหม้อแกงขึ้นไปจากถาด แม่ครัวเข้าใจว่าคนข้างบนจับหูหม้อไว้เรียบร้อยแล้ว ก็ลดมือที่เห็นถาดลง แต่คนข้างบนยังไม่ทันจับหูหม้อไว้ หม้อแกงเดือด ๆ นั้นก็หกกราดเซอ ตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า

ผู้เห็นเหตุการณ์แล้วว่า สุนัขมีสภาพอย่างไร แม่ครัวก็อย่างนั้น ถูกลวกถูกลอกปอกเปิกเหมือนกันทุกอย่าง

เพียงแต่ไม่ได้คลุกขี้ฝุ่นขี้ดิน

เมื่อนำไปส่งโรงพยาบาล เข้าห้องไอซียู หมอจะช่วย
อย่างไร ตกแต่งบาดแผล ให้ยาระงับปวด ยานอนหลับ
อย่างไร ๆ ก็ไม่สามารถบรรเทาความเจ็บปวดได้ เชอตัน
เกลือกกลิ้งอยู่บนที่นอนที่ปูผ้าสะอาด จนผ้าปิดแผลหลุดลุ่ย
ผิวหนังที่พอง ถลอกหลุดออกไปเหลือเนื้อแดง ๆ มีน้ำเหลือง
เยิ้ม เมื่อเสียดสีกับผ้าปู เลือดก็ไหลออกมาซิบ ๆ เหมือน
กับสุนัขเมื่อกวนไม่ผัดกันเลย สมดังคำที่ว่า ทำเหตุอย่าง
ไหนไว้ ย่อมได้รับผลอย่างนั้น

เธอร้องครวญคราง เกลือกกลิ้งทรมทรมายอยู่ใน
ห้องไอซียูประมาณชั่วเวลาเท่า ๆ กับสุนัขแล้วก็สิ้นใจ นี่
เป็นตัวอย่างของจริงที่เกิดขึ้นทันตาเห็น ตัวอย่างอื่นก็มี
ทั่วไปทำนองนี้ ถ้าคุณย้อนนึกดูชีวิตของคุณ คุณจะเห็น
ตัวอย่างเหล่านี้ได้ในชีวิตประจำวัน เพราะธรรมชาติของพระ-
พุทธเจ้าคือความจริง ไม่ได้เลือกเกิดเฉพาะบุคคล เกิดได้
กับทุกผู้ทุกนาม เกิดอยู่ตลอดเวลา ชั่วแต่ที่เราจะละเอียดยด
ถ้ามอง แล้วห้อมเข้ามาสนใจ เตือนใจเราให้เชื่อ ไม่
เปลอ ประมาท โกงตัวเอง คิดว่า 'ช่างเถอะ' ทำครั้งนี้ไม่
เป็นไร ไม่มีใครเห็น

ไม่มีใครเห็นก็จริง ยมบาลไม่ได้มาจดผลบาป ผล

บุญกุศล ผลทานของเรา ใจของเราเอง จิตไร้สำนึกของ
 เราเองรู้ จดจำเอาไว้ เสมือนเป็นนาที่รองรับให้เมล็ด
 กรรมหรือการกระทำเหล่านั้นงอกขึ้นมา เป็นผลให้เราเสวย
 ถ้าเป็นนาบาป เราก็ต้องชดใช้แบบแม่ครัวคนนั้น ถึงจะช้
 นานเท่าใดกว่าจะเกิด ผลก็สยดสยองเท่ากัน ไม่สูญหายไปไหน

ท่านอาจารย์สอนว่า ถนนสายมรรคนี้ ไม่มีเงินเพื่อ
 เงินฟุบ ไม่มีการคอร์รัปชัน มีผู้ไปกราบเรียนถามท่านว่า ถ้า
 ทำดีแล้วยังไม่มีผล นาน ๆ เข้าจะเกิดความจำเลื่อม ผล
 เสวยลบลหายไปเฉย ๆ ได้ไหม ท่านตอบว่า ไม่ได้ ทุก
 การกระทำที่ยังไม่ใช่อโหสิกรรม ย่อมเกิดผลให้เราได้รับ
 เสมอ แต่เราอาจจำไม่ได้เมื่อผลนั้นบังเกิดขึ้น เราเลย
 โทษร้ายป้ายขาวว่า โลกนี้ไม่ยุติธรรม ทำไมต้องเป็นเรา...
 แต่ความจริงเราทำไว้เอง เอามือขวาไปทูปแล้วจำไม่ได้ที่
 เป็นผู้เอามือขวาของตัวเอง ทูปแขนข้างซ้ายของตัวเอง

ครั้นรุ่งเช้าก็หาว่า ใครไม่รู้ ใจร้ายมาทูปจนท
 พกข้าดำเขียวไปหมด แล้วรำร้อหาตัวจำเลย สร้างเวรใหม่
 ต่อไปอีก จริง ๆ ไม่มีใครคนอื่นทำ เราทำตัวเราเอง

เวลาที่ไม่มีสติ เรามองไม่เห็นการกระทำของตัวเอง
 เราไม่ฝึกใจของเราให้ใส ให้เบา อะไรแล้ว ก็ให้แล้วกันไป

ฝึกใจให้เชื่อว่า อะไรคับข้องที่เกิดขึ้นกับตัวเรา มาจากเหตุ
ปัจจัยที่เราทำไว้เอง เราจะได้อภัยให้เขา อโหสิให้เขา เขา
ไม่ได้ตั้งใจจะแกล้งเรา เขารู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือถึงเขาทำ
โดยเจตนาก็ตาม เราก็ไม่อยากผูกเวรกับเขา ผลัดกันทุบ
กองคนละทีสองที เหนื่อยจะตายไป

เราไม่อดไม่จนน้ำใจ เป็นอกิมหาเศรษฐี อภัยให้
เลิกแล้วต่อกัน ไม่เอาความ เราจะได้หลุดจากวงเวรเวียน
กรรมอันนี้เสียที ไม่อย่างนั้นเราก็ผลัดกันแพ้ผลัดกันชนะ
ไม่รู้จบอยู่อย่างนี้

สมัยที่สมเด็จพระโต ท่านเป็นเจ้าอาวาสวัดระฆัง พระ
ลูกวัดองค์หนึ่งไปตีหัวพระเพื่อนด้วยกันจนหัวแตก ทั้งที่
พระองค์อื่น ๆ นั่งกันอยู่เยอะแยะ ก็ไม่ตีองค์ไหน ตี
แต่องค์นี้องค์เดียว องค์ที่ถูกทำร้ายไปฟ้องสมเด็จพระโต ท่าน
ท้าว พอดีกันแล้ว เจ้าไปตีเขาไว้ก่อน เขาก็มาเอาคืน จบ
เรื่องกัน

องค์เจ้าทุกข์ไม่เห็นว่าเป็นท่านไปตีเขาแต่เมื่อไหร่
ท่านก็น้อยใจ เสียใจ ถูกตีจนหัวแตก โดยเราไม่ได้ทำ
อะไรเขาสักหน่อย สมเด็จพระโต ยังดูว่าเราเป็นอันธพาลไปตี
เขาก่อน ท่านจึงไปทูลฟ้องสมเด็จพระสังฆราช

สมเด็จพระสังฆราชก็นิมนต์สมเด็จพระโตไปชำระความ

สมเด็จพระโตปฏิบัติภาวนาด้วย ความคิดเห็น หรือ คำพูดของท่านมักไม่เหมือนคนอื่น ผู้คนก็เห็นไปว่า ท่าน ไชว์เขว เมื่อสมเด็จพระสังฆราชซักถาม สมเด็จพระโตกลับ ถวายย้อนไปว่า พระคุณเจ้าจะเถียงพุทธวจนะหรือ พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า ของทุกอย่างย่อมมาแต่เหตุ องค์ที่ถูก ดีหัวนั้น ท่านก่อบุญกรรมคือไปดีเขาเอาไว้ เมื่อเหตุมีอย่างนี้ เขามาพบกันก็ย่อมเอาหนี้คืนเป็นธรรมดา สมเด็จพระสังฆราชก็จำนนต่อเหตุผล เลยให้สมเด็จพระโตไปชำระคดีความ กันเอง

ถ้าเรามีตายาวไกล มองเห็นได้เหมือนที่พระพุทธเจ้า ทรงเห็น ก็สิ้นปัญหา แต่ตาเราสั้น เหมือนที่ท่านพระ อาจารย์มหาบัวเปรียบเทียบบาปเป็นกระโถนบ้านน้ำมากที่ วางอยู่ คนตาบอดเดินเข้ามา ท่านอาจารย์ก็บอก ระวังนะ กระโถนตั้งอยู่ตรงนี้ คนตาบอดเดินชนกระโถนจนกลิ้ง กระเด็นไป แล้วเอามือควานไปข้างหน้า พร้อมกับถามท่าน อาจารย์ ไทนกระโถน มีที่ไหน ท่านอาจารย์หลอกกันชัด ๆ เปรียบเหมือนเรากระทำบาปไปเรื่อยเรื่อยแล้ว ก็ยังไม่รู้ ยังไม่ได้รับผลก็ว่า ท่านอาจารย์หลอก แต่ถ้าตาเราดี เห็นถนัดชัดตามเป็นจริง เราก็สยดสยอง เพราะเตะกระโถน จนน้ำมากกระจ่ายไปเลอะเประอะเบือนผู้คน ก่อภัยก่อเว

ให้ตัวเองเยอะแยะ แต่ไม่เห็นไม่รู้

เราที่ยังไม่เห็นไม่รู้ ไม่เข้าใจผลของท่าน ไม่เข้าใจ
ผลของความอาฆาตพยาบาท เราก็ประพตಿಯ่างคนตาบอด
แต่พอเราเริ่มเห็นอย่างทีสมเด็จโตชี้แนะพระลูกวัดของท่าน
ครั้งแรกทั้งสององค์ก็เชื่อว่า ท่านต่างก็ถูกทั้งคู่ เมื่อสมเด็จ
โตกลับจากเฝ้าสมเด็จพระสังฆราชแล้ว ท่านก็เรียกพระทั้ง
๒ องค์มาพบ แล้วบอกว่า เรื่องนี้เจ้าถูกทั้ง ๒ องค์ เรา
ผิดเอง เราจะแต่งพานดอกไม้รูปเทียนมาขอขมาเจ้าทั้ง ๒
องค์ เพราะเราเป็นเจ้าอาวาสที่ไม่ได้ทำหน้าที่อย่างถูกต้อง
ไม่อบรมให้พระลูกวัดรู้ธรรมวินัย ประพฤติตนสมเป็นสงฆ์
ที่ควรแก่การกราบไหว้บูชา กลับมาก่อวิวาท ตีกันเอง
มีหน้าซ้ำ เรื่องเกิดในวัด ก็ยังเอาไปกระจายทั่วเมือง ร้อน
ถึงสมเด็จพระสังฆราชโดยใช่เหตุ เรื่องธรรมดาไม่จำเป็นต้อง
ร้อนถึงท่าน ก็ไปกวณ เราแยะ แยะมาก ๆ บกพร่อง
อย่างหาที่เปรียบมิได้ เดี่ยวเราจะแต่งพานดอกไม้รูป
เทียนมาขอขมาเจ้าทั้งสอง ที่ทำให้เจ้าเสียเวลามาบวช แล้ว
ไม่ได้วิชาความรู้ ไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนดูแลที่ถูกต้อง
พระทั้งสององค์ได้ยืนดั่งนั้นก็รู้สึกตัว ตกใจ ความ
คิดที่ว่าตนถูก ต้องการชนะอีกฝ่ายล้มหายไปสิ้นเชิง รีบ
ก้มลงกราบขอขมาโทษสมเด็จโต ว่าตนผิดเอง ที่ไม่ได้

ประพาศตัวให้สมกับเป็นพระ สมเด็จพระโตเห็นว่า ความยึด
 ผิดเห็นผิด ทิฐูที่ตั้งต้นต่อกันในใจละลายไปแล้ว ใจเริ่ม
 น้อมมาฟังเหตุฟังผลแล้ว ท่านจึงสอนว่า เห็นไหม เพราะ
 เราไม่ประพาศปฏิบัติ ไม่ฝึกให้ใจของเรามีปัญญาญาณ
 มองเห็นรอบอย่างพระพุทธเจ้า เราจึงเห็นกันสั้น ๆ แล้วก็
 สำคัญผิด ยึดเป็นจริงเป็นจัง

อุปมาเหมือนกับหนัง แทนที่จะดูให้จบตลอดทั้งเรื่อง
 เราดูตรงกลางนิดเดียว แล้วก็ยึดโกรธเป็นพรรคเป็นแว
 เจาคณะนี้แสนแล้ว มาตีหัวเรา แต่ถ้าดูให้ครบตลอดเรื่อง ก็
 จะเห็นว่า แต่ก่อนเราก็อันธพาลไม่เบา แอบไปตีเขาก่อน
 จึงถูกแก้เผ็ดอย่างนี้ แต่เราจำไม่ได้ มองไม่เห็น เราจึง
 ค้างแค้นที่ถูกตีหัวครั้งนี้ ต่อไปในภายภาคหน้า ความแค้น
 ที่มีคุกรุ่นอยู่ในอกก็พาให้ไปตีหัวเขาใหม่อีกรอบ ผลัดกัน
 ทำร้ายซึ่งกันและกันอยู่อย่างนี้ไม่รู้จบ

พระพุทธเจ้าท่านรู้ท่านเห็นความจริง ท่านจึงสลดใน
 พระทัย เพราะเห็นทุกสิ่งต่อเนื่องตลอดหมด เราเห็นอยู่แค
 นี้ จึงไปไม่ถึงไหนทรอก ช้ำ ๆ ซาก ๆ อยู่อย่างนี้ เรามัว
 มาเสียเวลา เสียคุณงามความดีในชีวิตของตน เพื่อเรื่องไม่
 เป็นเรื่องแค่นี้ทำไม

อะไรที่เกิดขึ้นย่อมมาแต่สาเหตุที่เราได้ก่อขึ้นไว้เอง

จึงอภัยให้กันเสีย อโหสิต่อกันเสีย ตั้งต้นกันใหม่ ชีวิตคน
เราดำรงอยู่ได้ด้วยการมีน้ำใจต่อกัน ให้ภัยกัน เมื่อมี
การอภัยให้แก่กัน เขาซึ่งเจตนาชั่ว ด้วยไม่รู้ไม่เข้าใจว่า
ความมีน้ำใจทำให้โลกมีความสุข จะเกิดตื่นตันใจว่า คูสิ
เราชั่วร้ายกับเขาอย่างนี้ เขายังไม่เอาโทษ ยังมีน้ำใจสูง
อภัยให้แก่เรา เราควรละอาย กลับตัวกลับใจประพฤติดีเสีย

อภัยทานของเราก็บังเกิดผลมหาศาล เพราะทำให้
จิตดวงหนึ่งละมิจฉาทิฐิ หมุนมหาหัลมมาทิฐิ ทำให้โลก
ร่มเย็นเป็นสุขขึ้น

ด้วยเหตุนี้ ทานจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะรักษา
โลกให้ผาสุกร่มเย็น เหมาะสำหรับเป็นที่อยู่อาศัยของสรรพ
สิ่งมีชีวิตทั้งหลายที่มีใจครอง อากาธอันหนึ่งของใจคือเวทนา
ความรู้สุขรู้ทุกข์ ผู้รู้สุขรู้ทุกข์ย่อมไม่ยากได้ทุกข์ ถ้าไม่มี
การอภัยให้กัน ไม่มีการให้ทาน ไม่มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
ไม่มีน้ำใจไมตรีต่อกันแล้ว ทำอย่างไร อยากรักก็ก่อแต่ทุกข์
เพราะทุกคนคิดแต่ว่า ฉัน จะเอา สิ่งที่ทำจริงเหมือน
เหยียบย่ำลงไปบนใจคนอื่น นั่นคือทุกข์ชัด ๆ

ถ้าเราฝึกให้มีทาน ใจจะเริ่มเห็นคุณค่าของสิ่งอื่น
ชีวิตอื่นเสมอกับเรา เหมือนบทแผ่เมตตา ขอให้เพื่อนร่วม
ทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ทั้งหมดทั้งสิ้น อย่างมีเวรต่อกัน

และกันเลย เราพูดทุกวันเหมือนนกแก้ว ...อย่ามีเวรต่อกัน
และกันเลย... แต่พอขึ้นหอผู้ป่วย ...เขากระต๊อบหัวแม่ตีนเรา
เราต้องกระต๊อบตอบสองหัวแม่ตีน จึงจะสะใจดี

พอเป็นอย่างนี้ ต่อให้ตอนเช้าพราสารยาย ...ขอ
เพื่อนร่วมทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ทั้งหลายจงอย่ามี
เวรต่อกันและกันเลย... ไม่เกิดประโยชน์ เสียงของเราก็เป็น
คลื่น ทะลุหูซ้ายย้ายออกหูขวา แล้วสลายหายไป ไม่
บังเกิดผล

ถ้าเราปฏิบัติด้วย พอขึ้นหอผู้ป่วย ถูกเขากระต๊อบ
หัวแม่เท้า...ถึงเขาทำอย่างนั้น เราก็งดโทษ ถวายพระพุทธเจ้า
เป็นปฏิบัติบูชา เป็นกิเลสทาน เราจึงลดละกิเลสของเราทิ้ง
ไปได้ ทำให้โลกสดใสร่มรื่นขึ้น พอเช้า คำขออย่าได้มี
เวรต่อกันและกันของเราจึงศักดิ์สิทธิ์ เป็นจริงเป็นจัง

เวลาทำบุญแล้วเรากรวดน้ำ ทำไมต้องกรวดน้ำ ก็
เพราะใจของเราบางที่วิบแวบคิดปรุงไป ...ที่เราทำบุญไป จะ
ถึงเขาหรือเปล่าหนอ ผู้รับทรงศีล ดีจริงหรือเปล่า... ชัก
เกิดลังเลสงสัย ท่านจึงให้เรากรวดน้ำ ตั้งใจให้เที่ยงตรง
หลั่งน้ำให้เป็นสายต่อเนื่องสม่ำเสมอ การหลั่งน้ำให้เป็น
สายสม่ำเสมอ นั้น เราจะพูดกับใครก็ได้ คิดอะไรก็ได้
กระพริบตา ยังไม่ได้เลย ใจต้องตั้งมั่นแน่วแน่เป็นสมาธิ

เพื่อส่งพลังทั้งหมดไปสู่ที่ซึ่งเราต้องการ

เมื่อทราบเจตนาของการกรวดน้ำแล้ว ท่านอาจารย์
ก็ ไม่จำเป็น ถ้าท่าน้ำไม่ได้บุญของเราต้องเก็บเซ่เอาไว้ก่อน
ไปไม่ถึงผู้รับ ไม่ใช่ เรากรวดน้ำใจของเราส่งไปได้ ตั้งใจ
รองเราให้แน่นอนเป็นสมาธิ ขณะกำลังทำทานนั้นอยู่ บุญ
กุศลก็ไปถึงเดี๋ยวนั้นแล้ว หรือเพียงแค่คิดจะทำบุญด้วย
เจตนาใสบริสุทธิ์ บุญกุศลก็ไปกองรออยู่แล้ว ท่านรู้แล้ว
ทานอนุโมทนาให้เราแล้ว

ถ้ารู้จักทำ ทานของเราก็มีผลเหมือนดอกเบี๋ยทับต้น
หลายชั้น คิดเท่านั้น ยังไม่ทันลงมือกระทำ ก็ได้บุญแล้ว
ขณะลงมือทำก็ได้บุญอีก กระทำเสร็จไปแล้ว เกิดประสบ
ความทุกข์เดือดร้อน ใจกระหวัดย้อนนึกถึงเมื่อไหร่ ใจก็
ปีติอิ่มเอิบด้วยผลของบุญนั้น เกิดเป็นพลังหล่อเลี้ยงใจที่
ทุกข์เดือดร้อน ให้เกิดความหวัง กำลังใจ มีพลังคิดแก้ไข
เหตุการณ์ให้เปลี่ยนแปลงเป็นดีได้

อานิสงส์ของท่านจึงมากมายอย่างนี้ เป็นอาหาร
หล่อเลี้ยงจิตใจให้มีพลังกำลัง มีศรัทธาที่จะอยู่กันด้วยความ
เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ทำให้เราเป็นมนุษย์ทั้งกายและใจ

คนที่มึร่างกายเป็นมนุษย์ ถ้าใจไม่มีเบญจศีลกำกับ
ก็ยังไม่เป็นมนุษย์สมนุสโส เป็นมนุษย์แต่รูปร่างกาย ส่วนใจ

เป็นเปรต เป็นสัตว์นรก หรือเป็นอสุรกาย เป็นเดรัจฉานก็ได้
 สดแล้วแต่อกุศลใดจะมาพัดครอบงำจิตเราไป

การมีเบญจศีลมีกันอย่างไร

ศีลคือ เจตนางดเว้น เป็นต้นว่า ไม่ฆ่า ไม่
 เบียดเบียนชีวิตอื่น ฟังดูทำยาก ยุงมากัดเราเจ็บจะทาย
 กินเลือดไปเฉย ๆ ก็ไม่เสียดายหรือ หยอดสองหยด แต่
 ทำไม่ต้องให้เราคันเราเจ็บ ช่างรบกวนรังแกกันจริง ๆ เรา
 จึงต้องมีเบญจธรรมควบคู่ไปด้วย การจะไม่เช่นฆ่าอะไรได้
 สำเร็จ เราต้องมีทาน ความเมตตาเป็นเครื่องถ่วงดุล

ทานจึงเป็นหลักหินอันหนึ่งที่ช่วยให้ใจของเราเป็น
 มนุษย์ครบถ้วนสมบูรณ์แบบ ไม่อย่างนั้น คอหยัก ๆ ลึก
 แต่ว่าเป็นคน แต่ใจเป็นอะไรก็ไม่รู้ นากลัว เราจะได้เป็น
 มนุษย์ที่เพียบพร้อมด้วยมนุษย์สมบัติ แล้วสร้างเสปียงให้
 ตัวได้ภูมิจิตที่สูงกว่าสามัญมนุษย์ ถ้ายังติดสุข ก็เป็นเทวดา
 เป็นพรหม ถ้าเบื่อเต็มทน เกิดนิพพิทา ก็ทำตัวให้ไปเป็น
 อริยบุคคล เพราะใจอยากสงบ อยากพักไม่ใช่วิ่งไปโน่นวิ่ง
 ไปนั่น สุข ๆ ทุกข์ ๆ บนกันไม่รู้จักหยุด

ใจที่เราฝึกของเราเรื่อยอยู่อย่างนี้ ให้คุ้นเคยที่จะ
 ทำทานจนเป็นอุปนิสัย ทำให้ใจปีติอิ่มเอิบอยู่เสมอ ไม่คิด
 ระวังใคร ไม่คิดลั้งเลสงสัย ก็สงบไม่ห่วงอนาคต ไม่อาลัย

อดีต กล่าวคือเป็นสมาธิโดยธรรมชาติ

เมื่อมีสมาธิ มีทานอย่างทีกล่าวมาแล้ว ทานที่เป็น
อยู่อย่างสม่ำเสมอจะทำให้ใจพร้อมที่จะให้อภัย การเป็น
มนุษย์สมบูรณ์ทั้งกายทั้งใจต้องอาศัยศีลและธรรมกำกับ

ผลของการรู้จักทำทานอย่างเดียว ทำให้ใจได้ศีล สมาธิ
ภาวนา มาด้วย แล้วเราจะเอาอะไรอีก เริ่มต้นด้วยทาน
ซึ่งแลดูเล็กน้อย ไม่สลักสำคัญอะไร ปรากฏว่าเราไปถึงที่
สุดจุดหมายปลายทางได้ ชีวิตเราก็ไม่เป็นหมัน ชีวิตเราก็มี
คุณค่าสาระไม่เป็นโมฆบุคคล บุคคลสูญเปล่า

หวังว่าเรื่องที่คุยกันวันนี้ จะเป็นข้อเตือนจิตสะกิด
ใจเวลาเราเหนื่อยล้า ลานขาดขึ้นมา หรือคิดว่า ช่างมันเถอะ
เราจะได้อดใจไว้ ทำอภัยทานถวายเป็นพุทธานุชา ธรรมบูชา
สังฆบูชา เราจะได้มีชีวิตราบรื่นอยู่บนมรรค หนทางไปสู่
ความสิ้นทุกข์ตลอดเวลา ถึงไม่ไปวัด ที่ไหน ที่ไหนที่เราอยู่
ก็เป็นวัดทั้งนั้น เพราะวัดตั้งอยู่ในใจของเราแล้ว

ภาคถาม - ตอบปัญหา

คำถาม มีครอบครัวเศรษฐี ทำบุญทำทานกับคนยากจน คนพิการแล้ว เวลาเขามีลูก ทำไมลูกจึงพิการได้

คำตอบ การทำบุญทำทาน แล้วหวังผลเป็นวัตถุสิ่งของที่จับต้องได้ เห็นได้ด้วยตาเนื้อนั้น ไม่แน่นอนเสมอไป สิ่งเกิดดู อย่างเช่นพระพุทธเจ้า ท่านบริสุทธิ์เป็นพระพุทธเจ้าแล้ว ทำไมท่านยังถูกผู้คนตำหนิ ใสความท่าน เป็นต้นว่า นางปริพาชิกาเอาหมอนไม้ผูกหน้าห้อง แสร้งทำให้คนทั่วไปเข้าใจว่า ตนมีห้องกับพระพุทธเจ้า

การที่เราทำกุศลเหตุแล้วผลที่ได้รับไม่ดี เป็นเพราะเหตุปัจจัยเก่าที่ได้ทำไว้ ในชาตินี้ก็ดี หรือแต่ไหนแต่ไรจนตัวเองจำไม่ได้แล้วก็ดี เพิ่งส่งผลให้ปรากฏขึ้น นอกจากนั้นให้เรานึกสนใจตัวเองว่า ถ้าเราทำบุญอะไรเราก็ได้สิ่งนั้นกลับมา เราทำด้วยวัตถุเราก็ได้วัตถุสิ่งของ ความร่ำรวยกลับมา เราช่วยคนตาบอดเราก็ได้ลูกน้อยน่ารักดี สวยสดงดงามมา เราจะหลงติดในบุญ คุณงามความดีทำให้เราไม่ไปไหนต่อไป เราหลงไปว่า ชีวิตนี้มีความสุขแล้ว

เพราะทุกอย่างสำเร็จได้ด้วยบุญ เราเลยหลงอยู่ตรงนี้
 บางครั้งคนทำบุญแล้วกลับประสบโศกวิบัติ
 เป็นเพราะบุญนำพาให้ภาวณา รู้ทุกข์จึงเห็นธรรม
 เกิดสติปัญญาารู้รอบตามเป็นจริง เป็นต้นว่า พระ-
 เจ้าสุทโธทนะทรงพยายามมิให้เจ้าชายสิทธัตถะรู้
 เห็นความทุกข์ ก็มีเหตุบังเอิญให้เจ้าชายสิทธัตถะ
 ได้ทอดพระเนตรความแก่ ความเจ็บ ความตาย
 และสมณะ เพื่อท่านจะได้ดูพระทัยว่า คนเราให้
 สุขอย่างไร เช่น ท่านเองประทับในปราสาทสาม
 ฤดูก็จริง แต่วันหนึ่งท่านก็ต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้อง
 ตาย แล้วจะทำอย่างไรดี ...สมณะคือหนทางที่ควรไป
 เพื่อแสวงหาโมกขธรรม

นี่ก็เหมือนกัน บุญของเศรษฐีอาจถึงจุดที่ถ้า
 เขาไม่ดูคิดถึงได้ทำนองนี้ เขาก็ไม่ได้ทำประโยชน์
 ให้ตัวเอง ถ้าเขาคิดว่า เราทำดีจนอย่างนี้แล้ว
 ทุกอย่างในโลกสมมติเป็นของไม่เที่ยง เป็นไตรลักษณ์
 ทำให้ทุกข์สลดสังเวช อย่าไปยึดติดอยู่ต่อไปเลย
 พยายามหาสติปัญญา ภาวณาให้ใจเราเห็นตามเป็น
 จริง ไม่ไปยึดติดอยู่กับโลก จะได้ชวนชวายปฏิบัติ
 จิตใจ

คิดโน้มน้าวนี้ก็ทำให้จิตใจได้กำลัง เมตตาสงสาร
ลูกพิกการ ตั้งใจเลี้ยงดูเต็มที่ เพราะเขาพาให้เราได้
ทำกุศล หากไปเกิดเป็นลูกคนยากจนข้นแค้น หรือ
คนใจคอเหี้ยมโหดก็อาจทุกข์เดือดร้อน

คำถาม ถ้าใส่บาตรแล้วไม่ได้กรวดน้ำ บุญจะไปถึงผู้รับไหม
คำตอบ ไปถึงค่ะ ก็อย่างที่เรียนให้ทราบเมื่อครู่นี้ ขณะที่เรา
ใส่อาหารลงไปใส่บาตร เราตั้งใจของเรา ไม่ไป
คิดถึงอะไรเลย มุ่งมั่นว่าบุญที่เราใส่บาตรครั้งนี้
เราอยากให้ไปถึงใคร หรือถ้าไม่เจาะจงถึงใคร ให้
เพื่อนร่วมเกิด แก่ เจ็บ ตาย ทั้งหลายทั้งปวง
เป็นอัมมัญญาไปทั่วสามโลกธาตุ เหมือนฝนตก
เราไม่เจาะจง เราตั้งใจไว้อย่างนี้ก็เหมือนกับเรา
กรวดน้ำแล้ว แต่ถ้าเรายังติดประเพณี ยังกลัวว่า
ถ้าไม่ได้ทำให้ครบเปลือก กระพี้ แก่นจะไม่ดี เรา
ไปกรวดน้ำ กุศลผลบุญก็ไปถึงอีกครั้งหนึ่ง เหมือน
อย่างกับที่พูดเมื่อกี้นี้ ทำไปแล้ว ระลึกนึกถึงเมื่อไร
เราก็ปลื้มใจอีก เหมือนได้สองต่อ

คำถาม การใส่บาตร เราใส่ซองถวายเงิน มีเจตนาให้พระ
นำเงินไปซื้อในสิ่งจำเป็น พระจะอาบัติไหม หรือ
ไม่ควรใส่

คำตอบ อาบัติสี่คะ เพราะพระวินัยห้ามท่านแต่จะต้อง रुपये คือ เงิน ถ้าเป็นเช็คไปรษณีย์ หรือเป็นอะไรที่อนุโลมให้ท่านจับได้ อย่างนั้นก็ไม่ใช่ไร

ดิฉันเคยนิมนต์พระที่วัดป่าของท่านอาจารย์ มากรุงเทพฯ ฯ เพื่อรักษานิ้ว ระหว่างคอยเข้าโรงพยาบาล ท่านพักอยู่วัดบวรฯ เวลาไปบิณฑบาต ชาวบ้านแถบนั้นคงคิดอย่างนี้ เลยใส่ซองเงินมาในบาตรด้วย ถ้าดิฉันยังไม่ถึงวัด ท่านก็ฉันอาหารในบาตรไม่ได้ ต้องนั่งคอยจนกว่าดิฉันจะไปหยิบซองเงินเหล่านั้นออก เพราะท่านแต่จะต้องไม่ได้ ก็เลยฉันจ้งหันไม่ได้

ปกติพระจะมีไวยาวัจกร หรือลูกศิษย์เป็นผู้ดูแล รักษาปัจจัยให้ แต่ท่านถูกดิฉันนิมนต์มาจากวัดป่า ก็สมมติว่าดิฉันจะต้องเป็นไวยาวัจกร แต่ไม่ทันได้คิดว่าจะมีปัญหาลักษณะนี้ บางวันดิฉันก็ช้า เพราะรถติด หรือหาที่จอดรถไม่ได้ อะไรทำนองนี้ ท่านก็ต้องคอย ทำให้เราสะดุ้งไปเลย

จึงเห็นได้ว่า บางครั้งเจตนาของเรา ศรัทธาของเราท่วมทับ โสภวิสุทธิก็จริง แต่เราไม่ทันได้คิดให้รอบคอบผลก็เลยเป็นอย่างนี้ บุญของเราจึง

เว้า ๆ แหว่ง ๆ ไปด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ท่าน
ไม่ถือสาเราหรอก ใจของท่านเข้าใจ เมตตา แต่
ธาตุขันธ์ของท่านคงแย่น้อย

คำถาม เวลาคนตายแล้ว เมื่อถึงเวลาอาหารจำเป็นต้อง
เคาะเรียกข้างโลงไหม คนตายจะได้อาหารจาก
การเคาะไหม

คำตอบ คนเราพอหมดลมหายใจแล้ว ร่างกาย นี้ก็ผู้พัง
เราเอาไปใส่โลงเพื่อเผา เพื่อฝัง พร้อมทั้งจะเน่าจะ
เปื่อยไป เราไม่ไปสนใจแล้ว เพราะร่างกายที่ปราศจาก
ลมหายใจ ทำอย่างไร ๆ ก็กินอะไรไม่ได้ รับรู้ไม่ได้
เปรียบเหมือนบ้านที่พังแล้ว เราก็สละทิ้งไป แล้ว
หาวัสดุมาสร้างบ้านใหม่ขึ้นแทน แต่ใจ ของบุคคล
นั้นที่เป็นธาตุรู้เป็นอมตธาตุ ออกจากร่างที่หมดลม
ไป เหมือนเราเดินออกจากประตูห้องนี้ไป แล้วไป
อยู่ในสภาพที่เรียกกายทิพย์ ถ้าบุญกุศลมีเยอะ
ก็เรียกเป็นเทวดา เป็นพรหม ถ้าบุญกุศลน้อย
บาปเยอะกว่า ก็เรียกผี เรียกเปรต อสุรกาย
แล้วแต่ว่าจิตตอนที่ลมหายใจจะดับ ไปพัวพันอยู่
ในอารมณ์อะไร

อมตธาตุนี้กิน ข้าว ไม่ได้ จะเคาะหรือไม่เคาะ

ก็กินไม่ได้ แต่ที่มีธรรมเนียมให้เคาะข้างโลง เพราะ
เราเชื่อกันว่า ใจผู้ตายยังยึดห่วงหวางอยู่กับร่าง ถ้า
ลูกหลานมาเคาะเรียก ก็ชื่นใจ อ้อ...เขายังนึกถึง
เราอยู่นะ เขายังไม่ลืมเรา ก็มีปีติในใจ ทั้งที่ไม่ได้
กินอาหารที่เคาะบอกเหล่านั้น

ขนบธรรมเนียมประเพณี หรือเปลือกของ
ศาสนา มักใช้วิธีทำให้แลดูศักดิ์สิทธิ์ น่ากลัว ทำ
ตาม ๆ กันมาจนกลายเป็นแบบฉบับสืบทอดต่อ ๆ
ไป จัดเป็นการรักษาศาสนาไม่ให้เสื่อมสูญไป
แต่ถ้าเรานำมาพิจารณาไตร่ตรองหาเหตุผล
จนเกิดปัญญา ก็จะเห็นอย่างที่เราวิเคราะห์กัน

คำถาม พระชื่อตลอดเตอรืผิดไหม สุกบุหรืด้วย

คำตอบ ถ้าคิดตามหลักเหตุผลว่าพระคืออะไร พระคือ ผู้
สิ้นโทษ คือผู้สมณะ ละแล้วจากอะไร ๆ ที่เป็นทาง
โลกทั้งหลาย การชื่อตลอดเตอรืก็แปลว่า พระมี
ความโลภอยู่ในจิตใจ ยังติดอบายมุข การพนัน
ซึ่งผิด เพราะพระต้องเพียรพยายามเพื่อสละสิ่ง
เหล่านี้ให้หมด สัมมาอาชีพของพระคือ การตั้งใจ
ประพฤติปฏิบัติเพื่อขัดกิเลสให้หลุดหมดไป หรือ
เหลือเบาบางที่สุดเท่าที่จะทำได้

การซื้อลอตเตอรี่เป็นการเพิ่มพูนบุญให้แก่
ความโลภในใจ การคาดคะเน คั่นเดา เสี่ยงโชค
ย่อมผิดสัมมาอาชีพสำหรับพระ

สุบบุหรี อันนี้ก็ยากที่เราผู้เป็นปุถุชนจะไป
ตัดสินใจได้แน่ชัด เพราะ ภารกิจ ที่ท่านสุบบุหรี กับ
การที่ท่านสุบบุหรีเพราะติดบุหรีอย่างเครื่องเสพติด
นั้นไม่เหมือนกัน ถ้าจิตใจของท่านเป็นทาสบุหรี
สูบด้วยความกระหายงมงาย ด้วยเป็นสิ่งเสพติด
อย่างนั้นท่านก็ผิด เพราะศีลข้อห้า ไม่ให้เสพเครื่อง
ทองของเมา ไม่ได้หมายแต่เพียงสุราเมรัย แต่หมาย
รวมถึงสิ่งเสพติด ถึงอารมณ์ในใจที่เราไปติด หมกมุ่น
ลุ่มหลงอยู่

พระบางองค์ท่านเห็นชาวบ้านมีทุกข์ แต่ไม่รู้
จะเข้าวัดอย่างไร ไม่รู้จะหาอะไรมาถวายพระ เอา
บุหรีมาถวาย ท่านก็เมตตาสูบให้ อย่างหลวงปู่แหวน
ท่านสุบบุหรีมวนเองของชาวบ้านที่เอามาถวาย ทำ
ให้ผู้ถวายรู้สึก ว่า ตนยังพอมือของเล็ก ๆ น้อย ๆ
มาถวายให้เกิดความชื่นใจ ปีติ อิ่มเอิบ นึกอยาก
มาวัดอีก มาฟังธรรมคำสอนจากท่าน

ถ้าท่านปฏิบัติอย่างนั้น การสุบบุหรีก็เป็น

กิริยาเพื่อโปรดสัตว์ เพื่อสงเคราะห์สัตว์โลก ให้มี
หลักยึดในใจก็ไม่ผิด

คำถาม พระที่ออกบิณฑบาต เมื่อได้อาหารมาแล้วนำไปขาย
ให้แม่ค้า ถือว่าเป็นเช่นไร ตัวอย่างตรงสี่แยกพรานนก
พระจะยื่นคอยตรงแม่ค้าขายอาหารใส่บาตร เมื่อมี
คนซื้ออาหารแม่ค้านั้นใส่บาตร พระก็เอาออกจาก
บาตรมาให้แม่ค้าขายต่อ

คำตอบ บุคคลอย่างนี้ไม่ใช่พระที่เป็นอริยสงฆ์ เราเรียก ท่าน
ว่าสมมติสงฆ์ เพราะว่าท่านเอาผ้าเหลืองเครื่องแบบ
ของพระมาคลุมกาย แต่ใจของท่านยังไม่ได้บวช
ใจของท่าน ก็เลสมิเท่าไรเมื่อสมัยเป็นสมรवास ก็
ยังคงมีเท่าเดิม หรืออกงยเพิ่มขึ้นตามเหตุปัจจัย
ท่านเห็นว่าวิธีนี้เป็นวิธีสะดวกสบายที่จะทำมาหาเลี้ยง
ปากท้อง แล้วเลยถือโอกาส หลอกหลวงฉ้อฉลเปลี่ยน
เป็นลามกสักการะเก็บสะสมไว้ เราไม่นับถือว่าท่าน
เป็นพระของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ควรต่อการ
เคารพสักการะ และทำบุญใส่บาตรด้วย

การที่ท่านจะเป็นหนี้ชาวบ้านก็มีอเนกอนันต์
ท่านอาจารย์เคยเล่าถึงคำสอนของพระพุทธเจ้าว่า
การที่เราจะกินอาหารเข้าไปนั้นมี ๔ แบบ

แบบที่หนึ่ง กินแบบโจร แบบที่ยกตัวอย่าง
มานี้ก็ถือว่า กินแบบโจร เพราะโจรกรรมเขา หลอก-
ลวงเขา เอาเครื่องแบบของพระมาใส่ แต่จริง ๆ
ตัวไม่ใช่พระ ใจไม่ใช่พระ ก็เปรียบเหมือนโจร ที่
ปลอมแปลงตัว แอบไปปล้นสดมภ์เขา

แบบที่สอง กินแบบเป็นหนี้สิน คือ เป็น
พระจริง ตั้งอกตั้งใจมาบวช ภาวนาปฏิบัติจิตใจก็
ทำ แต่ทำพอเป็นพิธีประเดี๋ยวเดียว แล้วก็อ้างว่า
ง่วงแล้ว เหนื่อยแล้ว คือทำไม่คุ้มกับค่าจ้างที่เขาให้
กล่าวคือ การปฏิบัติภาวนา ชัดเกลาจิตใจไม่เกิด
ผลคุ้มกับปัจจัยไทยทานที่ชาวบ้านน้อมถวายก็ถือว่า
กินแบบเป็นหนี้เป็นสิน

แบบที่สาม กินแบบชาวบ้าน กล่าวคือ หา
กินเอง หาได้มากก็กินมากตามใจปากท้อง หาได้
น้อยก็มัธยัสถ์อดออมกินแต่น้อย พอเสมอตัว
ไม่เบียดเบียนใคร

แบบที่สี่ กินแบบอริยบุคคล กล่าวคือท่าน
เป็นพระอรหันต์แล้ว เป็นเนือนาบุญ ปัจจัยไทย-
ทานที่เขานำมาถวาย ท่านไม่ได้ใช้เพื่อประโยชน์
ส่วนตัว หากนำไปทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่

สัตว์โลก แก่ส่วนสาธารณะ

คำถาม การให้ที่อาจารย์บอกว่าเปรียบเหมือนเทียน ๒ เล่ม
เล่มหนึ่งจุดสว่างแล้ว ส่วนอีกเล่มหนึ่งยังไม่ได้จุด
เมื่อเราช่วยให้เขาสว่างแล้ว ผลตอบสนองกลับเป็น
ผลร้ายแก่ตนเอง อาจารย์ควรจะทำตัวอย่างไรดีคะ

คำตอบ พอจะยกตัวอย่างได้ไหมว่า ทำยังไง ที่เราเอาเทียน
ไปจุดให้เขาแล้วกลับมาเป็นผลร้ายต่อตัวเอง ถ้าไม่ได้
ขอโอกาสยกตัวอย่างเองก็แล้วกัน แต่ไม่รู้จะถูกใจ
หรือเปล่า อย่างเรื่องชาวนา ไปพบงูเห่าทนายเห็น
ตัวแข็งอยู่ ก็เอามาห่อผ้าແນบไว้ให้อุ่นกับไอตัว งู
เห่าเลยฉกชาวนาถึงแก่ความตาย ตัวอย่างนี้ก็สอนว่า
ถ้าเราไม่รอบคอบ ไม่ระมัดระวังระหว่างต่อเทียน
ให้เขาก็เลยทำให้ไฟไหม้มือเราได้ ถ้าเป็นอย่างนี้
เราก็ต้องตั้งสติให้ดีขึ้น จะช่วยอะไรใครก็ระมัด
ระวัง พินิจพิจารณาให้รอบคอบ ไม่ใช่สุมสี่สุมห้า
ช่วยไปหมด แล้วจะไปปรับไหมเอาโทษคนที่เราไป
ช่วย ทว่าเขาแก่ลั้ง เขากอตัณญู ไม่รู้คุณเราไม่ได้
เราต้องปรับปรุงตัวเราให้ไม่มีจุดอ่อนที่เขาจะ
ศอกกลับได้ เหมือนอย่างที่ดีฉันเคยถูกท่านอาจารย์ดู
ดีฉันยอมรับว่า ตัวเองผิดก็จริง แต่ผิดน้อยกว่าเขา

ท่านอาจารย์ต้องไปดูให้เขาแก้ไขตัวเขาเสียก่อน
ถึงค่อยมาดู มาลงโทษดิฉัน

ท่านย้อนว่า อ้อ...ทั้งที่รู้แล้วว่าตัวเองมีที่ผิด
ที่บกพร่อง ก็ยังจะยึดมั่นถือมั่นกับความผิดนั้นเอาไว้
เพราะสำคัญว่าเราดีกว่าเขา ถ้าเขาตกนรก เราก็
ต้องลงนรกไปด้วยเพื่อคอยคุมเขา เมื่อไหร่เขา
ปรับปรุงตัวดีขึ้นมา เราถึงแก้ไขเราให้ขยับดีขึ้นไป
บ้าง ถ้าเขาลงไปอยู่ก้นอเวจี เราก็ต้องตามลงไป
ชะโงกหน้าดูอยู่เหนือก้นอเวจีชนิดหนึ่ง คือไม่ยอม
ให้พลัดพรากจากกันไป อย่างนั้นหรือ

ถ้าจะเอาอย่างนั้น เราก็ขี้เหนียวเหี้ยมเอาไว้
ไม่ให้เขาต่อ ...คนอะไรชุ่มซำม ให้ต่อเหี้ยมแล้วยัง
มาทำร้ายเราอีกแน่ะ

แต่ถ้าเรานึกว่า เออ...เราให้เขาต่อเหี้ยม ให้
โอกาสแก่เขา ไม่ได้คิดเลยว่า เขาจะมาเป็นครูสอน
ให้เราเห็นว่า สติเรายังอ่อนอยู่ ยังคุมตัวไม่รอด
เราต้องหมั่นฝึกสติ พิจารณาเหตุ-ปัจจัยให้รอบคอบ
กว่านี้ เพราะการไปช่วยงูเห่า งูเห่าก็อาจแว้งมา
ฉกเราได้เมื่อมันได้ไต่อุ้งจากเราเหมือนนิทานอีสป
เรื่องชวานากับงูเห่า เราต้องรู้จริตนิสัย รู้สถาน-

การณ์ตามเป็นจริง ถ้าเห็นว่าการช่วยเขาเปรียบ
เหมือนไปช่วยโจรให้เกิดกำลัง กลับมาฆ่าเรา มา
เป็นอันตรายต่อสังคม ถ้าเป็นเช่นนั้น เราก็ไม่ช่วย
สำคัญอยู่ที่ใจว่า เราวาง ใจ ของเราเป็นธรรม
แล้วหรือยัง

คำถาม ในการใส่บาตรแต่ละครั้ง และใส่ทุกวันอยู่แล้ว
ถ้าบังเอิญมีอยู่วันหนึ่ง เราเตรียมของไม่ทัน มี
อะไรก็ใส่ ๆ ไป จะได้นบุญหรือไม่ บางคนว่าสัก
แต่ใส่

คำตอบ ก็ขึ้นอยู่กับใจของเราว่า เราคว่าอะไรได้ก็ใส่บาตรไป
ด้วยใจอย่างไร ถ้าใจปลื้มปิติว่า วันนี้ถึงจะไม่ได้
เตรียมของอย่างประณีต เราก็รักษาใจไว้กับปัจจุบัน
ขณะทำได้แค่นั้น ก็เอาตามกำลัง ชาติขันธ์ อันนี้
เป็นสมมติ เมื่อคืนเหนื่อยเหลือเกิน เราเลยหลับ
เพลินไปหน่อย แต่ถึงกระนั้นเราก็ไม่ได้ละเลยความ
รับผิดชอบ มีอะไรใส่ได้ ก็จัดใส่ไป ใจที่ทำไม่ได้
ช่วย เราก็ได้นบุญเต็มเปี่ยม

แต่ถ้าเราซื้อเกี๊ยงซื้อครัวน รู้ว่าจะต้องลุกขึ้น
ใส่บาตร เราก็บอกตัวเองว่า ใส่อะไรกันทุกวัน ๆ
เบื่อเหลือเกิน วันนี้ขอเถลไถลอีกหน่อยเถอะ แล้ว

เราก็ลุกขึ้นมาหยิบของลาวก ๆ พอให้พ้นหน้าไป
ถ้าเป็นอย่างนั้น บุญของเราก็เว้า ๆ แหว่ง ๆ

คำถาม การทำบุญที่เรียกว่าสังฆทาน ทราบว่าได้บุญ ได้
อานิสงส์มากจริงหรือ

คำตอบ สังฆทานคือทานเพื่อสงฆ์ เป็นการถวายแก่สงฆ์
เป็นกลาง ๆ ไม่จำเพาะเจาะจงภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง เป็น
การจาคะ สละให้ออกไปเพื่อประโยชน์ของผู้รับ
บุญจึงมาก เพราะไม่ได้เอนเอียงไปด้วยอคติ ด้วย
ความรักความพอใจเป็นการเจาะจงเฉพาะบุคคล
เป็นต้น ว่า นิมนต์ท่านอาจารย์องค์นั้นองค์นี้มา
เพราะใจยังยึดยังติด สำคัญมั่นหมายอยู่ว่าต้อง
องค์นี้นะ ถ้าองค์อื่นไม่ถวาย ใจยังตีกรอบอยู่ บุญ
ไม่อิสระเต็มเปี่ยม

ถ้าทำสังฆทาน จะเป็นพระองค์ไหนก็ทำใจว่า
ท่านรับในนามของสงฆ์ เป็นผู้แทนของสงฆ์ มุ่ง
ถวายอุทิศแก่สงฆ์ อย่างพระนางปชาบดีถวายจีวร
แก่พระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้า รับไว้แล้ว ให้พรแล้ว
ก็ส่งจีวรนั้นไปให้พระสารีบุตร พระสารีบุตรรับ ให้
พรแล้วก็ส่งต่อ ผลที่สุดจีวรของพระนางปชาบดีก็
ได้ถวายพระหมดทั้งวัด ไปยุติอยู่ที่สามเณรน้อย

พระนางปชาบดีก็เสียพระทัย

พระพุทธองค์ตรัสถามว่า ทำไมจะต้องเสียใจ
 ในเมื่อพระนางถวายท่าน ท่านรับไว้ บุญก็ได้แล้ว
 เมื่อท่านถวายองค์อื่นต่อไป แต่ละองค์เหล่านั้นต่าง
 ก็ให้บุญให้พรแก่พระนาง ทำให้จิวรผีนเดียวนั้น
 สร้างบุญให้มากมายมหาศาล ยังไม่ดีอีกหรือ ถึง
 จิวรผีนนั้นจะตกเป็นของใคร บุญที่ได้จากแต่ละ
 องค์ ๆ ก็หาได้เป็นหมันไปไม่ พระนางปชาบดีจึง
 เข้าใจอานิสงส์ของสังฆทาน เกิดความปีติอิ่มเอิบ
 ผลที่สุดสามเณรก็ถวายจิวรผีนแก่พระพุทธองค์
 ท่านทรงรับ และครองให้พระนางปชาบดี

สังฆทานจึงมีอานิสงส์มากหลายอย่างนี้ แทนที่
 จะจำเพาะเจาะจงเป็นส่วนบุคคล

คำถาม การทำบุญโดยเจาะจงว่าทำเฉพาะวัดนี้ หรือเฉพาะ
 พระองค์นี้เป็นอย่างไร จะเป็นบุญหรือเป็นบาป

คำตอบ ก็เป็นบุญ แต่ยังมีกรอบจำกัดเอาไว้ ไม่ใช่สังฆ-
 ทาน

คำถาม การเอาข้าวถวายพระพุทธ ถวายศาลพระภูมินี้จะ
 ถึงหรือไม่ เรียกว่าทำบุญหรือไม่

คำตอบ การถวายข้าวพระพุทธมีประวัติมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล

สมัยพุทธกาลผู้คนอยากนิมนต์พระพุทธเจ้าไปฉันภัตตาหารที่บ้านของตน บางทีวันหนึ่ง นิมนต์ซ้อนกันหลายราย พระพุทธองค์ไม่สามารถแบ่งภาคไปทุกรายได้ ท่านเลยประทานอนุญาตไว้ว่า ทุกเจ้าภาพที่นิมนต์ท่าน ให้จัดลาดอาสนะประหนึ่งว่าท่านเสด็จไป แล้วจัดอาหารคาวหวาน ตั้งถวายเมื่อพระพุทธองค์ประทานพรจากที่ ๆ ท่านเสด็จไปจริง พรนั้นจะหลั่งไหลไปทั่วทุกแห่งที่จัดอาหารถวายไว้เท่าเทียมกัน ประหนึ่งองค์ท่านได้เสด็จไปฉันภัตตาหารเหล่านั้น

ธรรมเนียมนี้เลยสืบทอดมาว่า บัดนี้เราไม่มีสรีรกายของพระพุทธเจ้า มีแต่พระพุทธรูป เราก็ถือพระพุทธรูปเป็นองค์แทนของพระพุทธเจ้า เราเอาข้าว เอาสารพัดไปถวาย ก็เหมือนเราได้ถวายภัตตาหารต่อพระพุทธเจ้า ถ้าจิตใจเราเชื่อมั่นอย่างนี้ อานิสงส์ย่อมมีตั้งประวัติที่เล่าสืบทอดกันมาตั้งได้กล่าวแล้ว

ส่วนการถวายข้าวพระภูมิเป็นความเชื่อตามประเพณีเพราหมณ์ ที่ว่ามีภูมมเทวะ เช่น พระภูมิเป็นเจ้าที่ ดูแลรักษาบริเวณบ้านอยู่ เราจึงตั้งศาล

อัญเชิญให้ท่านอยู่อาศัย ถวายอาหาร น้ำ และ
เครื่องสักการะ เพื่อท่านจะได้มาอนุโมทนา คຸ້ມครอง
ปกป้องรักษาเรา

เทวดาชั้นนี้ยังไม่หมดกิเลส ถ้าท่านเกิดความ
ไม่พอใจ บางวันเราก็ถวายข้าว บางวันก็สืมถวาย
ท่านอาจหงุดหงิดโกรธได้ การไปเกี่ยวข้องกับผู้ที่
จิตใจยังไม่บริสุทธิ์ เราต้องเตือนตัวเองเอาไว้
พิจารณาด้วยสติ ด้วยปัญญาให้รอบคอบ

การปล่อยจิตใจให้คิดฟุ้งฟุ้งอิงอาศัยอำนาจอื่น
นอกตัวเรา ถือว่าไม่เป็นการถึงไตรสรณคมน์โดย
แท้จริง แต่เดิมมามนุษย์ก็เคารพกราบไหว้เทวดา
มีพิธีเช่น บวงสรวง บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ กายหยาบมี
กายทิพย์มี จิตวิญญาณมี แต่ไม่ใช่วิสัยที่มนุษย์
จะต้องไปอ่อนน้อมฝากเนื้อฝากตัวเหมือนกับท่าน
เหล่านี้เป็นมาเพียใหญ่

ท่านทรงสอนว่า สติปัญญาของมนุษย์สามารถ
คຸ້ມครองตัวให้รอดปลอดภัย มีตนเป็นที่พึ่งแห่งตนได้
ดังเรื่องเล่าในสมัยโบราณที่ว่า พระเจ้าแผ่นดิน
สองเมืองทำสงครามกัน เมืองหนึ่งมีปุโรหิตที่สามารถ
ติดต่อกับพระอินทร์ได้ พระเจ้าแผ่นดินทรงให้

ปุโรหิตถามพระอินทร์ว่า สงครามครั้งนี้ฝ่ายไหนจะชนะ พระอินทร์ก็พยากรณ์ว่า ฝ่ายพระราชาจะชนะ

พระเจ้าแผ่นดินทรงดีพระทัย หลงระเริงสนุกสนาน ไม่เตรียมฝึกซ้อมกองทัพเท่าที่ควร เพราะความชะล่าใจ อีกฝ่ายหนึ่งรู้ข่าวว่า ฝ่ายตรงข้ามได้รับคำพยากรณ์จากพระอินทร์ ว่า จะมีชัยชนะ ก็เกิดมานะว่า ไหน ๆ เราจะแพ้แล้ว ก็ขอแพ้อย่างไฉไล ฝึกซ้อมอย่างสุดกำลังสุดฝีมือเต็มที่ บำรุงขวัญทหารว่า ถึงจะแพ้เราก็ต้องพยายามให้ถึงที่สุด ไม่ใช่ยอมให้เขาเอาชนะไปอย่างง่ายดาย

ในที่สุดปรากฏผลว่า เมื่อทำสงครามกันจริง ๆ ฝ่ายที่ได้รับพยากรณ์ว่าแพ้ กลับเป็นฝ่ายชนะ ฝ่ายแรกก็ส่งปุโรหิตไปต่อว่าพระอินทร์ว่า เหตุใดจึงหลอกลวงกัน พระอินทร์ก็ตอบว่า ถึงแม้พรหมลิขิตและดวงดาวทั้งหลาย จะอวยกำลังให้ท่านเป็นฝ่ายชนะก็ตาม แต่เมื่อท่านประมาทขาดความใส่ใจ ขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งเพียรพยายามเต็มกำลังความสามารถ เมื่อใดที่มนุษย์ตั้งใจจริง เพียรพยายาม ไม่ละไม่ถอย มนุษย์ก็สามารถเปลี่ยนเหตุการณ์ให้เป็นไปตามเจตจำนงได้ เพราะพลังใจของ มนุษย์

เป็นพลังที่มีอำนาจเด็ดขาดเหนือพลังใด ๆ ในจักรวาล
สามารถบันดาลสิ่งใด ๆ ให้เกิดขึ้นได้ทั้งนั้น

เจ้าชายสิทธัตถะบรรลุสัมมาสัมโพธิญาณได้
ก็เพราะพลังใจที่มุ่งมั่นเด็ดเดี่ยว ที่กล่าวมานี้ ก็
เป็นคติเตือนใจให้เราเห็นว่า ถึงเทวดาจะมีฤทธิ์มี
อำนาจ แต่เทวดาก็ไม่สามารถบรรลุสัมมาสัมโพธิ-
ญาณได้ แต่สาวกทั้งหลายที่เป็นมนุษย์สามารถ
วิมุตติเป็นอรหันต์ได้

เราก็คนคนหนึ่ง เราบรู้ว่า เรามีผิดมีชั่ว ใจคอ
คับแคบ อาฆาต พยาบาท หากเรามุ่งมั่น ตั้งใจ
จริงจัง เราก็สามารถยกภาพภูมิจิตใจของเราให้สูง
ขึ้นจนเป็นธรรมได้

คำถาม การเช่นไหว้แบบคนจีน บุญที่เราทำจะถึงคนตาย
หรือไม่

คำตอบ บุญคือความปิติอิ่มเอิบที่เกิดขึ้นในใจ ความประพฤติก
ชอบทางกาย วาจา ใจ เป็นต้นว่า เวลาเราไปไหน
นึกถึงพ่อแม่ เรามีสิ่งของมาฝากท่าน หรือเขียน
จดหมายถึง บางทีของยังไม่ถึงท่านเลย เพียงแค่รู้
ท่านก็ชื่นใจ ปิติอิ่มเอิบแล้ว การเช่นไหว้แบบ
ไหน ๆ ก็เช่นกัน บุญที่ไปถึงกันก็เป็นท่านเองนี่

คำถาม การไปงานศพ ผู้ที่ไปเคารพศพต้องกราบพระพุทธรูป ๓ ครั้ง แะมือ จุดธูป ไหว้ศพ ๑ ครั้ง ไม่ต้อง แะมือ ทำอย่างนี้ถูกไหมคะ

คำตอบ ถูกค่ะ การกราบพระพุทธรูป ๓ ครั้งนั้น เรากราบ พระพุทธรูป พระธรรม พระอริยสงฆ์ กราบสัญลักษณ์ ของรัตนตรัย ไม่ได้กราบบุคคล แต่เวลากราบศพ เราไหว้บุคคลนั้น เราหมอบกราบลงไป กระพุ่มมือ อยู่ ไม่ได้แบ

คำถาม พระภิกษุนำพวงหรีด มาลัย และสบงจีวรกลับ มาขายให้กับร้านขายของเก่า พระภิกษุอาบัติไหม

คำตอบ เป็นอาบัติ

คำถาม พระขึ้นรถ ปอ.ต่าง ๆ ผิดหรือไม่ ทั้งที่รถธรรมดา ก็มี รถปอ.ทางเดินแคบมาก

คำตอบ สมัยพุทธกาลยังไม่มีรถปอ. พระพุทธเจ้าจึงไม่ได้ บัญญัติวินัยข้อนี้ไว้ แต่พระภิกษุก็จะนำเอาปัญหา ข้อนี้มาไตร่ตรองเทียบเคียงกับภาวะอื่นที่ใกล้เคียง ซึ่งพระพุทธเจ้าได้บัญญัติวินัยไว้ ถ้าเราเห็นว่าทาง เดินแคบมาก เราก็พยายามระมัดระวัง เราอย่า ไปชนกับท่านเข้า เป็นการช่วยรักษาท่านไปด้วยก็ จะงามด้วยกันทั้งสองฝ่าย

คำถาม นิมนต์พระมาสวดทำบุญ สวดเสร็จถวายดอกไม้
ธูปเทียน แต่ทำไมแทบทุกวัดต้องมีซองแนบ

คำตอบ เราถือว่าดอกไม้ธูปเทียนเป็นเครื่องระลึกถึงพระสงฆ์
สาวก ถึงพระพุทธเจ้าซึ่งเปี่ยมด้วยพระกรุณา พระ
ปัญญา และพระวิสุทธิ ถึงพระธรรม คือคำสอน
และวินัย เมื่อกายทำกริยานอบน้อมใจจะได้ระลึก
รู้ความหมายไปด้วย ทำให้ศรัทธาถึงพร้อม

ส่วนร่างกายของท่านที่เป็นสมมติ จำเป็น
ต้องอาศัยปัจจัย ๔ ด้วยเหตุนี้ เราจึงเอื้อเพื่อ
อุปัฏฐากท่านให้ครบ แต่ก็ไม่มีกฎเกณฑ์บังคับว่า
นิมนต์พระมาสวดแล้ว จะต้องถวายซอง ถ้าเรา
ไม่อยากถวายเราก็ไม่ต้องถวาย ท่านไม่มาเพิ่งโทษ
เราหรอก

คำถาม เมื่อยังเป็นเด็ก ทางบ้านใส่บาตร ๖๐ องค์ทุกวัน
ถ้าวันไหนมีผัดไทย ดิฉันจะอธิษฐาน ขออย่าให้
พระมาครบเลย จะได้นำไปฝากเพื่อนที่โรงเรียน
จะมีผลอย่างไรบ้าง คิดว่าคงบาปใช้ไหม?

คำตอบ เจตนาตอนนั้นของเรา ยังไม่เข้าใจความแตกต่าง
ระหว่างพระกับเพื่อน บุญอันไหนมากน้อยกว่ากัน
เราไม่บาปมากไปกว่าอคติธรรมตา ๆ ในชีวิต ที่รัก

คนหนึ่งมากกว่าอีกคนหนึ่งเลยคิดเบียดเบียนท่าน
ทั้งที่ไม่ได้เจตนาไปทำร้ายท่าน

การทำบุญของเรายังไม่ใช้สิ่งมหาน เป็นเฉพาะ
เจาะจงบุคคล เราก็อยากเอาผัดไทยที่ทางบ้านใส่
บาตรพระไปใส่เพื่อนเราแทน เรื่องแล้วไปแล้ว ก็
ไม่เป็นไร แต่บัดนี้รู้แล้วก็อย่าทำอย่างนั้นอีกก็แล้วกัน
พยายามให้การกระทำของเราเป็นกุศลทั้งกาย
วาจา ใจพร้อม บุญจะได้ผุดผ่อง

คำถาม ในพระพุทธานุศาสน์ ทำดีได้ขึ้นสวรรค์ ทำชั่วตกนรก
แต่ถ้าเป็นชาวต่างชาติ เช่น ฝรั่งเศส ถ้าทำบุญแล้ว
ทางศาสนาของเขา เขาจะขึ้นสวรรค์ของเขา หรือ
ขึ้นสวรรค์ในพุทธศาสนาของเรา

คำตอบ สวรรค์นรกไม่มีพรมแดนหรือสัญชาติ เป็นความ
รู้สึกซึ่งสัมผัสอยู่ที่ใจ แล้วทำให้เจ้าตัวสุขหรือทุกข์
แต่รูปแบบที่นิมิตเห็นก็มีรายละเอียดผิดแผกไป
ตามความเชื่อ

ประเพณีของแต่ละท้องถิ่น เป็นต้นว่า นางฟ้า
หรือเทวดาของเรา จะต้องใส่ชฎา สวมรัดแขน
ใส่สร้อยสังวาลย์ ปรากฏว่าเพื่อนคนหนึ่งไปเกิด
และโตที่เมืองนอก ค้นเคยกับศิลปะความงดงาม

แบบตะวันตก เมื่อเขามาภาวนา เกิดนิมิตเห็นสวรรค์
เห็นเทวดา เขาก็อึ้งอยู่นาน กว่าจะเล่าว่า ...เธอ
อย่าหาว่าฉันบ้านะ ฉันมีนิมิตเห็นสวรรค์ แต่
เทวดาของฉันเขียนขอบตา ทารองพื้นที่หน้าด้วย...
แล้วก็ไม่ได้แต่งตัว มีสร้อยสังวาลย์เหมือนนางฟ้า
ที่เห็นในรูปพรอก

นี่เป็นตัวอย่างให้เห็นว่า สวรรค์คือความรู้สึก
ในใจที่ทำให้เราเกิดปีติอิ่มเอิบ ยิ่งละเอียดแค่ไหน
ก็ยิ่งเป็นสวรรค์ชั้นที่สูงไปเรื่อย ๆ แต่ไม่ใช่สวรรค์
ไทย สวรรค์ฝรั่ง สวรรค์เวียดนาม นะคะ

คำถาม พระมหานิกายรับเงินได้ แต่พระธรรมยุตรับเงิน
ไม่ได้ เพราะถือศีลเคร่งกว่ามหานิกายหรืออย่างไร
อยากให้อาจารย์อธิบายให้ละเอียดด้วยค่ะ

ตอบ นิกายนี้เป็นประเพณีที่มีสืบทอดกันมา เดิมทีเดียว
สงฆ์ไทยก็ไม่แยกเป็นสองนิกายอย่างนี้ ก่อนสมัย
รัชกาลที่ ๔ ก็มีแต่มหานิกายอย่างเดียว เมื่อเจ้าฟ้า
มงกุฎฯ ไปบวช ท่านทรงเห็นความหย่อนยานใน
พระวินัย ทรงสลดพระทัย ดำริจะปรับปรุงคุณภาพ
ของพระสงฆ์ให้นำเลื่อมใสศรัทธาเพิ่มขึ้น เมื่อท่าน
ขึ้นครองแผ่นดิน จึงทรงตั้งนิกายธรรมยุตขึ้น

ห้ามพระจับต้องเงิน และมีข้อสิกขาปลีกย่อยอื่นๆ
ที่เคร่งครัดขึ้น ทำให้พระธรรมยุตสำรวจม นำเลื่อมใส
กว่าพระมหานิกาย

เราจะไปยึดถือตามนิกายอย่างเดียวกันไม่ได้
เป็นต้นว่า หลวงพ่อชา วัดหนองป่าพง และวัด
สาขาของท่านซึ่งล้วนเป็นมหานิกาย ก็ไม่จับต้องเงิน
ปฏิบัติภาวนา สมาทานชุดงควัตร มีปฏิปทา
เคร่งครัดน่าเคารพเลื่อมใส แบบพระสมัยพุทธกาล
แสดงให้เห็นว่า ถ้าจิตใจของผู้บวชเที่ยงตรงต่อธรรม
ต่อวินัยแล้ว การปฏิบัติลงที่เดียวกัน เป็นมัชฌิมา
ปฏิปทา ไม่ได้ขึ้นอยู่กับนิกายว่าเป็นนิกายใด ชื่อ
เรียกนั้นเป็นเพียงสมมติบัญญัติเท่านั้น

ตัวอย่างความเคร่งครัดของหลวงพ่อชา คือ
ถ้าญาติโยมไม่ได้ปวารณา พระจะไปออกปากขอ
อะไรเขาไม่ได้ ท่านเทศน์อบรมพระลูกวัดของท่านว่า
ถ้าใครทำแก้วน้ำแตก แล้วไม่มีแก้วใหม่ ห้ามปรารภ
กับญาติโยมว่า อาตมาทำแก้วแตก ...ไม่มีแก้วใช้
ให้หากระป๋อง กระบอกไม้ไผ่ หรือสิ่งใดที่พอจะ
ใส่น้ำได้มาใช้แทน หากญาติโยมเห็นว่า ข้อวัตรปฏิบัติ
ของท่านน่าเลื่อมใส จนเขาทนดูท่านฉันทันจากภาชนะ

เหล่านั้นไม่ได้ ไปชวนชวายเป็นแก้วมาถวาย ก็เป็น
อีกเรื่องหนึ่ง แต่ อย่าให้ท่านได้ยินเป็นอันขาดว่า
พระของท่านเอ่ยปากว่า ชัดสน สิ่งนั้น ชาดแคลนสิ่งนี้
ท่านไล่ออกจากวัดเลย

เพราะฉะนั้นคิดเคร่งไม่เคร่ง ไม่ได้ขึ้นอยู่กับ
มหานิกาย หรือธรรมยุตหรือก ขึ้นอยู่กับใจของพระ
แต่ละองค์ ว่าท่านบวชใจของท่านเพื่อประพฤติก
ปฏิบัติจริงหรือเปล่า ถ้าจริงคือนิกายวัตรจะลงทีเดียว
กันหมด จะสำรวม งดงาม น่าดู สมเป็นสงฆ์สาวก
ของพระพุทธเจ้า ควรแก่สักการะที่เขานำมาบูชา
ควรแก่สักการะที่เขาจัดไว้ต้อนรับ เป็นผู้ควรรับ
ทักษิณาทาน เป็นผู้ที่ถูกศคลทั่วไปควรทำอัญชลี
ควรแก่การนอบน้อมบูชา

คำถาม การที่พระภิกษุแย่งรับบาตร เป็นอาบัติหรือเปล่า

คำตอบ เป็น พระวินัยมีว่า ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจัก
รับบิณฑบาตโดยเคารพ จักแลดูแต่ในบาตรขณะ
รับบิณฑบาต

ถ้าเราจะฝึกฝนอบรมใจของเรา เมื่อเห็นภิกษุ
อย่างนั้น อย่าสนใจออกนอกเพ่งโทษท่าน เราไม่
เลื่อมใสศรัทธา ก็ไม่ไปใส่บาตรที่ตรงนั้น อย่า

ปล่อยใจให้ติดอยู่เพียงอาการ แล้วปักใจยึดถือ
ตัดสินเป็นเด็ดขาด น้อมเหตุนั้นมาพิจารณา ให้
เป็นปัญญาสอนใจ ให้หลุดจากการเพ่งโทษท่านเสีย
เราจะได้ไม่เกิดสนิมในใจไปผูกอยู่กับท่าน

ทางหนึ่งที่จะพิจารณา คือ ร่างกายเป็นภาวะ
อันหนัก เมื่อเพื่อย เมื่อหิว ความเห็นแก่ปาก
แก่ท้อง ก็มากดถ่วงจิตใจให้ไขว้คว่ำ แสงหาปัจจัย
มาบำรุงธาตุขันธ์ จนลิมธรรมวินัย ลิมหน้าที่ เพศ
สภาวะของตน ขาดสติสัมปชัญญะที่จะคุ้มครองตน
ให้พอดีพองาม

เมื่อเราได้เห็นท่านเป็นครูเช่นนั้นแล้ว อย่าพลอสติ
ปล่อยตัวให้ทำอะไรขายตัวเองท่านองนี้ คิดได้เช่นนั้น
ใจก็จะเป็นปกติ ไม่คิดเบียดเบียนเพ่งโทษท่าน

หรือพิจารณาถึงพระพุทธเจ้าตรัสว่า มะม่วงยังมี
๔ ประเภท เปลือกข้างนอกเขียวเนื้อข้างในเปรี้ยว
เหมือนพระที่รุ่มร่าม บุ่มบ่าม เดินก็ไม่สำรวม
เตะนั่นเตะนี่ จิตใจก็ไม่มีสติ ขาดตกบกพร่องอยู่
เสมอ อย่างนี้เห็นง่าย อีกประเภทเปลือกเหลือง
หอม เนื้อในหวานอร่อย เหมือนพระที่สงบสำรวม
สติสัมปชัญญะอยู่กับจิตใจ ข้อวัตร ปฏิบัติดีงาม

จิตใจบริสุทธิ์เป็นอริยสงฆ์ เป็นอรหันต์ สองพวกนี้
เราไม่พลาด เพราะตรงไปตรงมา ช่างนอกช่างใน
ตรงกัน

แต่อีก ๒ ประเภทหลัง ช่างนอกเปลือกเขียว
แลดูเปรี้ยว แต่เนื้อในกรอบหวานมัน อร่อย คือ
พระที่จิตใจของท่านบรรลุอรหัตตผล แต่รอยवासนา
คือนิสัยของท่านที่ไม่ใช่กิเลส ท่านไม่ละ อย่างพระ
สารีบุตร คนไปทูลฟ้องพระพุทธเจ้าว่า ทำไมเดิน
ผ่านลำธารก็กระโดดข้ามจากฝั่งนี้ ย้ายไปฝั่งโน้น
เห็นแถววัลย์ก็โหนเล่น

พระพุทธเจ้าทรงอธิบายว่า เพราะพระสารีบุตร
เคยเป็นลิงมาหลายภพหลายชาติ นิสัยลิงติดมา
ไม่ใช่กิเลสแต่เป็นรอยवासนา ท่านไม่จำเป็นต้องเลิก
ทิ้งไป จะมีก็แต่พระพุทธเจ้าเพียงพระองค์เดียวเท่านั้น
ที่อะไรแม้คิดหน่อยที่ไม่งาม ไม่น่าเคารพเสื่อมใส
ที่คนเห็นแล้วไม่ประทับใจ ท่านละเลิกได้หมด
เพราะฉะนั้น ถ้าเห็นพระท่านวิ่ง หรือทำอะไรไม่
งาม ตั้งสติดูใจตัวเอง อย่าเพิ่งไปตำหนิท่าน เรา
ไม่รู้ในใจท่าน ท่านอาจเป็นมะม่วงเปลือกเขียว
เนื้อหวานวิเศษก็ได้

ประเภทสุดท้าย ให้ระวังจงหนัก เปลือกนอก
เหลืองอร่ามเหมือนทองคำ แต่ข้างในมีแต่หนอน
เหมือนลูกมะเดื่อ เราไปหลงสักการบูชาพระอย่างนี้
ก็จะขาดทุนสูญกำไร เพราะได้แต่ธัมมะปลอม สัท-
ธรรมปฏิรูป จะเอาตัวไม่รอด

คำถาม นิมนต์พระมารับบาตรประจำ ถือเป็นกาตกรอบ
บุญไหม

คำตอบ ไม่หรอก ชาวพุทธถือว่า ทุกวันต้องใส่บาตร
อย่างน้อยหนึ่งองค์ ชีวิตปัจจุบันก็ยากที่จะมายืน
คอยพระ องค์ไหนผ่านมา รู้จักคุ้นเคยกันนานวัน
เข้า ก็นิมนต์ว่าเมตตาให้เด็กช่วยติดกระดิ่ง หรือ
คอยด้วย เราจะได้ใส่บาตรทำนประจำ ความเจริญ
ของโลก ทำให้เวลาเป็นของหายาก ก็จำเป็นต้อง
ทำอย่างนี้ บุญเราก็เต็มเม็ดเต็มหน่วยดีอยู่

คำถาม ขณะใส่บาตร หัพพีไปโดนขอบบาตร จะบาปไหม

คำตอบ ใจที่รู้สึกไม่สบายจนเก็บมาถามก็ไม่มองใส มีนิวรรณ์
ครอบงำ จะเรียกว่าเป็นบาปก็ได้ เพราะบาปคือ
ความมัวหมอง ความผิด ความชั่ว

วิธีฝึกใจให้เป็นปกติอยู่สม่ำเสมอ คือ คอย
เจริญสติให้ระลึกรู้เหตุ รู้ผล เวลาจะทำอะไรด้วย

กาย ด้วยวาจา หรือด้วยใจ การกระทำของเราจึงจะมีคุณภาพเป็นที่พึงพอใจ ในกรณีนี้ เราไม่เจตนา แต่เพราะความไม่สำรวมจึงเกิดพลาดพลั้งไป ต่อแต่นี้ ขณะใส่บาตร ฝึกสติกำหนดอยู่กับแต่ละอิริยาบถที่กำลังเคลื่อนไหว ใจจะได้สงบ รู้อยู่กับปัจจุบัน กิริยาก็นุ่มนวล งดงาม ไม่มีผิดพลาด

คำถาม ปัจจุบัน เรายังอยู่ในโลกมนุษย์ จะปฏิบัติตัวอย่างไรที่จะสามารถอยู่ได้ทั้งทางธรรมและโลก ไม่มีปัญหา

คำตอบ เมื่อเจอปัญหาอะไร ใจอย่าไปยึดติดว่า คนอื่นคนอื่นไม่ดี เรื่องที่เกิดขึ้นนี้เราเดือดร้อน ขาดทุน เสียผลประโยชน์ ให้คิดว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นข้อสอบ ดูว่าใจเรากระเพื่อมออกไปถึงไหนแล้ว เห็นแล้วก็พยายามปรับใจเราให้กลับมาเป็นปกติ ปรับให้เรามีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เพ่งโทษผู้อื่น

ถ้าเราคอยระวังฝึกปฏิบัติใจอย่างนี้ เราจะอยู่ในโลกได้อย่างไม่มีปัญหา การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไม่เพ่งโทษผู้อื่น ไม่ได้หมายความว่า จะละเลยหน้าที่ ธรรมะคือระเบียบวินัย หน้าที่ต้องเป็นหน้าที่ เช่น

มีหน้าที่คอยชักเตือนเขาให้ประพฤติถูกต้อง และ
 ลงโทษผู้ผิด ก็อ้างว่า เต็มวันปฏิบัติธรรมแล้ว
 ไปดูไปว่าเขาไม่ได้จะขาดเมตตา ไม่ใช่ณะคะ การ
 ปลอญความผิดให้งอกงามเติบโตใหญ่นั้นต่างหากที่
 ไม่ใช่เมตตา แต่เป็นการเลี้ยงใจให้เต็มเมือง

เราทำหน้าที่ของเราให้เที่ยงตรง ประณิต
 รอบคอบ คอยตั้งสติระมัดระวังใจให้ทำไปโดย
 ไม่ซึ่งเคียดโกรธแค้นเขา ไม่ใช่ทำไปเพราะ ...ดู
 หลายทีแล้ว ยังทำท่าทายเป็นอยู่ได้ คราวหน้าคอย
 ดูนะ เอาให้หลังหักเลย... ไม่ใช่ทำด้วยอคติอย่างนี้
 เราทำด้วยความหวังผลให้เขากลับไปทำผิดอย่างนั้นอีก
 จะได้ไม่เดือดร้อนในภายหลัง

การปฏิบัติต้องแยกให้ดี ให้เป็นปัญญาเห็น
 ถูกเห็นควร เพราะ เจตนา เป็นตัวปฏิบัติไม่ใช่
 กิริยา เป็นตัวปฏิบัติ

คำถาม เวลาไหว้พระต้องจุดธูปและเทียน เพื่ออะไร

คำตอบ เราจุดธูปเพื่อระลึกถึง บุษบาพระคุณของพระพุทธ-
 เจ้า จุดเทียนเพื่อบูชาพระธรรม

การจุดธูปก็ใช้ ๓ ดอก เพื่อบูชาพระกรุณา-
 คุณ พระวิสุทธิคุณ และพระปัญญาคุณ ดังบท

สวดมนต์ พระกรุณาที่ท่านเอาองค์ท่านลำบาก
 ตรากตรำแสวงหาธรรมมาประทานไว้เป็นมรดกแก่
 สัตว์โลก ห่วงเหี่ยวไปเทศนาสั่งสอนเวไนยสัตว์
 โดยไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย และไม่มุ่งหวังเครื่อง
 ตอบแทน พระวิสุทธิคุณ เป็นความร่มเย็นเสมอ
 หน้ากัน พระทัยที่เป็นไทจากอำนาจของกิเลส ตัณหา
 อวิชชา อุปาทาน ทำให้เที่ยงตรงเป็นกลางสม่ำเสมอ
 กันหมด ไม่เห็นแก่หน้าผู้ใด ไม่มีเรา ไม่มีเขา
 ไม่มีตัวสัตว์ บุคคล เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ เกิด แก่
 เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น ไม่เพ่งโทษผู้อื่น
 อภัย ให้โอกาสแก่กันเพื่อกลับตัวกลับใจ พระ
 ปัญญาคุณที่สั่งสอนให้เราฝึกสติสัมปชัญญะปัญญา
 ให้รู้เท่าทันกิเลส และปลดปล่อยมันออกจากใจได้
 ให้เรารักษาใจของเราให้เป็นปัจจุบันขณะ อยู่กับ
 ความเป็นจริง รู้ ตื่น เบิกบาน เพื่อแก้ปัญหา
 ต่าง ๆ ในชีวิตในทางสร้างสรรค์ ไม่ใช่ ทำร้าย
 ทำลายกันและกัน

จุดเทียนไข ๒ เล่ม หมายถึงพระธรรม
 คำสั่งสอนเล่มหนึ่ง และพระวินัยที่เป็นกรอบ
 ระเบียบให้เราารู้สึกฝึกฝนนอบรมตนเองให้ไม่ไป

เบียดเบียนทำความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น อีกเล่มหนึ่ง
ธรรมสองหัวใจของสัตว์โลกเห็นหนทางเช่นเดียวกับ
กับแสงสว่างของเทียนช่วยให้เราเห็นอะไร ๆ ได้

ถ้าจะให้ครบตามประเพณี ก็ควรรูชาด้วยมาลัย
ดอกไม้ด้วย ซึ่งหมายถึงสงฆ์สาวก ดอกไม้ต่าง ๆ
หลากสีหลากชนิด หมายถึงสาวกที่มาจากชาติชั้น
วรรณะต่าง ๆ กัน แต่เมื่อมาอยู่ในสมณเพศแล้ว
ก็จัดเป็นพี่น้องเสมอกัน คือเป็นอริยวงศ์

เมื่อภิกษุทำไปตามขนบประเพณีเช่นนี้ ใจก็
น้อมนึกถึงความหมายของรัตนตรัยไปดังที่ได้อธิบาย
มานี้ จิตใจที่เลื่อมใสศรัทธาในศาสนา ก็จะลึกซึ้ง
แน่นแฟ้น เทียงตรงด้วยเหตุผลยิ่ง ๆ ขึ้นไป จิต
เป็นนิสัยให้คิดหาเหตุผลในทุกสิ่งที่จะกระทำ

คำถาม การทำกงเต็ก หรือการเผาบ้าน เผารถ เผาเงิน
ทองต่าง ๆ เพื่อให้คนตายไปใช้ชาติหน้า ท่านคิดว่า
อย่างไร

คำตอบ ถ้าเราเกรงว่าคนตายยังต้องใช้วัตถุสิ่งของเหล่านั้น
เราอยากทำ ทั้ง ๆ ที่ก็ไม่แน่ใจนักและไม่เห็นเหตุ
ผลที่สมควร เราก็ทำไป แต่ถ้าเราฝึกปฏิบัติเพื่อ
ดำรงชีวิตด้วยเหตุผลด้วยสติปัญญา เราก็ถามตัว

เองว่า แทนการเผาสิ่งที่กล่าวมานั้น เราเอาเงินจำนวนเท่านั้นมาทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ เช่น สร้างโรงเรียน ให้เด็กกำพร้า ยากจน คนพิการ หรือช่วยเหลือแหล่งที่เดือดร้อนขาดแคลน ให้เขาเกิดความ สุขความสบายขึ้น แล้วใจของผู้บริจาคก็ปีติเต็มตื่นไปกับความสุขความสบายความดีใจของเขาเหล่านั้น อย่างไหนจะเหมาะสมกว่ากัน

การจะเปลี่ยนแปลงขนบธรรมเนียม ความเชื่อที่ปฏิบัติสืบต่อกันมานานเช่นนี้ต้องอาศัยเวลา อาศัยศรัทธาที่ถูกต้อง แน่วแน่มั่นคง และกำลังใจที่อยู่บนรากฐานของสติสัมปชัญญะ ปัญญา ที่สำคัญที่สุดคือตัวเราต้องเชื่อในสิ่งที่เรากระทำอยู่ก่อน

คำถาม การไหว้พระ จุดธูป ๕ ดอกหมายถึงอะไร

คำตอบ ปกติการไหว้พระจะจุดธูป ๓ ดอก ดังได้อธิบายมาแล้ว แต่เวลากราบพระ อาจกราบเพิ่มเป็น ๕ ครั้ง คือกราบพระพุทธ พระธรรม พระอริยสงฆ์ บิดามารดา และครูอาจารย์ด้วย รวมเป็นห้า

ดิฉันไม่ทราบว่ามีการจุดธูป ๕ ดอก เลยตอบไม่ได้ค่ะ

เวลาก็ล่วงเลยไปตามสมควรแล้ว หวังว่าเรา
คงได้ประโยชน์จากการมาคุยกันครั้งนี้ เพื่อนำไป
ใช้ปรับปรุงหัวใจของแต่ละคนเป็นอภิมาตราชู
ไม่ตระหนือภัยทาน ชีวิต ของเราจะได้ร่มเย็นเป็น
สุขด้วยละอองเมตตา ขอยุติแต่เพียงนี้ค่ะ

* * * *

การปล่อยจิตใจให้คิดฟุ้งฟิง
อิงอาศัยอำนาจอื่นนอกตัวเรา
ถือว่าไม่เป็นการถึง
ไตรสรณคมน์โดยแท้จริง